

הישיבה השלוש-מאות-ושמונים-ושתיים של הכנסת האחת-עשרה

יום רביעי, כ' בטבת התשמ"ח (23 בדצמבר 1987)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:00

א. שאילתות בעל-פה

גברתי היושבת-ראש, קראתי את הדברים האלה בשל ערכם האקטואלי וניסוחם הבהיר. אינני רואה כל צורך לנקוט פעולה כלשהי נגד הקונסול הכללי, אלא להיפך — לשלוח לו ברכת "ישיב כוח" על הדברים שאמר.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה. חבר הכנסת דן מרידור, בבקשה.

דן מרידור (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, דברי ההבהרה של הקונסול שהושמעו עכשיו מובילים להנחה קשה מאוד, שהעיתון היהודי "אטלנטה ג'ואיש טיימס", שאת גיליונו אני מחזיק עתה לפני, עשה מעשה של שקר גס במכוון וכוזר. ולא בציון עובדה אחת שגויה אלא בציון ארבע או חמש עובדות רצופות במסגרת ריאיון שלם או הרצאה שלמה של הקונסול. שהרי כאשר הוא מדבר בנפרד על הרצון לשנות את "התקווה", על עניין הסמל והדגל, הוא אומר שהוא לא רואה את ישראל כמדינה יהודית — — —

היו"ר ח' גרוסמן:

את זה אמרת קודם לכן.

דן מרידור (הליכוד):

אני רוצה לשאול שאלה בקשר לזה.

היו"ר ח' גרוסמן:

שאלה נוספת.

דן מרידור (הליכוד):

כן. אני חושב, שאדוני שר החוץ אינו צריך להסתפק בתשובה הזאת, אלא לברוק אם העיתון היהודי הזה שיקר בזרן ובכוונה, כדי להכפיש את הקונסול, או שמא הקונסול אמר את הדברים שנשמעו עלי-ידי רבים — והם נשמעו עלי-ידי רבים. רק אחרי שתתקבל התשובה הזאת, אפשר יהיה לדעת אם אפשר להסתפק בתשובת הקונסול. תודה.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה רבה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (המערך):

אדוני שר החוץ, שמעתי אתמול ריאיון עם מחמד מסראווה ב"גלי צה"ל". אני רוצה לומר, שהריאיון הזה נתן ביטוי אינטלקטואלי מזהיר לקושי של אורח ישראלי-ערבי בימים אלה, ואני חושב שמסראווה עמד בו בכבוד. על רקע זה אני שואל: האם אין, לדעתך, דווקא בנסיבות המיוחדות של חיים בצוותא, לגרום לכך שאנשים אמיתיים, המסוגלים להתמודד התמודדות אמיתית ונכונה עם הדאליות הזאת, ימונו עלי-ידי משרד קונסולרים וכמעלי תפקידים אחרים? אני חושב שיהיה זה לכבוד למדינת ישראל.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת גאולה כהן.

היו"ר ח' גרוסמן:

אני פותחת כזה את ישיבת הכנסת. סעיף ראשון — שאילתות בעל-פה. חבר הכנסת דן מרידור שואל את שר החוץ, בבקשה.

368. דברי קונסול ישראל באטלנטה

דן מרידור (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר החוץ, בעיתון "אטלנטה ג'ואיש טיימס" מ-20 בנובמבר 1987 נמסר, כי בפגישה עם איחוד הרבנים באטלנטה אמר הקונסול הכללי של ישראל, מתמד מסראווה, כי הוא איננו רואה בישראל מדינה יהודית, וכי הוא מקווה כי יבוא היום שבו ישנו מלות ההמנון הלאומי — "התקווה" — וסמלים יהודיים כמו מגן-דוד והמנונה יאוזנו על-ידי סמלים ערביים.

אבקש לשאול:

1. האם רשאי קונסול ישראל לומר דברים אלה?

2. מה יש כוונת השר לעשות נוכח התבטאויות אלה?

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה. בבקשה, אדוני שר החוץ.

שר החוץ ש' פרס:

רדאי שלקונסול כללי של ישראל ולכל נציג אחר של ישראל אסור לומר דברים כאלה. מחמד מסראווה פרסם באותו עיתון את ההודעה הזאת, ואני אקרא אותה: "אני מרגיש שעלי לחקן את הרושם שנוצר עלי-ידי הרשימה שפורסמה ב-20 בנובמבר 1987 בדבר פגישתי עם האיגוד הרבני באטלנטה — מסראווה מדבר עם רבנים מקומיים, ואני מוסיף, אחת השאלות שנשאלתי היתה: איך אתה, כאזרח ערבי, מתמודד אישית ופסיכולוגית עם המדינה שאחת חי בה, שהמנונה הוא 'התקווה', מסירה הם תקוות ושאיפות יהודיות ועל דגלה מגן-דוד, סמל העם היהודי. רצוני להבהיר את תשובתי על שאלה זו: ערביי ישראל, ככל אזרחי ישראל, מכבדים את ההמנון, הדגל וכל יתר סמלי המדינה. כאזרחים הנוטלים חלק בחיי המדינה הם תורמים את חלקם לבניית המדינה על בסיס של אזרחות מלאה ושווה כמובטח במגילת העצמאות של מדינת ישראל. ערביי ישראל רוצים להיות חלק בלתי נפרד של מדינת ישראל ולזכות לשוויון מלא תוך כיבוד ייחודם הדתי והתרבותי. זכות זו מובטחת להם. כמובן, כמו לכל המיעוטים, על-פי חוק ישראל. רצוני להדגיש שוב שאין כל כוונה לשנות את ההמנון, הדגל או סמלי המדינה. אין זו דרישה שלי או של כל אזרחי ישראל הערבים השואפים לאינטגרציה מלאה ולשיתוף פעולה בכניית הארץ לטובת כל אזרחיה. אני מאמין שאנשים הבונים יחד מדינה כשותפים לא ייתנו את ידם להרוס את הישגיה. יתר על כן, עצם העובדה שקיבלתי על עצמי את המינוי של קונסול כללי, המייצג את מדינת ישראל באטלנטה, היא הוכחה על אמונתי בעקרונות המרכזיים של ארצי, ואני גאה לדגול בהם."

גאולה כהן (התחיה):

גברתי היושבת־ראש, מי שעיניו כראשו וראשו מפוכה לא היה צריך לחכות לא לריאיון הזה ולא להכחשה שבאה בעקבותיו.

אני חושבת, שעל שר החוץ לראות את המציאות ואת הדברים במורכבותם, והם מורכבים היום בכיוון אחד, שראינו אותו בימים אלה: יש להם גם פתרון אחד, שבדרך כלל מנסים להסוות אותו אך לפעמים יוצא המרצע מן השק.

היו"ר ח' גרוסמן:
מה השאלה?

גאולה כהן (התחיה):

אדוני שר החוץ, אנחנו פנינו, גם בשאלחות, בנושא מינויו של מסרואוה קנטסול של מדינת ישראל והוזהרנו מפני התופעות, שחלקן כבר התגלה וחלקן עוד יתגלה. אבל, אתה הרגעת אותנו. מדוע אתה מרגיע אותנו גם עכשיו? זוהי הרגעה, שתגרום לך ולנו להיות מופתעים שנית, אני מבקשת ממך לקרוא לו לחזור הביתה.

היו"ר ח' גרוסמן:
בבקשה, אדוני שר החוץ.

שר החוץ ש' פרס:

להערתו של חבר הכנסת דן מרדור, אין בדעתי לבדוק את העיתונים. אפילו אצלנו בישראל קורים דברים חמורים כאלה, כמעט יום יום. הבוקר אני מתעורר ושומע ב"קול־ישראל", ששלחתי מכתב לשר החוץ המצרי ואמרתי, שהקיצונים משני הצדדים נושאים באחריות למה שקרה. אין דבר כזה במכתב כלל. מה אני צריך לעשות, לבדוק את הרדיו, לבדוק את העיתונים? אלה הם החיים, C'est la vie.

דן מרדור (הליכוד):

שר החוץ ש' פרס:

בינתיים זה נתפרסם. אני פשוט שמעתי וביקשתי שיכחישו. אילולא שמעתי, לא הייתי יכול לבקש להכחיש.

דן מרדור (הליכוד):

היו"ר ח' גרוסמן:

חברי הכנסת, לא להפריע. זו תשובה על שאילתא ולא דיון.

שר החוץ ש' פרס:

חבר הכנסת דראושה הוא חבר כנסת לכל דבר. אם יש לך משהו, תחוכך אתו.

עכשיו אני רוצה להגיד, שהשאלה האמיתית היא: מה אנחנו רוצים, להוציא מכלל מדינת ישראל את ערביי ישראל, או לקרב אותם? מה אנחנו רוצים, אני רוצה להבין זאת פעם אחת. אי־אפשר יום אחד להגיד כך ויום אחר להגיד כך. יש כ־750,000 תושבים ערבים בישראל. מה אנחנו רוצים שיהיה אתם? הם מחוץ לתחום? הם כולם פסולים?

קריאה:
למה אתה מתייחס?

שר החוץ ש' פרס:

אני מתייחס לדבריו — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הוא מתייחס לטרגדיה — — —

היו"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

היו"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת תופיק טובי, חבר הכנסת תופיק טובי, אני קוראת אותך לסדר.

שר החוץ ש' פרס:

אני מתייחס להערה של חבר הכנסת שבח וייס. אני רוצה להגיד: ערבי שהיה ראש מועצה צריך הרבה מאוד אומץ־לב כדי לקום ולפרסם בשמו, שהוא מקבל את הדגל והוא מקבל את ההמנון והוא יודע שיש מדינה. תהיו גם אתם קצת ליברלים, בשם אלוהים. כל מדינת ישראל בנויה רק על העמקת איכה והעמקת שנאה? קם אדם ואומר דברים ברורים ומפורשים, דברים מעוררים כבוד במקרה הזה, ואני קראתי את דבריו, הם חתומים עליי, אני קראתי את הדברים מהעיתון, וכשם שהייתה הכחשה ב"קול־ישראל", הייתה גם הכחשה בעיתון הזה. יותר מזה איני יכול לתבוע. אני איני עורך עיתון.

עכשיו אני רוצה להשיב לחברת הכנסת גאולה כהן. אני מצטער מאוד, גברתי היושבת־ראש, שחברת הכנסת גאולה כהן מאשימה אותי שאני מנסה להרגיע אותה. היא אומרת: מה אתה מרגיע אותנו? אני איני יודע מה תפקידי, מה עלי לעשות, למנוע אותך מלהיות נסערת — — —

גאולה כהן (התחיה):

לא — — —

שר החוץ ש' פרס:

את מאשימה אותי שאני מנסה להרגיע אותך. מה לעשות, להסעיר אותך? לגרש את כולם, לעשות טרנספר? להכריז על מממשל צבאי? מה לעשות?

במדינת ישראל יש אזרחים ערבים, ויש להם זכויות שוות וחובות שוות. מה את רוצה שנעשה? אני איני מבין.

גאולה כהן (התחיה):

היו"ר ח' גרוסמן:

לא, זה איננו דרישה.

שר החוץ ש' פרס:

אני משיב על השאלה ועל ההערות.

חברת הכנסת גאולה כהן, איזה מרצע יצא מן השק? ומאיזה שק? לנהל את הכול לפי הרגשות שלך? מדינה זו תתנהל לפי חוק ולפי מגילת העצמאות, ומגילת העצמאות מכירה בתושבים הערבים כאזרחים שווים וזכויות וחובות לכל דבר, ולא לפי רגשותיך. שהם לפעמים רגשות נעלים ולפעמים רגשות נסערים. אי־אפשר לנהל מדינה לפי הרגש של גאולה כהן, אף־על־פי שהרגש שלה הוא גם פיוטי, לפעמים בעל ערך ספרותי, אבל אין לי שום קשר לא למגילת העצמאות ולא לחוק של מדינת ישראל.

מסרואוה נשלח על־פי החוק, והיו עוד אזרחים ערבים שימלאו תפקידים אקסקוטיביים וייצגו במדינת ישראל.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה רבה, חברי הכנסת, אנו עוברים — — —

יהושע מצא (הליכוד):

הי"ר ח' גרסמן:

חבר הכנסת מצא, חבר הכנסת מצא, חבר הכנסת מצא. חבר הכנסת מצא, אני קוראת אותך לסדר. עוד לא התחלנו בדיון. מה יהיה כאשר נגיע לדיון?

360. פעולות מטעם ממשלת ישראל למען בני הזוג פולארד

הי"ר ח' גרסמן:

חברי הכנסת, אנו עוברים לשאילתא בעל-פה מס' 360. חברת הכנסת גאולה כהן שואלת וסגן השר רוני מילוא ישיב.

גאולה כהן (התחיה):

ברצוני לשאול:

1. האם ואיך פועלת ממשלת ישראל אצל שלטונות ארצות-הברית על-מנת לשחרר את אן פולארד מכלאה בשל מצבה הכריאוחי?

2. האם שגריר ישראל או הקונסול בארצות-הברית מבקרים אצל בני הזוג פולארד בכלאם מדי פעם, ואם לא — מדוע?

הי"ר ח' גרסמן:

תודה. אני אבקש מסגן השר רוני מילוא להשיב.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

גבתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני מתנצל על קולי הצרור.

גאולה כהן (התחיה):

ראש הממשלה יכול היה להשיב במקומך.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

ממשלת ישראל ערה להיבט ההומניטרי של מצבה הרפואי של הגברת אן פולארד והיא נתנה לכך ביטוי מתאים. היא ממשיכה לעקוב אחר ההתפתחויות, בתקווה להחלמתה של הגברת פולארד.

גאולה כהן (התחיה):

אדוני סגן השר, מדוע "הביטוי המתאים" לא בא לידי ביטוי גם בדברייך? מה זה, הביטוי המתאים של עזרה הומניטרית על רקע בריאותה המתערערת של אן פולארד בא במחתרת?

אדוני סגן השר, אני אינני סומכת, לפעמים, ולא בכול, על שיקול הדעת הגלוי של הממשלה, ודאי שקשה לי לסמוך על שיקול דעתה בעניינים סמויים. כימים אלה שבהם אנו רואים את ההנהגות של ידירותנו ארצות-הברית, והידירות שלה היא ככל זאת בעירובן די מוגבל, וזו היתה בעצם אחת הסיבות לרקע של הסיכון של הזוג פולארד, שלא נגר באינטרסים של ארצות-הברית וחשב שידירה כמו ארצות-הברית צריכה לעזור לאינטרסים של מדינת ישראל, והוא עזר והעביר לנו ידיעות ומידע, ומדינת ישראל חייבת לזוג הזה הרבה מאוד — — —

הי"ר ח' גרסמן:

חברת הכנסת גאולה כהן, אני מבקשת לסיים.

גאולה כהן (התחיה):

עוד לא התחלתי. יש לי שתי דקות.

אני אומרת, שבנושא הזה מדינת ישראל חייבת לזוג פולארד, שכל הכישלון שלו היה בגלל אהבת-ייתר למדינת ישראל.

מאחר שאין לי ספק שגם היום, בין מדינות ידידות, גם בין ידידות כמו ארצות-הברית וישראל, יש העברות מידע סודיות — ואני בטוחה שיש פה ברגע זה מרגלים של ארצות-הברית, ואני מקווה שיש לנו עוד פולארדים שלנו בארצות-הברית — — —

הי"ר ח' גרסמן:

מה השאלה?

גאולה כהן (התחיה):

אני שואלת: האם אנו צריכים לזרוק לכלבים זוג כזה? האם אתה מוכן להורות לשגריר שלנו בארצות-הברית, או לקונסול שלנו בארצות-הברית, לבקר בגלוי, ולא במחתרת, את אן פולארד במצבה הנוכחית? היא אומנם נידונה לחמש שנות מאסר — וזה הרבה מאוד — אבל לא נגזר עליה עונש מוות. ומי שאחראי לה אחרי שיהודי ארצות-הברית, בגלל סיבות גלותיות, מתנערים ממנה, ואת ממשלת ישראל, והיא חייבת לעזור לה. אני מבקשת תשובה על כך.

הי"ר ח' גרסמן:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני סגן השר, האם יש קשר בין העובדה שסגן השר במשרד ראש הממשלה משיב על השאילתא שהופנתה לשר החוץ ובין העובדה ששר החוץ ושר הביטחון מונעים מראש הממשלה לקיים דיון בממשלה בדוח ועדת החוץ והביטחון — ואני מדבר על הדוח הגלוי — בעניין פרשת פולארד?

הי"ר ח' גרסמן:

תודה. שאלה נוספת לחברת הכנסת עדנה סולודר.

עדנה סולודר (המערך):

סגן השר רוני מילוא, אני אצמד לשאילתא כפי שהוגשה. אני מצטרפת לדאגה ההומניטרית שהביעה חברתי, חברת הכנסת גאולה כהן, לשלומה של אן פולארד. אני גם סומכת על הממשלה, שהיא עושה את כל שביכולתה, ואני מכינה שיש בדברים שהחסייון רפה להם. אף-על-פי-כן אני רוצה לשאול: האם יש טיפול כלשהו, חוץ מהמעקב אחרי ההתפתחויות והתקוות להכריתתה ולשחרורה?

הי"ר ח' גרסמן:

תודה. סגן השר רוני מילוא, בבקשה.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, קרם כול לחברת הכנסת גאולה כהן: אני שותף לדאגתך לבריאותה של הגברת פולארד. כפי שצינתי בתשובתי, גם ממשלת ישראל ערה למצבה הרפואי של הגברת פולארד והיא גם נתנה לכך ביטוי מתאים.

אני רוצה לציין, שראש הממשלה לא יכול היה לבוא ולהשיב על השאילתא מאחר שהוא משתתף עתה בשישיבת הקבינט.

לשאלה הנוספת של חבר הכנסת דוד מגן: כל השאלות שנמצאות אצלי הופנו לראש הממשלה, הוא היה אמור להשיב עליהן, ואני כסגן שר במשרד משיב על השאילתא הזאת. לא היה זה לא מתפקידו של שר החוץ ולא מתפקידו של שר הביטחון להשיב על שאילתא זו. היא הופנתה אל ראש הממשלה, והוא היה אמור להשיב עליה, וכסגן שר במשרדו אני משיב מטעמו.

אשר לדיונים בוועדת הכלכלה של הכנסת, נדמה לי שלא עלינו להשיב עליהם וגם אין באפשרותנו לעשות זאת.

היו"ר ח' גרוסמן:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם ורדיגר.

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):

בכל זאת קשה לי להבין את תשובתו של סגן שר האוצר, שאין מה לעשות או שאין שליטה על ועדת הכלכלה של הכנסת. הנושא הזה קשור עם האוצר. ועדת הכלכלה איננה יכולה להחליט שום דבר. לכן, אני שואל: האם אילת איננה בתחומה של המדינה, כך שאפשר לדבר על פתיחת קניו בה? האם אילת היא עיר מקלט? האם מה שאסור בעיר בישראל מותר בעיר אילת מכיוון שאושרה כאזור סחר חופשי?

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת דן תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני סגן השר, מוכן שאני בעד הקמת קניו באילת. אינני מבין, מדוע עד כה לא קיבלו הממשלה הנוכחית וכל הממשלות שלפניה, ללא יוצאת מן הכלל, החלטה להקים קניו באילת. לתיירים וזרים בלבד. במיוחד אינני מבין, מדוע מאשרים טוטו ולוטו מצד אחד, ומתנגדים לקניו לזרים מצד אחר. הרי הכסף מן הקניו יזרם בלאו הכי לממשלה ויאפשר לה להגדיל את התקציב שלה. יחירה מזאת, הייתי שואל את חבר הכנסת ורדיגר: מדוע אתה מתנגד להקמת קניו?

היו"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת תיכון, אין מפנים שאלות לחבר הכנסת.

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת דן כהן.

דן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני סגן השר, למיטב ידיעתי מוציאים ישראלים רבים מאוד כספים המוערכים במאות מיליוני דולרים בכתייה-ימורים באירופה ובמקומות אחרים בעולם, שבהם מותר להמר. שאלתי:

1. האם יש למשרד האוצר מידע על היקף הכספים, שמוציאים במקומות הללו, שחלקם כסף חוקי, ויש אומרים שחלקם הגדול כסף שחור?

2. מה הפתרון של משרד האוצר להוצאת הכספים הללו, והאם יש עליהם פיקוח כלשהו?

3. אם מקימים קניו באילת, הנחשבת כאקסטרא-טריטוריה, מדוע מקימים אותו רק בעבור זרים ולא בעבור ישראלים. כדי שלכל הפחות לא יצטרכו להוציא את הכספים האלה מעבר לים?

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה. אני מבקשת מסגן השר להשיב.

סגן שר האוצר ע' אמורי:

אני לא כל כך מבין מה יש לי להשיב על שאלתו של חבר הכנסת ורדיגר, ידידי הנכבד. חבר הכנסת ורדיגר קבע נכון, שלממשלה אין שליטה על ועדה של הכנסת, ושוועדת הכלכלה אינה יכולה להחליט בעניין. היא יכולה להמליץ, אבל לא להחליט. הממשלה לא הגיעה לכלל החלטה. היתה המלצה של ועדה שעוסקת באזור הסחר, היא הועברה לאוצר, האוצר הקים ועדה, והוועדה עדיין לא הגיעה לכלל מסקנות, כי הדיון רק התחיל, או יתחיל. אין עדיין מה לענות, זה לא הגיע כלל לשולחן הממשלה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני אינו משיב על השאלה, מדוע לא דנה הממשלה על הדוח של ועדת החוץ והביטחון.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

חבר הכנסת מגן, אינני סבור שהשאלה הואת קשורה ישירות לשאלתא שנסאלה עליידי חברת הכנסת גאולה כהן בנושא מצב בריאותה של הגברת פולארד. על כן, אני מציע לך להגיש שאלתא נוספת בעניין זה, וכך תקבל גם את התשובה על השאלה שהצגת עכשיו.

דוד מגן (הליכוד):

יש הצעה לסדר-היום.

סגן שר במשרד ראש הממשלה ר' מילוא:

על אחת כמה וכמה, אם יש הצעה לסדר-היום.

לחברת הכנסת עדנה סולודר: כפי שאמרת, אני שותף לדאגה שלך ושל חברת הכנסת גאולה כהן — ואני חושב שכל חברי הכנסת שותפים לה — לבריאותה של הגברת פולארד. ממשלת ישראל ערה לבעיה והיא עושה בעניין זה כמיטב יכולתה. היא נתנה לכך גם ביטוי מתאים, והיא ממשיכה לעקוב אחרי ההתפתחויות. הממשלה אינה מזניחה אפוא את הנושא, ממשיכה לעקוב אחרי ההתפתחויות, ומקווה — וגם אני שולח מפה את ברכתה — להחלמתה המהירה של הגברת פולארד.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה לסגן השר רוני מילוא. השאלתא הבאה היא של חבר הכנסת ורדיגר, והיא הופנתה לשר האוצר. ישיב עליה סגן שר האוצר.

367. קניו באילת

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):

גברתי היושבת-ראש, אדוני סגן שר האוצר, ביום ח' בחשוון התשמ"ז, 10 בנובמבר 1986, שאלתי את כבודו שאלתא בקשר לידיעות על תוכנית להקמת קניו באילת. ביום י"א בשבט התשמ"ז, 10 בפברואר 1987, השיב לי סגן שר האוצר, שהמלצה של ועדת המעקב הציבורית לעניין אזור הסחר החופשי באילת הועברה לוועדת המנכ"לים, והנושא אינו במסגרת הסמכויות של הוועדה. "על-פי ההצעה", השיב סגן שר האוצר, "לא מדובר בפתיחת קניו לישראלים אלא לבעלי דרכון זר בלבד, ובאוצר לא התקיים כל דיון בנושא". על השאלה הנוספת, אם יקום או לא יקום קניו באילת, השיב סגן שר האוצר שבשלב זה לא מתקיים כל דיון באוצר, ובלי האוצר ובלי אישור הממשלה לא יקום קניו באילת.

על פנייתו של רב העיר אילת לשר האוצר לפני תודש-ענה השר, כי הוועדה של משרד האוצר תבדוק את הנושא, תגיש את המלצות ויושם לב לחוות הדעת של הרב.

היות שבוועדת הכלכלה הולך ומתקדם נושא הקמת הקניו, רצוני לשאול את כבוד סגן השר: האם אומנם נכונה הידיעה שיקום קניו באילת?

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה. אני מבקשת מסגן שר האוצר להשיב על השאלתא.

סגן שר האוצר ע' אמורי:

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בתשובה על שאלתא בעליפה של חבר הכנסת אברהם ורדיגר הריני מתכבד להשיב: אין לי מה להוסיף על הדברים שצוטטו מדברי שר האוצר על-ידי חבר הכנסת השואל הנכבד.

לא הסתפקתי במציאות הזאת ואני עומד כקשר עם הממונה על המחוז ועם מנכ"ל משרד הפנים כדי לנסות למצוא פתרון. בעיקר עליי המלצת ועדת-מרקוביץ: בתים שאין לגביהם ספק והם נכנו לפני הרכה שנים — לחבר אותם לרשת החשמל. אני מקווה שאצליח להגיע להסדר כזה. ניסינו להקל אפילו על-ידי פירוש החוק, פירוש שאני מפרש אותו, שאם יש לי אישור של הרשות המקומית האומר כי שכונה מסוימת היא במסגרת תוכנית המתאר, כטרם אושרה התוכנית, גם אז אני מנסה להנחות את חברת החשמל שתחבר את השכונות האלה.

אני יכול להגיד, שבשנתיים האחרונות חל שינוי רציני מאוד לגבי חיבור כפרים וגם שכונות לרשת החשמל הארצית.

הי"ר ח' גרוסמן:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת תופיק טובי, בבקשה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
תודה על התשובה.

אדוני השר, קיימת בכל זאת בעיה כאובה של קיום החוק הבלתי מתפשר עם החיים, האוסר חיבור מים, חשמל וטלפון לבתים שאין לגביהם תוכנית, או שעוד לא הגיע אישור התוכנית והם לא יכלו לקבל את אישור הבנייה. האם הממשלה — ואני שואל אותך כשר בממשלה — מוכנה לזווג את התיקון לחוק המענות הזה ולבטל את הסייג המונע כיום מאלפי בתים להתחבר לרשת החשמל, המים והטלפון?

שנית, האם משרד הפנים, יש לו היום סמכות לפתור את הבעיות האלה, בהתעורבות הממשלה, יפעל כדי לממש את סמכותו להחיר לבתים האלה את החיבור הזה?

הי"ר ח' גרוסמן:

תודה. שאלות נוספות לחבר הכנסת יאיר צבן.

יאיר צבן (מפ"ס):

אדוני השר, אני מוקיר את המאמצים שעשה משרדך כדי להתגבר על המצב של פער ואפליה בחיבורי החשמל של שכונות וכפרים ערביים לעומת האזורים היהודיים. אני רוצה לשאול לגבי הבעיה שהועלתה בשאלתך של חבר הכנסת תופיק טובי: מהו ההיקף שלה בממד ארצי? כמה כפרים או חלקי כפרים, שכונות או חלקי שכונות אינם מחוברים לרשת החשמל בישראל? האם תופעה זו קיימת רק במגזר הערבי, או שיש מקרים כאלה גם במגזר היהודי?

הי"ר ח' גרוסמן:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת עדנה סולודר.

עדנה סולודר (המערך):

כבוד השר, מאחר שפרשת הקרקעות של ארבעת הכפרים במועצה אזורית מרכז-הגליל מוכרת לי מקרוב, וגם ניסיתי לטפל בה, אני יודעת שהוצעו במשך השנים הצעות נדיבות לפתרון הבעיה. אני רוצה לשאול אותך: בהודמנות הזאת של הצורך בהתקנת חשמל, אולי ייעשה על-ידי ועל-ידי שר החקלאות, הנוגע בדבר, מאמץ להביא את העניין סוף סוף לסיום? אולי תוכלו להביא את התושבים להכנה, שמה שהוצע להם הוא נדיב מאוד — נדמה לי שמעבר לזה כמעט לא ניתן ללכת לפי החוק — ולסכם את העניין לטובתם הם?

הי"ר ח' גרוסמן:

תודה. בבקשה, אדוני שר האנרגיה והתשתית.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

לשאלה של חבר הכנסת תופיק טובי לגבי החוק — עד כמה שאני יודע, המתוקק יושב כאן, אני הייתי ממליץ

הוא הדין בשאלתו של חבר הכנסת דן תיכון. אפשר לשאול למה לא קיבלה הממשלה בעבר החלטה כזאת. בינתיים יש המלצה, ויש פרוצדורה עד שזה יגיע לשולחן הממשלה.

אשר לחבר הכנסת רן כהן, בתשובה על השאלה אם יש מידע: אין, אני לא כל כך מבין, אגב, איך זה יכול להיות שכסף חוקי משמש לזה.

דן תיכון (הליכוד):

זה לא כסף חוקי.

סגן שר האוצר ע' אמוראי:

אני מניח שהכסף לא-חוקי, ואני סמוך ובטוח שאילו ידענו מי מוציא את זה ואיך הוא מוציא את זה, היינו שמים על זה את היד. אם יש לך אינפורמציה — אדרכה ואדרכה, אנא הואל להמציא אותה ליידנו.

הי"ר ח' גרוסמן:

תודה רבה. אנחנו עוברים לשאילתא נוספת של חבר הכנסת תופיק טובי לשר האנרגיה והתשתית, בבקשה.

357. חיבורם של כפרי מרכז-הגליל לרשת החשמל הארצית

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, אדוני השר, שר האנרגיה מר שחל התנה את השלמת — אני מוסיף את המלה "השלמת" — חיבורם של כפרי מרכז-הגליל — כסרא, כפר-סמיע, יאנוח וג'ת — לרשת החשמל הארצית בהסכמת תושבי הכפרים להסדר הקרקעות המוצע על-ידי המינהל בכפר כסרא. מדובר על חיבורם של 40% מהבתים בכסרא — אני מבקש מכבוד השר שישים לב לתיקון הזה בשאילתא שלי — 20% ביאנוח, ויותר מ-10% בכפר-סמיע ובג'ת, שעדיין לא מחוברים.

לכן הנוני שואל: על סמך מה מתנה השר את השלמת החיבור של הכפרים הנ"ל לרשת החשמל בעניין שאין לו כל קשר לשירות זה? כמו כן, האם מוכן כבוד השר לפעול להשלמת חיבורם המידי של הכפרים הנ"ל לרשת החשמל הארצית? ואני מוסיף להשלמת — — —

הי"ר ח' גרוסמן:

סליחה, את כל התוספות צריך להשאיר לשאלה הנוספת, כי על כל תיקון בטקסט, כפי שאני מקבלת אותו, אני צריכה להעיר, ולא נעים לי.

בבקשה, אדוני שר האנרגיה והתשתית.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

גברתי היושב-ראש, חברי הכנסת, לשאלה הראשונה: התשובה היא שלילית, לא הייתה התניה ואיני מתכוון להתנות: שום התניה, הבעיה היא, שבלי הסדר הקרקע התוכנית לא מאושרת, הבתים נמצאים במעמד שהם לא אושרו על-ידי רשויות התכנון, וכל עוד הבתים לא מאושרים על-ידי רשויות התכנון על-פי החוק, המחייב גם את שר האנרגיה, אין לנו אפשרות לחבר אותם לרשת החשמל.

לשאלה השנייה: הכפרים שזכרו בשאילתא חוברו לרשות החשמל הארצית, ואכן חבר הכנסת תופיק טובי תיקן את השאילתא בהציגו אותה. אבל באותם כפרים מצויים בתים שנבנו בלי היתר בנייה, ולפיכך מנועה חברת החשמל מלחברם לרשת החשמל על-פי סעיף 157(א) לחוק התכנון והבנייה. לכן יש לנו בעיה, וכל עוד לא ימצאו בעלי הבתים היתר בנייה כדין, או אישור מאת הרשות המאשרת, כהגדרתה בחוק, לא ניתן לחבר את הבתים לרשת החשמל.

יאריר צבן (מפ"ם):

עד יום העצמאות ה־40 זה יהיה?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

ללא ספק, שנת 1988 תהיה שנה שבה רוב השכונות האלה תחבורנה לרשת החשמל. אני מניח שנוכל לגמור — — —

מנחם גולדשטיין (הליכוד):

זאת שנת בחירות.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

סליחה, זה סיום תקופת כהונתו של השר והוא רוצה לגמור עבודה שהוא התחיל בה. כך אני חושב.

בקשר למגזר היהודי התעוררה באמת בעיה. אנחנו משתתפים ב־80% של מימון התיכור ככפרים הערביים. יש כמה קבוצות של שכונות יהודיות, לא הרבה, שבהן במקום קבלנים כוונים המשתכנים בעצמם. הנהגתי שויון גם במקרה זה, למרות קשיים ובעיות של תקציב. לשתי שכונות קטנות כאלה נתנו אותו סיוע.

אבנר חי שאקי (הסיעה הדתית-לאומית):

ישר כוחך.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

תודה רבה. לשאלה של חברת הכנסת עדנה סולודר — בפגישה שהיתה לי עם נכדכי הכפרים הוסבר, שהפתרון לבעיית הקרקעות שיכול לפתור גם את בעיית התכנון הוא הפתרון היחיד. יש שם חילוקי דעות. נדמה לי שהם הגיעו להסכמה, ואני מקווה שבזמן הקרוב נוכל לסיים את העניין.

הי"ר ח' גרוסמן:

תודה רבה.

ב. שאלות ותשובות

2879. העסקת עובדים זרים במפעלים מאושרים

חבר הכנסת א' נחמיאס שאל את שר התעשייה והמסחר ביום כ"א בטבת התשמ"ז (22 בינואר 1987):

קיימת תופעה של העסקת עובדים שאינם אזרחי מדינת ישראל במפעלים מאושרים בתחומי מדינת ישראל ומעבר ל"קו הירוק".

שאלותי לכבוד השר הן אלה:

1. האם לדעתך רשאים מפעלים מאושרים באזורי פיתוח, המקבלים תנאים מועדפים מכספי המדינה להשקעה במפעלים (70%) במענקים ובמלוואות, להעסיק תושבים שאינם אזרחי מדינת ישראל? היות שנושא זה אינו ברור דיו, הייתי מבקש מכבוד השר שיגידך בחשבותו קריטריונים ברורים.

2. האם הקמתו של מפעל מאושר מותנית בהתחייבות המפעל לקיים את הסכמי העבודה הקיבוציים כענף שהוא שייך אליו?

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

1. בחוק לעידוד השקעות הון, התשי"ט — 1959, אין הוראות המתייחסות לאופן העסקתם של עובדים במפעלים שאושרו כמפעלים מאושרים או לכל היבט אחר הנוגע לעובדים במפעלים מאושרים. בסדורי הרכיב אני ממליץ לראשי היישובים המתלוננים על אבטלה להעדיף את העסקת בני המקום. אך לעתים חלקים מהאוכלוסייה המקומית אינם

שהמחוקק ייתן לשר האנרגיה שיקול דעת. הממשלה לא הסכימה לתת שיקול דעת: היא השאירה בידי שר הפנים להחליט במקרים מסוימים אם לחבר או לא לחבר. האמת היא שחשבתו שיהיה זה נכון לתת לשר הממונה אפשרות שהוא יקבע, ובמיוחד לאור העובדה שהיום מושכים קווי חשמל מבתיים מתוכננים כחוק, גם למרחקים גדולים מאוד, ומסכנים את ביטחונם של התושבים. הממשלה לא נתנה לכך רשות וגם הכנסת לא אישרה זאת. אדרבה, אני מציע שהמחוקק יקבע את הדברים. אינני חושב שהממשלה — — —

מחמד ותד (מפ"ם):

מה אתה מציע? תציע הצעת חוק — — —

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

חבר הכנסת מחמד ותד, אני לא יכול להציע. יש בעיה. הייתי מציע לך הרכבה הצעות חוק, אבל בתור שר אני מוגבל יותר מאשר בתור חבר הכנסת. זאת המציאות.

לנושא ששאל עליי חבר הכנסת יאיר צבן — קודם כול לגבי השוואת התנאים: נעשו דברים לא רק לגבי שכונות אלא גם לגבי כתי"ס. שיש כתי"ס שלא היו מחוברים חוברו לרשת החשמל. אשר לשכונות נוספות: יש כתי"ס — שלוש שכונות, בעוספיה — שלוש שכונות, באום-אל-פחם — שלוש, בחורפיש, בשפרעם — חמש שכונות, בכפר-קמא, בג'ת הגלילית, בירכא, בדייר-אל-אסד, במעלות-תרשיא, בבעינה, באום-אל-ע'נא, באכסאל — שתי שכונות, בג'וליס — ארבע שכונות, בכפר-קסט, בנצרת — שכונות כארס-אסאח. לגבי כל המקומות האלה אני עומד בקשרים עם הממונה על המחוז לתת אפשרות של חיבור, ואני מניח שהם יחברו. למעשה אנחנו גומרים לחבר את אחרון הכפרים לרשת החשמל. ערב-אל-ח'אג'רה וכעביה חוברו, ובשלבם סופיים של חיבור מצויים הכפרים חילף-אום-ראשד וראס-ע'לי.

הי"ר ח' גרוסמן:

אבקש משר התעשייה והמסחר להשיב על שאלות.

2874. מעמדה של אום-אל-פחם

חבר הכנסת ח' טובי שאל את שר התעשייה והמסחר ביום כ"ט בחשוון התשמ"ז (1 בדצמבר 1986):

ב־21 במרס 1975 הודיע יועץ השר למועצה המקומית, כיום מועצת עיריית אום-אל-פחם, ש"כפר אום-אל-פחם נכלל אצלנו כאזור פיתוח ב' וזהו הכפר היחיד בין כפרי המשולש הזוכה אצלנו למעמד של אזור פיתוח". ברם, הודעה זו לא תורגמה להכרזה רשמית, שהיתה מזכה את האזור הזה בתקציבים לפיתוח התשתית והתעשייה בו.

הנני שואל את כבוד השר:

1. מדוע טרם הוכרזה העיר אום-אל-פחם כאזור פיתוח ב' אף שעברו 11 שנים מאז קיבלה המועצה המקומית הודעה על כך?

2. האם מוכן השר לתקן את המצב הזה ולהכריז על העיר אום-אל-פחם כאזור פיתוח ב'?

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

1—2. אום-אל-פחם נמצאת באזור פיתוח ב' על-פי החוק. אין כל צורך וכל משמעות מעשית להכרזה על האזור כאזור פיתוח. יודגש כי פעולה שכזאת גם לא נעשתה בעבר.

שלא ניתן היה לפרסם את המינויים טרם שהושלם כליל תהליך המינויים בכל הגופים כפי שקבע החוק האמור. המועצה לא פוזרה אפוא על-ידי איש אלא תוקף המינוי של חבריה פג מאליו.

3. הגדרת התפקידים של המועצה כפי שפורטה בסעיף 12 לחוק מבחינה אחת חשיבותה של מועצת המינהל. להלן נוסח הסעיף הנ"ל: "תפקיד המועצה הוא ליעץ לשרים בכל עניין הנוגע להגשמתה של מטרות חוק זה ובכל הנוגע לפיתוח חששות וצוריות מדע וקביעת יעדים לאומיים רב-שנתיים לקידום מחקר ופיתוח הדרוש לפיתוח, לרכות הקמת תשתית מדעית וטכנולוגית למטרה זו והשגת ידע וטכנולוגיות ממקורות חוץ".

על-מנת לתת יתר תוקף למועצה הצעתי לשר האוצר למנות את חברי המועצה לתקופה שבין שנתיים לשלוש שנים.

4. בכוננת משרדנו לחדש את מינויים של חלק ניכר מחברי המועצה ולמצוא מחליפים לאחרים. הצעתנו הועברה למשרד האוצר בפברואר 1987, ואנו עדיין ממחנים לאישור ההכרחי של משרד האוצר לצורך הפעלתה של מועצה זו.

2919. המועצה למחקר ולפיתוח

חבר הכנסת י' ארצי שאל את שר התעשייה והמסחר ביום כ"ז בטבת התשמ"ז (28 בינואר 1987):

מקריאה בעיתונים למדתי, שפוזרה המועצה למחקר ולפיתוח, שאך לפני שלושה חודשים הורכבה. תפקידה של המועצה הוא לקבוע את היעדים הלאומיים הרב-שנתיים לקידום המחקר והפיתוח במדינה.

אודה לך אם תשיבני מעל במת הכנסת:

1. מה הוא ההרכב האישי הנוכחי של המועצה?
2. מה היה ההרכב האישי של המועצה הקודמת?
3. מה היו הישגיה של המועצה הקודמת?
4. מה היו הישגיה המועצה החדשה?
5. מה היא הסיבה לפיזור המהיר?
6. מתי תמונה מועצה חדשה?

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

1. בימים אלה עומד להסתיים, אני מקווה, תהליך המינויים למועצת המחקר והפיתוח ולשאר הגופים שקבע החוק לעידוד מחקר ופיתוח בתעשייה, התשמ"ד — 1984. אני אומר "בימים אלה", וזוהי שאלתא מינואר 1987, ולכן בהמשך התשובה תבין בדיוק היכן הדבר הזה עומד.

2. הרכב המועצה שחוקף מינויה פג ביום 31 בדצמבר 1986 כלל: חמישה מעובדי משרד התעשייה והמסחר, שניים מעובדי משרד האוצר, שישה נציגי ציבור, חמישה נציגים מארגוני התעשייה, המהלים הכלליים של משרדי האוצר, התעשייה והמסחר והמדע, האחראי למחקר ולפיתוח במשרד הכיטחון, ושלושה נציגי הקהילה המדעית. סך הכול — 25 חברים.

3. כתב המינוי של חברי המועצה, שהתפרסם בספטמבר 1986, התייחס לתקופה שבין 1 בינואר 1986 ל-31 בדצמבר 1986. העיכוב במועד פרסום כתבי המינוי נבע מהצורך לתאם את הדברים עם משרד האוצר ומהעובדה כי לא ניתן היה לפרסם רשמית את המינויים למועצת המחקר והפיתוח מבלי שהושלם כליל תהליך המינויים לכל הגופים האחרים העוסקים

מוכנים לעבוד בתעשייה, ובעיקר כשמדובר במשמרות לילה, וזאת אפילו כשתנאי השכר הם טובים, דבר היוצר צורך להעסיק עובדים שאינם מבני המקום.

עם זאת, בהכירי את מצב העובדים במפעלים אינני ממליץ להגביל את העסקתם של אלה שאינם אורחי ישראל. מפעלים מאושרים המעסיקים עובדים שאינם תושבי ישראל חייבים, ככל שאר המעסיקים, לעמוד בדרישות החוק והנוהל הקיימים בעניין זה במשרד הפנים ובמשרד העבודה והרווחה.

2. התשובה שלילית. אולם אני מקווה להגיש הצעה ברוח זו לממשלה.

2881. מינויים פוליטיים

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שר התעשייה והמסחר ביום כ"א בטבת התשמ"ז (22 בינואר 1987):

לאחרונה הופיעו פרסומים רבים, שעניינם מינויים פוליטיים של חברי תנועת החרות במשרד התעשייה והמסחר ובחברות ממשלתיות הקשורות למשרד.

אודה לך אם תשיבני:

1. כמה דירקטורים מינה השר מאז כניסתו לתפקיד?
2. האם עורך, מר כץ, ימונה לתפקיד המשנה למנכ"ל?

תשובת שר התעשייה והמסחר א' שרון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מאז כניסתי לתפקיד מונה 220 דירקטורים חדשים, בהם 135 נציגי ציבור ו-115 עובדי מדינה. כמרכן חודש מינויים של 110 דירקטורים, בהם 60 אנשי ציבור ו-50 עובדי ציבור.

2. ישראל כץ הוא אומנם מועמד לתפקיד המשנה למנכ"ל משרד התעשייה והמסחר, בכפיפות להליכים המקובלים באיוש משרות בשירות המדינה ועמידתו בתנאי המשרה אם וכאשר יוחלט לאישיה.

2883. המועצה למחקר ולפיתוח

חבר הכנסת ש' עמר שאל את שר התעשייה והמסחר ביום כ"א בטבת התשמ"ז (22 בינואר 1987):

בחודש ספטמבר 1986 הוקמה המועצה למחקר ולפיתוח, שתפקידה לקבוע את היעדים הלאומיים הרב-שנתיים לקידום המחקר והפיתוח במדינה. החוק קובע, כי תוקף המינויים של חבריה הוא לשלוש שנים. נודע כי מועצה זו פורקה לאחרונה, וזאת רק שלושה חודשים לאחר הקמתה.

ברצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם נתונים אלה מדויקים?
2. אם כן — מה הן הסיבות לפירוק המועצה?
3. האם יש חשיבות לקיום מועצה זו?
4. האם יש בדעת כבוד השר לבחור חברים חדשים למועצה זו?

תשובת שר התעשייה והמסחר א' שרון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1 — 2. הידיעה שהתפרמה בעיתונות בדבר פיזור המועצה אינה נכונה, מאחר שהמינויים למועצת המינהל, כמו ליחור הגופים המפורטים בחוק לעידוד מחקר ופיתוח בתעשייה, התשמ"ד — 1984, היו מלכתחילה עד ליום 31 בדצמבר 1986. הפרסום בילקוט הפרסומים הופיע בספטמבר 1986, מאחר

פברואר 1987 — 1,366; מרס 1987 — 1,165; אפריל 1987 — 993; מאי 1987 — 2,242; יוני 1987 — 1,955; יולי 1987 — 1,352; אוגוסט 1987 — 296; ספטמבר 1987 — 188; אוקטובר 1987 — 201; נובמבר 1987 — 225.

3. בשנה האחרונה הוגשו 50 תלונות בגין רווח בלתי סביר, תלונות אלה מתייחסות למחירים של מוצרים או שירותים שלא חל עליהם פיקוח מחירים על-פי דין.

4. מדיניות המשרד היא לפעול לפי סדר עדיפויות בניצול המשאבים המוגבלים מאוד, העומדים לרשותו בעקבות פיטורי הפקחים שנכפו עליו, ולרכז מאמציו בראש ובראשונה להבטחת יציבות מחירי על-ידי טיפול בהפקעת מחירים של מוצרים שבפיקוח. לפיקוח על המחירים ולפקחים יש חלק מרכזי בשמירת היציבות במשק.

מדיניות המשרד גורסת, שיש לאכוף את החוק גם בנושא גביית רווח בלתי סביר, וכפי שציינתי, אכן הוגשו בשנה האחרונה 50 תלונות בגין עבירה זו, אולם על רקע הצמצום באמצעים ובכוח-האדם, עלולה להיות ירידה בהגשת דוחות ובהטלת קנסות בגין רווח בלתי סביר.

3111. תחרות בענף ההנעלה

חבר הכנסת י' ארצי שאל את שר התעשייה והמסחר ביום כ"ב באדר התשמ"ז (23 במרס 1987):
בארץ פועלים כ-1,000 מפעלים לייצור נעליים, המעסיקים כ-5,000 עובדים. הענף הגיע להישגים מרשימים, ייצואו בכללם. לאחרונה סוכל הענף מתחרות עקב הצפת השוק בייצור שמקורו ביהודה, בשומרון, בעזה ובמזרח הרחוק.

נוכח מצב זה, אודה לך אם תשיבני:

1. מה הוא ההפרש במחיר בין נעל עממית, המיוצרת בארץ, לבין נעל המיוצרת ביהודה, בשומרון, בעזה או במזרח הרחוק?

2. מה הם ההבדלים בשכר, בזכויות סוציאליות, בהטלים, במסים ובתשלומים בין היצרן בישראל לבין היצרן באזורים האלה?

3. האם, נוכח הפער בעלויות הייצור בין שני המגזרים הפועלים בישראל, תיתכן תחרות הוגנת?

4. אם לא תיתכן תחרות הוגנת — מה הם האמצעים שמשרד מוכן לנקוט כדי ליצור תנאים של תחרות שווה והוגנת בין שני המגזרים הפועלים במדינה?

5. כיצד יכול ומוכן משרדך לפעול, כדי לגשר על פני הפער במחירי הנעליים המיובאות מהמזרח הרחוק והנעליים מייצור מקומי?

6. מה מתכוון משרדך לעשות, כדי לעודד ענף זה ולהפכו לענף ייצור ברת-תחרות בשוקי העולם?

7. האם יש למשרד תוכניות לצאת למסע ציבורי נרחב, כדי לשכנע את הצרכן הישראלי להעדיף תוצרת כחול-לבן, שאינה נופלת באיכותה במאומה מהנעל המיובאת, ומה הן?

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

1. להערכתנו, מחירי הנעליים המיוצרות ביהודה, בשומרון ובעזה נמוכים כ-30% בקירוב ממחירי הנעליים המיוצרות על-ידי התעשייה הישראלית. מחירי הנעליים המיובאות מהמזרח הרחוק גבוהים מאלה של התוצרת המקומית, מאחר שמשרדנו מתיר רק ייבוא של נעליים יקרות.

בתחום זה, כגון ועדת מחקר, ועדת ערר והנהלת הקרן לקידום טכנולוגי.

נוכח הזמן הקצר שעמד בפועל לרשות המועצה, לא ניתן היה לכנס אותה. במגמה למונע הישנות תופעה זו הצעתי לשר האוצר למנות את המועצה הנוכחית לתקופה של שלוש שנים, כפי שמחיר החוק, ובכך לאפשר למועצה לפעול בצורה אופטימלית.

4. כאמור, לצערי, לא הספיקה המועצה להתכנס.

5. הסיבה לפיזור, כפי שצוין, היא העובדה שתוקף המינויים פג מאליו ביום 31 בדצמבר 1986.

6. אני מקווה שמשרד האוצר ייענה סוף סוף להצעתנו בדבר המינויים, שהוגשה בפברואר 1987, ובעקבות זאת תוקם מועצה חדשה.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה, שאלה נוספת — בבקשה.

יצחק ארצי (המערך):

האם היעדרה של המועצה פגע בקידום המדעי והטכנולוגי של המדינה?

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

המועצה הזאת, חשיבותה מעצם הגדרת תפקידה, תפקידה הוא לייצג בתחום הפיתוח, אני חושב שחבל שהמועצה הזאת עדיין אינה קיימת. לפני קרוב לשנה הנחתי את ההצעה על שולחני של שר האוצר, לצערי, היא לא נחתמה עד היום.

3053. הפיקוח על המחירים

חבר הכנסת ח' רמון שאל את שר התעשייה והמסחר ביום כ"ז בשבט התשמ"ז (26 בפברואר 1987):

בעקבות ביקורת ציבורית על התרופפות הפיקוח על המחירים, אודה לשר אם ישיב:

1. האם נמשך הפיקוח על המחירים בהיקף שנקבע עם הנהגת התוכנית הכלכלית?

2. מה הוא מספר התלונות שהוגשו בכל אחד מ-12 החודשים האחרונים בגין הפקעת מחירים?

3. מה הוא מספר התלונות שהוגשו בגין גביית רווח לא-סביר באותה תקופה?

4. מה היא מדיניות המשרד בנוגע לאכיפת החוק בגין גביית רווח בלתי סביר?

תשובת שר התעשייה והמסחר א' שרון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. היקף הפיקוח על המחירים באמצעות ביקורת של הפקחים ירד בצורה משמעותית ביותר בעקבות פיטורי עשרות פקחים. פיטורים אלה נעשו בניגוד לעמדת המשרד ופגעו קשות ביכולתו לאכוף את החוק ולשמור על רמת מחירים סבירה.

משרדנו ממשיך לדאוג לפיקוח שוטף על סימון מוצרים, תעודות אחריות, חקנים וכו'.

2. מספר התלונות שהוגשו בגין הפקעת מחירים בשנה האחרונה, מנומבר 1986 עד נובמבר 1987, הוא 16,232. להלן פירוט מספר התלונות לפי חודשים: נובמבר 1986 — 2,356; דצמבר 1986 — 2,096; ינואר 1987 — 1,777.

הי"ר ח' גרוסמן:
תודה.

3132. אפליה של מפעל "וולקן מצברים"

חברת הכנסת א' נמיר שאלה את שר התעשייה והמסחר ביום כ"ט באדר התשמ"ז (30 במרס 1987):

מנתונים שהגיעו לידי עולה, כי מפעל "וולקן מצברים", הפועל באזור התעשייה תפן שליד מעלות, מופלה בחישוב מס הקנייה על מצברים בהשוואה ליבואני המצברים.

המפעל, המפרנס כ-150 משפחות, מייצר לשוק המקומי ומייצא לשווקים בעולם.

מנתונים השוואתיים שקיבלתי עולה, כי בעבור מצברים מתוצרת דרום-אפריקה משלם היבואן 21 ש"ח מס קנייה, ואילו בעבור מצבר תוצרת כחול-לבן משלם היצרן 31 ש"ח מס קנייה — 50% יותר.

אתכבד לשאול את כבוד השר:

1. האם אינפורמציה זו נכונה?
 2. אם כן — מה היא הסיבה לאפליה של תוצרת כחול-לבן לעומת תוצרת מיובאת?
 3. מה יש בדעת השר לעשות בנודן?
- תשובת שר התעשייה והמסחר א' שרון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)
1. האינפורמציה נכונה, אך לא שלמה.

2. על יבוא מצברים חלים מסים שונים: מכס ומס קנייה. היבואן משלם על יבוא מדרום-אפריקה 90.8% מסים, ואילו היצרן המקומי משלם 45% מס קנייה בלבד. לכאורה קיימת הגנה של 51.8% על הייצור המקומי. הירידה הגדולה של ערך הרנד הדרום-אפריקני בהשוואה למטבעות זרים אחרים הביאה לכך, שהיבוא משם זול ביותר, ולכן מס הקנייה על התוצאת המיובאת נמוך יותר מזה המוטל על התוצרת המקומית.

רוב היבוא של מצברים הוא של מצברים תעשייתיים מארצות אירופה ומארצות-הברית במחירים סבירים.

3. המשרד פועל להכניס את המצברים לחבות רישוי, ולמנוע כליל ייבוא של מצברים מדרום-אפריקה.

הי"ר ח' גרוסמן:

תודה. שר התעשייה והמסחר ישיב על שאלתא מס' 3133 של חבר הכנסת יצחק ארצי, בבקשה.

שר התעשייה והמסחר א' שרון:
אבקש מראש סבלנות. השאלה ארוכה וגם התשובה ארוכה. אולי חבר הכנסת יצחק ארצי מוכן שאעביר את התשובה לפרוטוקול.

הי"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת ארצי, השר שואל אותך, אם אתה מסכים לקבל את התשובה בכתב מאוחר שהי. ארוכה ומפורטת מאוד.

יצחק ארצי (המערך):
בתנאי שתאפשר לי לשאול שאלה נוספת.

שר התעשייה והמסחר א' שרון:
כן, בהחלט.

הי"ר ח' גרוסמן:

עדיין אינך יודע מה כתוב בתשובה.

2. רמת המסים העקיפים והישירים ביהודה ובשומרון דומה לזו המקובלת בישראל. אך רמת האכיפה והגבייה ביהודה ובשומרון אינה דומה לזו המקובלת בישראל. על-פי המידע שברשותנו, אין המעביד הערבי ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה מעביר כספים לצורך שמירה על זכויות סוציאליות או קרנות למיניהן.

כמרח"ן שכר העבודה הממוצע בענף ביהודה ובשומרון הוא 500 שקל חדש לחודש, לעומת כ-1,000 שקל חדש לחודש בישראל. השכר הנמוך ביהודה ובשומרון מוסבר בחלקו בעבודת ילדים וקטינים. שאינה מקובלת בישראל.

3. התשובה שלילית, בעיקר כשמדובר בנעליים פשוטות חולות.

4. אנו נוקטים שורה של אמצעים, ככללם חיוב היצרן ביהודה, בשומרון ובעזה לסמן את מוצריו כחוק וחבות רישוי ייבוא מכוונת הורקה לנעליים.

5 — 7. המשרד הגביל את ייבוא הנעליים מהמזרח הרחוק לנעלי ספורט מסוג שאינו מיוצר בארץ ובכמות שנתי של כ-10% בלבד מהייצור השנתי המקומי. בשנת 1987 הותר יבוא של 300,000 זוגות נעליים. בכוונתנו להקטין את היקף היבוא ל-250,000 זוגות בשנת 1988, וכבר הוריתי על כך. הפחתת היבוא תימשך. אני רוצה לומר, שאנחנו יודעים היום שכל ישראלי שיוצא לתורן לארץ — והשנה יצאו יותר מ-700,000 ישראלים — הביא באמתחתו כשלושה זוגות נעליים בממוצע, והו בעצם היבוא הקשה ביותר, הפוגע בצורה הקשה ביותר בתעשייה המקומית.

בכוונת המשרד גם לפנות לוועדת הכספים בבקשה להגדיל את תשלום החובה המוטל על נעליים מיובאות. בתעשיית הנעליים הישראלית קיים פוטנציאל משמעותי של ייצוא, ואנו מסייעים למיצויו על-ידי השתתפות בתערוכות וכיידים בין-לאומיים והשתתפות בהוצאות פרסום והבאת מומחים מחוץ-לארץ.

משרדנו והתאחדות התעשיינים מקיימים זה תקופה ארוכה מסע הסברה לעידוד קניות תוצרת ישראל, אבל עלינו להדגיש שהשכנוע הטוב ביותר הוא טיב המוצר ומחירו. עם זאת, אין די בכך, כי הישראלים אוהבים לנעול נעליים מתוצרת חוץ. יש כאן בעיה.

יצחק ארצי (המערך):
שאלה נוספת.

הי"ר ח' גרוסמן:

נדמה לי שקיבלת יותר תשובות מהשאלות ששאלת.

יצחק ארצי (המערך):

אני מודה לשר על התשובה המפורטת. נראה שזה הולך, אבל יש עכשיו תקלה חדשה והיא היבוא של נעליים מספרד. הייתי רוצה לשמוע איך אתה, אדוני השר — — —

הי"ר ח' גרוסמן:

אולי תשאל את השאלה בשאלתא נוספת. בהודמנות אחרת, הרי אין לדבר סוף, אחר כך תשאל על ייבוא מארצות-הברית וכו'.

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

חבר הכנסת ארצי, אני מתמודד כבר 40 שנה. נתמודד גם עם זה. יש לנו בעיה עם השוק, והיא בעיה אחרת, אבל אם תרצה פרטים מדויקים יותר, נשמח לענות לך.

4. המשרד פעל בשיתוף עם "פניציה" ונקט את פעולות כדלקמן, כדי למנוע הפסדים ליצרני מיץ הדרים: א. מתן רשיונות ייבוא חופשיים לבקבוקים למשקאות קלים מכל המקורות. כדי להקטין את הלחץ בשוק; ב. בקשה משלטונות המכס להוריד לתקופה מוגבלת, עד סוף 1987, את המכס מהבקבוקים מכל הסוגים; ג. דרישה מ"פניציה" להפסיק לספק בקבוקים לשוק המשקאות הקלים ולהעדיף ייצור בקבוקי יין לייצוא ולשוק המקומי לקראת הפסח. וכן בעבור יצרני מיץ הדרים לייצוא.

בעקבות פניית המשרד נעשתה הסבה לייצור בקבוקי מיץ במפעל שבחיפה. ההפסדים ליצרני ההדרים נגרמו מהשבתת קווי הייצור בתקופה מצטברת של כחודש עבודה לכ-25 עובדים. מיץ הדרים, שלא יוצא בבקבוקים באותה תקופה, הפך לרכו הדרים, שנודע אף הוא לייצוא. הנוק המידי אינו גדול עקב מחירו הגבוה השנה של הרכו, אולם לטווח הארוך נגרם נזק כשל הפגיעה במוניטין של ענף המיץ. אי-אפשר לאמור את שיעור הנוק הזה בשלב זה, ונראה כי רק בעתיד יהיה אפשר לעמוד על היקפו.

5. כדי למנוע הישנות מחסור בעתיד ננקטו הצעדים האלה: א. כאמור, ניתן מעמד מפעל מאושר להרחבת כושר הייצור בירוחם; ב. אושר מפעל נוסף, האמור לספק ביקוש של אחד מצרכני הבקבוקים הגדולים; ג. הועלו דמי הפיקדון על בקבוקים חוזרים, כדי לעודד שימוש חוזר; ד. יצרני פרי ההדר והיין קיבלו הודעה, כי עליהם להתארגן, ולייבא בקבוקים לקראת 1988, שבמהלכה תבצע "פניציה" שיפוץ שנתי במפעל, וזה יביא להפסקה זמנית בייצור.

יצחק ארצי (המערך):

אדוני השר, האם מסתמן סיכוי להשקעה במפעל זכויות חדש, כדי לשים קץ לצורך לייבא בקבוקי זכויות מחוץ-לארץ?

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

חבר הכנסת ארצי, יש לנו כרגע השקעה ויש לנו כרגע מפעל שאושר. בשלב הראשון היתה כוונה להקים אותו בדימונה, והיום אני רואה, שהבעלים מגסים לבדוק משום-מה אפשרות להקימו במגדל-העמק. יש אישור. מלבד זה, אנחנו מטפלים גם ב"פניציה", שהיתה כה חקלה כתוצאה מנפילה שקרתה במקום.

3134. ייבוא מוצרי פסטה וביסקוויטים

חבר הכנסת י' ארצי שאל את שר התעשייה והמסחר ביום כ"ט באדר התשמ"ז (30 במרס 1987):

פורסם בעיתונים, כי משרד התעשייה והמסחר מעניק רשיונות לייבוא מוצרי פסטה וביסקוויטים, אף שהתעשייה המקומית מסוגלת לספק את צורכי השוק גם מבחינה כמותית וגם מבחינה איכותית.

אודה לך אם תשיבני:

1. מה הוא שווי הייבוא של מוצרי פסטה וביסקוויטים?

2. מאילו ארצות מיובאים המוצרים?

3. מה הם ההיגיון והצורך העומדים מאחורי השיקול להקדיש מטבע חוץ לייבוא זה?

4. האם אין ייבוא של מוצרי מזון מסוג זה כבחינת כזבזב של מטבע חוץ?

5. האם אתה מתכוון לפעול להפסקת ייבוא זה?

שר התעשייה והמסחר א' שרון:
הוא ידע.

הי"ר ח' גרוסמן:
טוב, בבקשה.

3133. מחסור בבקבוקים

חבר הכנסת י' ארצי שאל את שר התעשייה והמסחר ביום כ"ט באדר התשמ"ז (30 במרס 1987):

בארץ שורר מחסור בבקבוקים למיצי הדר המיועדים לייצוא. לפי פרסום ב"הארץ" מ-10 במרס 1987, הפסיקה "פרי תנובה" לייצר מיצי הדרים המיועדים לייצוא בשל המחסור בבקבוקים.

אודה לך אם תשיבני מעל במת הכנסת:

1. מה היא הסיבה למחסור בבקבוקים?

2. מדוע אין ביכולתו של מפעל "פניציה" להגדיל את ייצור הבקבוקים, אף שיש למצור שוק בטוח?

3. אם מפעל "פניציה" אינו מסוגל להגדיל את הייצור, מדוע אין משרד התעשייה והמסחר יוזם הקמת מפעל נוסף לייצור בקבוקי זכויות?

4. מה היא עלות ההפסדים שנגרמו לתעשיית מיצי הדר בשל המחסור בבקבוקים?

5. מה עושה המשרד כדי למנוע את הישנותו של מצב זה?

תשובת שר התעשייה והמסחר א' שרון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המחסור בבקבוקים נוצר בעיקר עקב דרישה גדולה למשקאות קלים, המשווקים בבקבוקים קטנים וחד-פעמיים. הגידול בביקוש הוא בשיעור של עשרות אחוזים. הן יצרני הבקבוקים והן יצרני קופסאות הפח לא היו מוכנים לו.

ההסברים למחסור הם אלה: א. ויהומים במי-השתייה גרמו לצריכה מוגברת של משקאות; ב. מחיר הבקבוקים נמצא בירידה והביקוש גדל; ג. הצרכנים הפסיקו להחזיר בקבוקים החייבים בפיקדון; ד. שינוי בהרגלי השתייה של תושבי יהודה, שומרון וחבל-עזה, הצורכים כמורות הולכות וגדלות של משקאות; ה. ביקוש "ספקולטיבי" לכיסוי צריכה פוטנציאלית של משקאות.

יש לציין שחברת "פניציה" סיימה את שנת 1985 עם מלאי בקבוקים, ורק כשנת 1986 הסתמן מחסור. יצרני המשקאות, שנחקלו בחופעת המחסור בבקבוקים ובאי-יכולת לספק את מלוא הביקוש, הגדילו לקראת 1987 את היקף הדרישה גם כדי לכסות ביקוש פוטנציאלי למשקאות בקיץ 1987.

2. החל משנת 1986 עובדת "פניציה" בחפוקה מלאה במפעלה לייצור בקבוקים בירוחם. במחילת 1987, בעקבות הנחיה של המשרד, החלה החברה לייצר בקבוקים במפעלה בחיפה, המיועד לכלי בית. מפעל זה תורם במידת מה להקטנת לחצי הביקוש. הרחבה נוספת של כושר הייצור מתייבת הקמת קווי ייצור חדשים.

3. כבר במהלך 1986 החלה "פניציה" להתארגן לקראת הרחבת כושר הייצור, והיא הזמינה ציור והגישה בקשה למפעל מאושר. בחודש פברואר 1987 נתן מרכז ההשקעות לחברה מעמד של מפעל מאושר, לצורך הקמת מתקן נוסף בירוחם; הקמתו אמורה להסתיים בסוף 1987. נוסף על כך אושרה לאחרונה בקשת חברת "טמפו" להקמת מפעל נוסף לייצור בקבוקי זכויות.

חברת "חובלה" היא אחד מעמודי התווך במפעלים עתירי ידלים עובדות ומקצועיות בנגב.

יש לחץ גדול על החובלה ברכב הנמלא אילת ולנמלא-אשרוד, עקב הגעת אוניות הצורך למלא מחסנים.

למרות זאת מאיימת חברת "חובלה" לפטר כבר בחודש מאי 1987 כ-80 עובדים ותיקים, מהם 46 נהגים תושבי דימונה ובאר-שב.

הנני שואל את כבודו ומבקשו להשיבני:

1. מה היא מדיניות המשרד בנוגע לתפעולה של "חובלה" בעתיד?

2. מתהלכות שמעות בקרב אנשי ההנהלה והעובדים עצמם, כי הנהלת "חובלה" מתכוונת לחסל את עסקיה — האם זוהי אכן כוונת החברה?

3. מי הם קבלי המשינה המשרתים את החברה בהובלותיה למוקדי יישובים שונים ברחבי הארץ ככלל ובנגב בפרט, וכמה משאיות מעסיקה החברה באמצעות קבלי המשינה האלה?

4. האם אין על משרד התעשייה והמסחר להשתתף בקביעת מדיניות החברה והמשך פעילותה התקינה כדי שיחזוק הנגב מבחינת התעסוקה בו?

תשובת שר התעשייה והמסחר א' שרון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. "כימיקלים לישראל" ו"דיקטורין" מפעלי חובלה החליטו על המשך קיום החברה והפעלתה תוך צמצום מינימלי של כלי הרכב וכוח-האדם עד למספר שיאפשר ביצוע כל ההובלות לחברות הקבוצה בצורה תקינה, יעילה וללא הפסדים.

2. אין כוונת "כימיקלים לישראל" לסגור את חברת "מפעלי חובלה".

3. לחברה בשלב זה 13 מובילי משנה בתפזורת, המבצעים הובלות שעובדי החברה אינם מוכנים לבצען עקב מגבלות הסכמי עבודה או אי-כדאיות כלכלית, נוסף על כך מפעילה החברה מובילי משנה במטען כללי בנמלא-אשרוד, המועסקים בתחומים שרכב החברה מספיק הדרוש אינו מסוגל ו/או שפעילות זו אינה כלולה בהסכמי העבודה הנוכחיים.

4. מדיניות החברה נקבעת על-ידי דירקטוריון החברה והנהלת "כימיקלים לישראל". המדיניות היא, ש"מפעלי חובלה" חייבת בראש ובראשונה לשרת את חברות כ"ל בדרום, על מנת לאפשר הובלת המוצרים לנמלים במהירות, ביציאות ובמחירים כלכליים במגמה ברורה של הגברת התעסוקה בדרום והגברת הייצוא ממפעלי "כימיקלים לישראל" בנגב. מדיניות זו מקובלת על משרד התעשייה והמסחר.

3264. חיטה משנת השמיטה

חבר הכנסת א' שלום שאל את שר התעשייה והמסחר ביום ג' בסיוון התשמ"ז (31 במאי 1987):

בעיתון "ידיעות אחרונות" מ'18 במאי 1987 נחפרסם, כי אלפי טונות של גרעיני חיטה עלולים להירקב, משום שבשנת השמיטה נפתחה רק התחנה לקליטת החיטה שבקרית-גת.

עוד נאמר, כי בעלי תחנות לקליטת החיטה הודו, כי גורמים דתיים הפעילו עליהם לחצים כדי שלא קלטו את היכול בשל שנת השמיטה.

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

1-2. יבוא פסטה קמה חיטה ב-1986 הסתכם בכ-95,000 דולר, מתוכם כ-87,000 דולר מארצות-הברית. והיתרה מארצות השוק המשותף. יבוא ביסקויטים ומוצרי מאפה הסתכם בשנת 1986 בכ-209,000 דולר, מתוכם כ-156,000 דולר מארצות-הברית, והיתרה מארצות השוק המשותף.

3-4. בתוקף ההסכמים עם מדינות השוק היה עלינו להתחיל בייבוא מוצרים אלו ללא מכס כבר ב'1 בינואר 1985. סכומי הייבוא קטנים, ובמקביל קיים גם בייצור המקומי מרכיב גבוה יחסית של יבוא. נוסף על כך, יש לזכור שמדינות השוק וארצות-הברית מאפשרות ייבוא של מוצרים ישראליים אלו לתחומן.

5. מתוקף ההסכמים הבין-לאומיים, שעליהם חתמה ישראל, וכדי לשמור על הרדיות הסחר, לא נוכל למנוע ייבוא מוצרים אלו. עם זאת, אנו עוקבים אחרי הכמויות המיובאות כדי שלא לגרום נזק מיותר לתעשייה המקומית.

היו"ר ח' גרוסמן:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת יצחק ארצי.

יצחק ארצי (המעריך):

אני רוצה לשאול את השר, אם התשובה שלו חלה גם על ייבוא עוגיות חמאה מדנמרק?

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

בעבר, במסגרת מאמצי התמידיים למנוע ייבוא ככל שרק ניתן — ואני עומד בחזית מניעת הייבוא בשלוש השנים האחרונות, ואני חושב שאני פעיל בנושא הזה יותר מבעלי המפעלים ומהתעשיינים עצמם — ניסיתי למנוע את הייבוא מדנמרק, אבל יש לנו קושי. דנמרק חברה בשוק המשותף, ויחידה זאת, היא עמדה בראש השוק המשותף באותה תקופה, ועל כן נאלצנו לפתוח את השוק.

מעניין לציין דבר, שבכל אופן כדאי לדעת: כאשר היתה מגבלה, מחיר קופסה היה 12 שקלים חדשים, ומשירדה המגבלה ירד המחיר ל-4 שקלים חדשים. אם כן, יש להניח שמישהו הרוויח לא מעט מהייבוא. היבואן העיקרי בתחום זה — נדמה לי בהיקף של כמיליון דולר — הוא "קראופ", והו בעצם היבואן הגדול ביותר בתחום הזה.

היו"ר ח' גרוסמן:

אדוני השר, האם אתה יכול לחזור לשאלתך של חברת הכנסת אורה נמיר, מס' 3132, או שיש לך קושי למצוא את התשובה?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
האם יכול השר להשיב על שאלתך שלי?

היו"ר ח' גרוסמן:

לא, הוא כבר השיב על עשר שאלות או משהו מעין זה. זוהי הצתה קצת מאוחרת. אני מצטער.

בבקשה, אדוני השר.

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

(השר קורא את תשובתו על שאלתך מס' 3132, ראה עמ' 1014.)

3237. סיטורים בחברת "חובלה"

חבר הכנסת י"ז אמיר שאל את שר התעשייה והמסחר ביום כ"א באייר התשמ"ז (20 במאי 1987):

שאלות:

1. האם הידיעה נכונה?

2. כמה תחנות פועלות כנגב בשנים רגילות, וכמה פועלות בשנת השמיטה?

3. מה יש בדעת השר לעשות, כדי להבטיח שמספר מספיק של תחנות יפעלו על-מנת לקלוט את כל היבול?

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

1 — 3. הידיעה כפי שצוטטה בשאלתא אינה נכונה. בשנים רגילות פועלות שש תחנות קבלה בדרום הארץ ובמרכזה ושלוש תחנות קבלה בצפון. השנה פעלו — אנוחנו מדברים על דבר שקרה ונפתר לפני חודשים מספר בהצלחה — עשר תחנות קבלה בדרום הארץ ובמרכזה וארבע תחנות קבלה בצפון. מספר תחנות הקבלה שנופתחו תאם את הצרכים והן קלטו את כל יבול החיטה של שנה זו — שהיה יכול שיא של 261,000 טונות חיטה. שנה זו הייתה שנה ברוכה במיוחד, וכפי שאמרתי, בעיה זו נפתרה כבר לפני חודשים רבים.

היו"ר ח' גרוסמן:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אפרים שלום.

אפרים שלום (המעריך):

אדוני השר, אומנם השאלתא היא מלפני שבעה חודשים, ואני שמח שהבעיה נפתרה וכבר זרעו שוב את החיטה. אבל ידוע לי ששפכו כמויות גדולות של חיטה על הרצפה להחסנה, ולא במחסני החסנה נאותים, ונגרם נזק. האם עושים פעולה כלשהי לעתיד, לא לעבר, כדי להפנות את החיטה בחקופת האיסוף לטחנות קמח או לתחנות אחרות שנמצאות באזור? יש בארץ די מקומות להחסנה.

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

כמי שלפני היותו שר — היום אינני רשאי — גידל חיטה, אני רוצה לומר לך, שהחסנת החיטה במשטחים פתוחים היה הדבר הטוב ביותר גם בעבר. זה מקל על המשקים, כך מקבלים את החיטה במהירות גדולה ונמנעים תורים ארוכים. זה דבר מקובל, אין בזה שום פסול. זה קרה במשך שנים רבות. מי ייתן רק שתהיה הרבה חיטה ואפשר יהיה לקלוט אותה. זאת התקווה והבקשה היחידה שלי.

3303. חיטה משנת השמיטה

חבר הכנסת י"ז אמיר שאל את שר התעשייה והמסחר ביום 1 בסיוון התשמ"ז (4 ביוני 1987):

אחרי ארבע שנים קשות, גדל יבול החיטה שכנגב פי שלושה לעומת היבול בעבר, ועלייה זו היתה אמורה לשפר במקצת את מצבם הכספי הקשה של חקלאי הנגב.

ברם, חקלאי הנגב טוענים — ראה כתבה ב"ידיעות אחרונות" מ-18 במאי 1987 — כי גורמים דתיים הפעילו על בעלי תחנות לקליטת חיטה לחצים, שלא יקלטו את היבול בשל שנת השמיטה.

אבקש מכבודו להשיבני:

1. מה הן העובדות האמיתיות בעניין יבול החיטה של חקלאי הנגב?

2. האם אכן מפעילים גורמים דתיים לחצים על בעלי התחנות, שלא לקלוט את פרי עמלם של החקלאים בשל שנת השמיטה?

3. האם יש סכנה שתוצרת חקלאית זו תרד לטמיון בשל חוסר תכנון של משרד התעשייה והמסחר?

4. מה מתכוון כבוד השר לעשות כדי להציל יבול חקלאי זה?

תשובת שר התעשייה והמסחר א' שרון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. השנה נקצרו כ-185,000 טונות חיטה כנגב לעומת כ-80,000 טונות בשנה שעברה.

2. אין למשרד התעשייה והמסחר כל נגיעה למגעים המתקיימים או שאינם מתקיימים בין גורמים דתיים לבעלי התחנות בקשר לקליטת חיטה מקומית מיבול התשמ"ז.

3. לא. אין סכנה כזאת. הנושא נפתר בראש ובראשונה בגלל תכנון נכון של משרד התעשייה והמסחר.

4. כל החיטה שנקצרה נקלטה במחסנים ובשטחי האחסון.

3403. משחטת העופות במעלה-אדומים

חבר הכנסת א' שלום שאל את שר התעשייה והמסחר ביום 1 בתמוז התשמ"ז (30 ביוני 1987):

בעיתון "הארץ" מיום ד', 27 במאי 1987, פורסם כי משחטת עופות במעלה-אדומים הגישה בקשה להרחבת הייצור בהיקף העולה על מיליון דולר. עוד נאמר כי בעלי המשחטה הגישו בקשה למרכז ההשקעות ו"ק לאחר שהשתכנעו כי הנהלת משרד התעשייה והמסחר תעודר השקעות מכל סוג שהוא מעבר ל"קו הירוק".

ברצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם הידיעה נכונה?

2. נוכח העובדה, שענף זה שרץ זה שנים במשבר בשל עודפי ייצור גדולים ונוכח העובדה שמשרד החקלאות עיבד לאחרונה תוכנית שתביא לסגירתן של ארבע משחטות ותעניק פיצוי כספי לבעליהן — האם יש בדעת השר להיעתר לבקשת ההרחבה של המשחטה?

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

1. משחטת "עוף הכירה" במעלה-אדומים הגישה ביום 7 באפריל 1987 בקשה להרחבת הייצור, בסך 2.4 מיליון דולר.

2. הבקשה נמצאת בתהליך כדיקה כמקובל, וטרם נחקבלה החלטה בנושא.

היו"ר ח' גרוסמן:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אפרים שלום.

אפרים שלום (המעריך):

אדוני השר, אני מכיר בהחלט את רגישותן למפעלים מעבר ל"קו הירוק". אבל בנושא הספציפי הזה ידוע לך ששתי משחטות — אחת בהר-מירון ואחת במגדל-העמק — שהן בתפוסה של למעלה מ-30,000 טונות, מושבתות ולא עובדות. ושתי משחטות נוספות עובדות בחצי תפוקה ועומדות להיסגר לפי החלטת משרד החקלאות. הייתי מבקש מאוד, אף שלא נתת תשובה ואמרת שהנושא עדיין כבדיקה, שלא לאשר נוספת השקעה שתהווה, לדעתי, בזבוז לאומי ותביא גם לכך שלא יוכלו לעבוד. לפני שבוע פנו אלי הבעלים ואמרו, שאין להם סחורה והם אינם יכולים להמשיך לעבוד בגלל מחסור בעופות.

דן תיכון (הליכוד):

— — —

היו"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת דן תיכון, האם היתה השאלה מופנית אליך? השאלה היתה מופנית אל השר.

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

חשובה על שאלת הנוספת של חבר הכנסת אפרים שלום:
נדמה לי ש"הקו הירוק" הוא מושג שחלף כבר מזמן, לא
משתמשים בו עוד: אי-פעם היה "קו ירוק" ואין עוד "קו ירוק".

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אלעזר גרנות (מפ"ם):

זו דעת כל הממשלה או שזו דעה פרטית שלך?

היו"ר ח' גרוסמן:

בשאלות אין דרישה.

אליעזר שוסטק (הליכוד):

עכשיו זה קו אדום.

היו"ר ח' גרוסמן:

אני מבקשת ממך, כשאתה תהיה יושב-ראש אני גם כן
אעזור לך כך.

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

לא כאן המקום להסביר כרגע כתוצאה מאילו נסיבות קיים
המצב במשחטה בצפון או במקומות אחרים. הרי לא כדאי
שניכנס כרגע לעסוק בארגוני הקנינות, במפעלים האזוריים
ובדרך ניהולם.

אפרים שלום (המערך):

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

חבר הכנסת אפרים שלום, שאלת שאלה, הרי אני שש
לענות לך, אבל בלי להיכנס לנושא הזה. אין ספק שבין
השיקולים שיעמדו לבחינה ודאי נמצא גם הנימוק ההוא.

דבר שלישי, לפי דעתי, אלמלא היו מופעלים ככל הנושא
הזה של המשחטות לחצים מלחצים שונים, ולא כאן המקום
לפרט אותם, של גופים סקטוריאליים, אני מעריך שאף אחד לא
היה רוצה כלל להקים משחטה. אנחנו יודעים שכבר לפני שנים
רבות הקימו משחטות מיותרות, שעבדו כתפוקה — אני זוכר
שכשר חקלאות מצאת זאת — של כ-40% בלבד. אבל, יש
בעיה, שכתוצאה מלחצים סקטוריאליים ואחרים אי-אפשר
לקבל את התוצרת שצריך לקבל. אבל, לא זה הנושא כאן. על
זה אני מוכן לדבר אתך בשיחה אישית.

3404. רכבל באילת

חבר הכנסת י' יוסף שאל את שר התעשייה והמסחר ביום ג'
בתמוז התשמ"ז (30 ביוני 1987):

לאור הפרסומים על הקמת רכבל באילת ועל סיוע
ממשלתי להקמה זו, אודה לכבודו אם ישיבני:

1. האם הוכר פרויקט זה כמפעל מאושר?
2. האם סייע משרד התעשייה והמסחר עד כה לפרויקט
זה, או התחייב לסייע לו?

3. אם כן — באילו תנאים?

4. האם הסיוע הממשלתי מותנה בכך, שהרכבל באילת לא
יפעל בשבתות ובתנאים?

תשובת שר התעשייה והמסחר א' שרון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא, וגם לא הוגשה בקשה לסיוע.

2. לא.

3. לא רלבנטי. ראה תשובה מס' 2.

4. לא רלבנטי. ראה תשובה מס' 2.

3462. סיוע לענף היהלומים

חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את שר התעשייה והמסחר ביום י"ח
בתמוז התשמ"ז (15 ביולי 1987):

נשיא בורסת היהלומים מר משה שניצר התריע, כי "אנו
מאבדים את הזדמנות חיינו בתעשיית היהלומים. עקב יחס
הממשלה. היא לא נענתה אף לאחת מהתביעות שהועלו
כפניה". מר שניצר טוען, שלמרות ההבטחות שניתנו על-ידי
השרים הכלכליים, אין שום התקדמות בנושא הסיוע, כאילו
לאיש לא אכפת מעתידו של ענף היהלומים. לדבריו, הסיוע
דרוש להבטחת מעמד הבכורה של תעשיית היהלומים.

אודה לכבודו אם ישיבני:

1. האם ידוע לו על הכרתו זו של נשיא בורסת היהלומים?
2. מה הוא מעמדו של ענף היהלומים הישראלי בעולם?
3. האם מקבלת תעשיית היהלומים סיוע, ואם כן — מהו?
4. כמה עובדים מועסקים בענף היהלומים?
5. האם יש לענף היהלומים קשר עם ברית-המועצות?

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

1. אנו מכירים את הכרתו של נשיא בורסת היהלומים.
ההכרה נכונת לשני נושאים עיקריים: הגדלת היקף ביטוח
השער ליהלומנים והנהגת ביטוח סחר חוץ.

משרדנו פנה לאוצר בבקשה להגדיל את ביטוח השער, אך
נענינו בשלילה. כיוון שמדיניות האוצר היא, שלא להיענות
לפניות לשנינו נוסחת ביטוח השער. אולי זה גם חלק כללי
מהיחס לייצוא בכלל ולתעשייה.

בנושא ביטוח סיכוני סחר חוץ, עמדת משרדנו היא, שיש
לחת לענף את הביטוח המבוקש בגלל מורכבות הנושא והסיכון
הכרוך בו. אנו נמצאים בתהליך של בניית נוסחה שתחלק את
הסיכון בין הצדדים. כרגע אנו עומדים בשלב של כניסה
לדיונים עם האוצר על מבנה הנוסחה.

2. כיום יש ארבעה מרכזי יהלומים גדולים בעולם: בלגיה,
ישראל, הודו וארצות-הברית. בלגיה היא כיום מרכז הסחר
ביהלומים הגדול בעולם. ב-1986 ייצאה בלגיה יהלומים
גולמיים ומלוטשים בהיקף המתקרב ל-3.5 מיליארדי דולר.
ישראל היא מרכז ליטוש היהלומים הגדול ביותר בעולם. בשנת
1986 הסתכם היקף יצוא היהלומים המלוטשים מישראל
במיליארד ו-660 מיליון דולר. אני יכול להודיע לחברי הכנסת,
שהשנה יעבור יצוא היהלומים — אני מתכוון לשנת 1987 —
את 2 מיליארדי הדולרים. הודו, שהיא השנייה בהיקף הליטוש,
ייצאה ב-1986 יהלומים בהיקף של 1.5 מיליארד דולר.

3. תעשיית היהלומים מקבלת סיוע ממשלתי כמו כל
תעשיית ייצוא אחרת. סיוע זה כולל: א. ביטוח שער ששיעורו
11% משכר העבודה של פועלי הייצור בכפולה של 2; ב. סיוע
מקרנות למימון ההון החוזר הדרוש בתהליך הייצור. היקף
זכאות הענף היא כ-400 מיליון דולר, אולם רק כ-250 מיליון
דולר מנוצלים בפועל. חשוב לציין כי ענף היהלומים פטור
מהיטל של 3% המוטל על כל קרנות ההון החוזר בתעשיית
הייצוא הרגילה. נוסף על כך יכולה תעשיית היהלומים, כמו
התעשיית האחרת, לקבל הלוואות נוחות מקרן מימון
משלוחים.

אודה לך אם תשיב לי:

1. האם הדברים ידועים למשרדך?

2. אם כן — מה יש בדעת משרדך לעשות בנושא?

תשובת שר התעשייה והמסחר א' שרון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הדברים אינם בידיעת משרדנו, והמוצרים המוזכרים לא קיבלו רישיונות ייבוא.

2. בדיקת הסחורות הנכנסות לארץ היא בתחום טיפול משרד האוצר (אגף המכס).

3570. העדפת האחים נקש על פני הספנות הישראלית

חבר הכנסת ד' ליכאי שאל את שר התעשייה ומסחר ביום ז' באב התשמ"ז (2 באוגוסט 1987):

ב"גרזולס פוסט" מ-10 ביולי 1987 פורסם, כי אנשי הספנות האזרחית בישראל מוחים על החלטתו של השר שרון למסור הכוללת גרעיני חיטה בסך 3.5 מיליוני דולר לאחים נקש, שעמם היה בקשר בזמן שהותו בניו-יורק לרגל משפטו נגד ה"טיים".

כבוד השר מתבקש להשיב:

1. האם מעורב השר בהחלטה לערוך את החוזה המעניק את הזיכיון ולעיל לאחים נקש?

2. האם נערך מכרז על החוזה הזה? מי הגיש הצעות לעסוק בהכוללה הזאת, והאם השתתפו האחים נקש באותו מכרז?

3. האם תרמו האחים נקש כספים למימון ישיר או עקיף של הגנת שרון במשפט ה"טיים" או למימון חלק משהותו בארצות-הברית?

4. מה היא הסיבה שהחוזה המוזכר נערך או עומד להיחתם עם האחים נקש, המכונים "יורדים", ולא עם חברה ישראלית, המעסיקה ימאים ישראלים, הנתונים בסכנת אבטלה ופיטורין?

תשובת שר התעשייה והמסחר א' שרון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא. יצוין כי החוזה להובלת גרעינים הוא בהיקף של 2.2 מיליוני דולר ל-15 חודש, ולא כפי שהוזכר כשאלתא.

2. נערך מכרז על החוזה הנ"ל כ"ז ביוני 1987. למכרז הוגשו חמש הצעות של: א. "Bariba"; ב. "Marico"; ג. "Vac"; ד. הצעה משותפת ל"צים" ול"אחים עופר"; ה. חברת "קדמה" כבעלות האחים נקש.

3. לא עסקתי בעצמי בגיוס הכספים ולא קיימתי מגעים בעניין זה. עשה זאת משרד עורכי-הדין. לא מדובר בהגנת שרון אלא בתביעתו נגד ה"טיים" בגין עלילת דם שפרסם.

4. חברת "קדמה" הגישה את ההצעה הזולה ביותר וכשל כך זכתה במכרז.

תנאי מוקדם להשתתפות במכרז היה שהאזרחי הזוכה תפליג תחת דגל ישראל, באישור משרד התחבורה. אחד התנאים של משרד התחבורה לאישור כזה הוא העסקת צוות ישראלי ומתן עדיפות ראשונה לאנשי צוות ישראלים. חברת "קדמה" עמדה בתנאי זה.

4. בענף היהלומים מועסקים כיום כמפעלים עצמם כ-11,500 עובדים, מהם כ-10,500 פרעלי ייצור וכ-1,000 עובדי מינהלה. בנוסף מפרנס הענף עוד כ-7,000, ואולי קרוב ל-8,000 עובדים, בהם כלולים היהלומנים עצמם, פקידים המועסקים בבנייני הבורסה וכן נותני השירותים לענף. סך הכול מתפרנסות מהענף בין 18 ל-19 אלף משפחות בישראל.

5. לענף היהלומים אין כל קשרים רשמיים ומסודרים עם בריית-המועצות.

3500. תקן למצחים חד-פעמיים

חבר הכנסת י' מצא שאל את שר התעשייה והמסחר ביום י"ט בתמוז התשמ"ז (16 ביולי 1987):

לאחרונה אירעו כמה מקרי שרפה עקב שימוש במצחים חד-פעמיים, שהובאו מארצות שאין מקפידים בהן על תקנים מתאימים. השימוש מסוכן בעיקר לילדים קטנים. העלולים להפעיל את המצת על נקלה.

אבקש מכבוד השר להשיב:

1. האם יש לדעתו מקום לתקן מחייב, כמקובל בכמה מארצות המערב?

2. אם התשובה חיובית, האם יש בדעת השר להורות על תקן זה?

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

1. לדעתי, אכן קיים צורך בתקן למצחים חד-פעמיים, אם כי קיים ספק אם תקינה היתה מונעת את מרבית התאונות שנגרמו כתוצאה משימוש לא-יכון במצחים. בעיקר על-ידי ילדים.

2. הועברה הנחיה לוועדות התקינה לטפל בנושא זה.

3555. מנגנוני אזעקה בלתי תקינים

חבר הכנסת י' צבן שאל את שר התעשייה והמסחר ביום ז' באב התשמ"ז (2 באוגוסט 1987):

בעקבות פניות של אזרחים, המתריעים על הפרעות הנגרמות להם עקב הפעלה בלתי תקינה של מנגנוני אזעקה במבנים ובמכוניות, ברצוני לשאול:

1. מה עושה משרדך, כדי להתנות רישוי לייצור מנגנונים כאלה בארץ וכדי שיעמדו במבחן של מכון התקנים?

2. מה עושה משרדך כדי להתנות ייבוא מנגנוני אזעקה בדרישות תקן מחמירות, כאמור?

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

1. בעקבות פנייה של משרדי הוכן על-ידי מכון התקנים הישראלי תקן מס' 1337 המתייחס למערכות וליחידות אזעקה לגילוי פריצות. התקן, המצוי בשלבי אישור, מתבסס על תקן אמריקני לאותן מערכות של מעבדות UL. עמידה בתקן זה תביא לצמצום משמעותי במספר אזעקות השואו של המערכות.

2. עם אישור התקן יותנה מתן רישיונות ייבוא למערכות אזעקה בעמידה בו.

3556. ייבוא מוצרי מזון לא כשרים

חבר הכנסת א"י שפירא שאל את שר התעשייה והמסחר ביום ז' באב התשמ"ז (2 באוגוסט 1987):

בעיתון "ידיעות אחרונות" מיום ב' בתמוז התשמ"ז (29 ביוני 1987) פורסם, כי מוצרי מזון לא כשרים, שלא נבדקו ולא קיבלו אישור ייבוא, מיובאים לאחרונה לארץ ונמכרים בגלוי במעדניות ועל-ידי ספקים.

3863. ייבוא נעליים

חבר הכנסת י"ז אמיר שאל את שר התעשייה והמסחר ביום ד' בכסליו התשמ"ח (25 בנובמבר 1987):

בעיתונות היומית אנו קוראים, כי משרד התעשייה והמסחר מעורר ייבוא של נעליים. תעשיית הנעליים בארץ, וכראשה חטיבת התעשייה בקונצן "כור", נפגעת ונמצאת במשבר, והעובדים עלולים למצוא עצמם מפוטרים.

ברצוני לשאול:

1. מה היא מדיניות משרד התעשייה והמסחר בקשר לייבוא מתחרה מחוץ-לארץ של כל הקשור לתעשיית הנעליים?

2. אילו כמויות נעליים מגיעות מחוץ-לארץ לשוק הישראלי, ומה היחס באחוזים בין יבוא זה לבין הייצור של תעשיית נעליים בישראל?

3. האם יש ככוונת משרדך לפעול לשינוי תנאיה של תחרות זו, הפוגעת בייצור המקומי?

תשובת שר התעשייה והמסחר א' שרון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מדיניות משרדי היא לצמצם את ייבוא הנעליים לארץ, כדי למנוע פגיעה בתעשייה המקומית מחד גיסא, ולאפשר לצרכנים המוכנים לשלם מחיר גבוה לרכוש כמות קטנה של נעליים מייבואות, מאידך גיסא. המדיניות מתבצעת על-ידי הטלת רישוי על ייבוא נעליים מארצות שאינן חברות בשוק האירופי המשותף ועל-ידי הטלת מסים. על ייבוא נעליים מוטל מכס בשיעור של 20% (8% מחברות השוק), ומס קנייה בשיעור של 25%.

2. מאז תחילת השנה יובאו לארץ 1.3 מיליון זוגות נעליים, מהווים 15% מן התפוקה המקומית.

3. לא. משרדי סבור שהצעדים שנקטו הם סבירים בתנאים הנוכחיים. המשרד נוקט אמצעים שונים לקידום ייצוא נעליים, על-מנת לנצל יותר את כושר התפוקה המקומי.

3896. שיעור הסובסידיות של מוצרי יסוד

חבר הכנסת ז' עטשי שאל את שר התעשייה והמסחר ביום י' בכסליו התשמ"ח (1 בדצמבר 1987):

מתפרסמות ידיעות על קיצוצים בסובסידיות של מוצרי יסוד, המתמשכים בעשר השנים האחרונות. עם זאת, עדיין טוענים שיש מצרכים המסובסדים במאות אחוזים.

ברצוני לשאול:

מה היא העלות הריאלית ומה הוא שיעור הסובסידיה של המוצרים האלה: כיכר לחם, שקית חלב וק"ג סוכר לכן?

שר התעשייה והמסחר א' שרון:

בחודש נובמבר 1987 היתה העלות הריאלית של כיכר לחם אחיד 53 אגורות, והסובסידיה על כיכר כזאת היתה כ-22 אגורות. העלות של כיכר לחם לכן היתה 57 אג' והסובסידיה על כיכר כזאת — 18 אגורות.

סוכר לכן אינו מסובסד. סכסוד החלב הוא באחריותו של משרד החקלאות.

הי"ר ח' גרוסמן:

תודה רבה, ארוני השר, עבדת קשה.

3609. מחיר השמן

חבר הכנסת מ' רייסר שאל את שר התעשייה והמסחר ביום ו' בחשוון התשמ"ח (29 באוקטובר 1987):

פורסם כי מחיר השמן מופרז בשל עודף כוח אדם ואי-יעילות ב"שמן".

ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים שפורסמו נכונים?

2. אם כן — מדוע אין משרדך מפקח על מחירי שכר העבודה?

3. מה יש בכוונת כבודו לעשות בנודן?

תשובת שר התעשייה והמסחר א' שרון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הידיעה נכונה בחלקה.

2. משרדנו מפקח על מחירי שכר העבודה בכל שבאישורים להעלאת מחירים הוא אינו מכיר בעלות שכר שאינה במסגרת מאושרת.

3. ענף השמנים פעל בעבר במסגרת פיקוח ממשלתי מלא: פיקוח על המחירים; איסור ייבוא; ייבוא ממשלתי של חומרי גלם. במגמה להכריא את הענף פעל משרדנו להנהגת ליברליזציה בו. בימים אלה הוחלט, בשיתוף עם התעשייה, על הצעדים הבאים: א. הוצאת הענף מפיקוח מחירים החל מ-1 בפברואר 1988; ב. התרת ייבוא שמנים תוך קביעת הגנה, אשר תלק ותפתח בהדרגה; ג. העברת רכישת חומרי גלם לידי התעשייה. אנו סבורים כי צעדים אלה יגרמו לשינויים מרחיקים לכת בענף ולהחייצות המפעלים בשל הצורך לעמוד בתחרות חופשית ביניהם.

3817. הפקחים על המחירים

חבר הכנסת ח' רמון שאל את שר התעשייה והמסחר ביום כ"ז בחשוון התשמ"ח (19 בנובמבר 1987):

נציבות שירות המדינה הורתה למשרד התעשייה והמסחר לפטר את 42 הפקחים על המחירים, שהועסקו כעובדים זמניים עם הנהגת הפיקוח, התקציב להעסקת הפקחים הופסק ביולי 1987, עם צמצום הפיקוח, והמשך העסקתם יצריך מתן קביעות לעובדים אלה, שאינם נחוצים כיום.

ברצוני לשאול:

1. האם פיטר השר את הפקחים לפי דרישת שר האוצר ונציבות שירות המדינה?

2. כיצד ממומנת העסקתם של הפקחים מאז הופסק התקציב להעסקתם ביולי 1987?

תשובת שר התעשייה והמסחר א' שרון:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. פיטורי הפקחים נעשו על-ידי נציבות שירות המדינה בניגוד לדעתי. בהתרחי בדיונים עם שר האוצר ועם נציבות שירות המדינה, שכל עוד חוק הפיקוח על המחירים בתוקף, יש להעמיד לרשות המשרד את הכלים לאכיפת החוק. עמדתי לא התקבלה, ובתום שלוש שנים להעסקת הפקחים הם פוטרו. אני חייב לציין, שעקב צעד חד-צדדי זה נפגעה יכולת הפיקוח של משרד התעשייה.

2. את השאלה יש להעביר לחשב הכללי במשרד האוצר.

ג. הודעת הממשלה בנושא: האירועים בירושלים, ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה והשלכותיהם

מעמד ארגוני הטרור הפלשתיני נפגע קשות בעולם הערבי ובקהילה הבין-לאומית. כתוצאה של החלטות ועידת הפסגה הערבית בעמאן. החלטות אלה שידרו לעולם הערבי ולעולם כולו, כי סדר העדיפויות של רוב העולם הערבי הוא מניעת התפשטות האסלאם הקיצוני מבית-מדרשו של חומייני, והמלחמה בין עירק לאירן. הטיפול בפתרון הסכסוך הערבי-הישראלי ירד בסולם העדיפויות של העולם הערבי על-פי החלטות ועידת הפסגה בעמאן.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא נכון. הושיטו יד לשלום, ואחם דחיתם אותה. זאת האמת.

היו"ר ח' גרוסמן:
חבר הכנסת תופיק טובי, אני מבקשת שלא להפריע.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זאת האמת. הושיטו יד לשלום.

היו"ר ח' גרוסמן:
חבר הכנסת תופיק טובי, אל תאלץ אותי להוציא אותך.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אחם יודעים את זה.

היו"ר ח' גרוסמן:
חבר הכנסת תופיק טובי, אני מדברת ואתה ממשיך לצעוק.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זאת האמת ואתם יודעים זאת.

היו"ר ח' גרוסמן:
חבר הכנסת תופיק טובי, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה. אני מבקשת ממך פעם נוספת. אני אוציא אותך מן האולם.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אחם יודעים זאת היטב. אחם דוחים זאת.

יגאל כהן (הליכוד):

מיכאל דקל (הליכוד):

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

היו"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת תופיק טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא רוצים להידבר. לא רוצים שלום.

עוזי לנדאו (הליכוד):

יגאל כהן (הליכוד):

היו"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת תופיק טובי — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
— — — תמשיכו ככה.

היו"ר ח' גרוסמן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום — הודעת הממשלה בנושא: האירועים בירושלים, ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה והשלכותיהם. אבקש משר הביטחון להביא את הודעת הממשלה.

שר הביטחון י' רבין:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו עדים זה שבועיים לסדרה רצופה של הפרות סדר חריגות בהיקפן, בעוצמתן ובחריפותן בשטחי יהודה, שומרון ובחבל-עזה. בסוף השבוע שעבר פשטו האירועים החמורים אל תוככי ירושלים, ושלשום הצטרפו להפרות הסדר האלימות גם תושבי ישראל הערבים. תקוותי היא, שהיה זה אירוע חריג וחד-פעמי.

כנסת נכבדה, כבר התנסינו בעבר בהפרות סדר ובפיגועי טרור למיניהם. אולם, אין להתעלם מחומרתם החריגה של אירועי השבועיים האחרונים. זו באה לידי ביטוי הן במספר הרב של התושבים הערבים שנטלו בהם חלק, הן בהיקף פריסת האירועים במרחב, והן ברציפותם ובזמן התמשכותם של האירועים, שעדיין לא הסתיימו.

טרם נעלמו בשטח המתוחות והדריכות הכבדים והאווירה המאפשרת לקיצונים המעטים להסית ולסחוף את ההמונים למהומות נוספות. לכן אין זה הזמן ולא המקום להיכנס לגיתות הנסיבות הכלליות והקונקרטיות שעמדו ברקע ההתפרצות של סדרת ההתרחשויות האלימה והחריגות, שלא הכרנו כמותן זה שנים. עלינו לעמוד בעיניים פקוחות מול התופעה, להכיר בעובדות קיומה ולמצוא את הדרכים המתאימות לסיימה עתה ולמונעה בעתיד. במטרה להקנות שטח וביטחון לכל התושבים.

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, כל ממשלות ישראל, ללא הבדל, קבעו כי מעמדם המשפטי והמדיני של שטחי יהודה, שומרון ובחבל-עזה ייוותר בלא הכרעה חד-צדדית מצדנו. זאת כדי להוכיח את רצוננו —

מאיר כהנא (תנועת כך):

זאת הבעיה. זה עצם הבעיה.

שר הביטחון י' רבין:

— בשלום גם בגבולנו המזרחי: שלום שיושג באמצעות משא-ומתן ישיר ודו-צדדי עם ירדן והתושבים הפלשתינים בשטחים שאינם מזוהים כאנשי אש"ף. עם ארגון הטרור האש"ף פיסטי לא ננהל משא-ומתן.

השטחים נתונים מאז תום מלחמת ששת-הימים לשלטון צבאי באמצעות ממשל צבאי ומינהל אזרחי. המדיניות הנקוטה על-ידי הממשלה היא משולבת: מלחמת חורמה בטרור האש"ף פיסטי, מצד אחד, תוך קיום החוק והסדר הציבורי לכל התושבים ומתן סיוע לשיפור איכות חייו אלו הרוצים לחיות בשלום, מצד שני.

הפרות הסדר האלימות בשבועיים האחרונים פרצו על רקע אירועים מקומיים, והם פרי התארגנויות ספונטניות. ארגוני הטרור האש"ף פיסטיים ופעיליהם בשטחים עלו על גל אירועים זה ועשו הכול, מחוץ לשטחים ובתוכם, כדי להגביר ולהחריף. אמצעי התקשורת הערביים, ובמיוחד אלה של המדינות הערביות הקיצוניות, מלאו בקריאות לתושבי השטחים להפר את החוק והסדר בצורה אלימה וחריפה. העיתונות הערבית כמזרח-ירושלים מלאה בהסתה, עקיפה וישידה, להמשך ההפגנות.

הי"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת חופיק טובי, אולי יהיה כבר שקט. אתה מדבר בלי רמקול, ואני מדברת עם רמקול, והקול שלך חזק יותר. אני קוראת לך, ואתה ממשיך בשלך. אני קוראת לך לסדר בפעם הראשונה, אני קוראת לך לסדר בפעם השנייה. אתה ממשיך בשלך.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): גם הם שולפים רימונים. תעריי גם להם.

פסח גרופר (הליכוד):

תלך לשטחים. לך לשם.

אבנר חי שאקי (הסיעה הדתית-לאומית): איזה יהודי שלך רימון?

הי"ר ח' גרוסמן:

אולי יהיה כבר שקט.

קריאות:

— — —

מאיר כהנא (תנועת כך):

חופיק טובי זה אש"ף. זה שיושב שם הוא כוגר. והוא יושב באולם הזה.

הי"ר ח' גרוסמן:

אני מבקשת שקט. אני אפסיק את הישיבה. אתם רוצים שאני אפסיק את הישיבה?

בני שליסא (הליכוד):

— — —

הי"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת שליסא. אני לא יכולה להתגבר על הרעש. תנו לי רמקול יותר חזק. זה ממש בלתי אפשרי.

שר הביטחון י' רבין:

נוסיף על כך את כישלונם של ארגוני הטרור האש"פ-פייסטיים במגמתם להגביר את פעילות הטרור נגד ישראל לקראת הוועידה ובזמן קיומה. האירועים שהתרחשו בשבועיים האחרונים היו בבחינת קרש הצלה למעמדם הבין-ערכי והבין-לאומי של ארגוני הטרור ומנהיגיהם. על כן יוצא אש"ף מעורר כמאמצי להסית ולארגן את המשך הפרות הסדר האלימות.

אל מול אלה נחושה החלטת ישראל למנוע את הפרות הסדר האלימות ולהגביר את הפעילות נגד גורמי הטרור האש"פ-פייסטי בכל מקום שבו הם מצויים. משימה זו מוטלת על כוחות צה"ל, משמר הגבול ודורעות הביטחון האחרות. מטרת הפעילות הכוללת של כוחות אלה היא להבהיר חד-משמעית במלים ובמעשים לחושבי השטחים, למדינות ערב ולקהילה הבין-לאומית, שהם לא ישיגו שום דבר, אם ימשיכו להילחם, לאיים במלחמה, להפעיל טרור ולהביא להפרות סדר אלימות. נהפוך הוא, המשך הפרות הסדר האלימות והמשך פעולות הטרור יביאו סבל, מכאוב וקשיים למי שיומים אותן ולמי שמעורבים בהן.

עזה וחברון, רמאללה ושכם אינן ולא תהיינה כמו ביירות, צידון וצור. כאן נילחם מאוחרים ובכל כוחנו, והוא רב, נגד כל מי שינסו לערער באלימות את שליטתנו המלאה ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה. שלום בגבולנו — — —

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

הכיבוש — — —

מאיר כהנא (תנועת כך):

— — —

הי"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת כהנא, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה. גם אותך, חבר הכנסת מיעארי, אני קוראת לסדר בפעם הראשונה. יש לי כבר רשימה ארוכה. חבר הכנסת כהנא, אני קוראת אותך לסדר בפעם השנייה. אני צריכה לקרוא אותך לסדר שלוש פעמים. הפעם הבאה תהיה הפעם השלישית.

שר הביטחון י' רבין:

שלום בגבולנו המזרחי, שכולנו רוצים בו, יושג אך ורק ליד שולחן המשא-ומתן המדיני עם ירדן ותושבי השטחים.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כוחות הביטחון פועלים ככל האמצעים העומדים לרשותם במסגרת החוק ובכפיפות לו, כדי להביא רגיעה לשטחים ולהחזיר את תחושת הביטחון לכל התושבים החיים בהם. כוחות הביטחון יפעילו את מלוא האמצעים והשיטות נגד המסיתים, המארגנים והמשתתפים בהפרות הסדר האלימות.

ברצוני להביא כמה מעיקרי ההוראות לצה"ל ולדורעות הביטחון האחרות, הפועלים בשטחים:

א. ריכוז כוחות גדולים לפי מה שימצא לנכון פיקוד צה"ל בכל עת.

ב. הפעלת כוחות גדולים יחסית מול התרחשויות של הפרת סדר אלימה מוקדם ככל האפשר וכדי לחסלה בעודה באכה.

ג. בעת הטיפול בהפרת סדר אלימה — יש להזהיר את מפירי הסדר ולאפשר להם להתפזר מרצונם. אם אין היענות לאזהרה, יש להשתמש בשלב ראשון באמצעים כמו גז מדמיע וכדורי גומי, הנורים מנשק חיילי צה"ל. אם גם אלה אין כבוחם לפזר הפגנה אלימה, ומפירי הסדר מסכנים את חיילי צה"ל ואת שוטרי משמר הגבול במילוי משימותיהם, מותר להם לירות ככל האפשר כרגליהם של מי שעומדים בראש ההתפרעות ומי שזורקים את בקבוקי התבערה, וזאת אך ורק אחרי שירות באוויר לא הביאו אף הן לפיזור ההתפרעות.

כשר הביטחון אני נושא באחריות לחייהם ולשלומם של חיילי צה"ל ושטחים משמר הגבול, ומחובתי לתת בידיהם את היכולת להגן על עצמם בעת מילוי המשימות המוטלות עליהם גם על-ידי הפעלת נשקם כדי לפגוע במי שמנסים להתנכל לחייהם ולשלומם.

ד. אין הגבלה על המפקדים הצבאיים, הממונים על שטחי יהודה, שומרון ועזה, לעשות שימוש בעונש הגירוש והמעצר המינהלי נגד המסיתים והמארגנים של הטרור והפרות הסדר האלימות. זאת, במגבלות ההליכים המשפטיים הקבועים בחוק.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): זה מעולם לא עזר.

שר הביטחון י' רבין:

אין הגבלה על אלוף הפיקודים בדרום ובמרכז להטיל עוצר לזמן מוגדר, כדי למנוע הפרת סדר אלימה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

הי"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת רן כהן, שמעת מה שאני אומרת לך? אתם פתחתם בצעקות, ואתם מזמינים צעקות שכנגד.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אתם מלכים יצרים בהתנהגות שלכם.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

חבר הכנסת מצא.

יהושע מצא (הליכוד):

הוא בא לגור במזרח-ירושלים. חרפה — —

פסח גרופר (הליכוד):

גן-שמאל יושב על אדמות ששדחתם מהערכים.

הי"ר ח' גרוסמן:

אני קוראת אותך לסדר. שמעת? הרבה פעמים הפרעת, אך לא קראתי אותך לסדר כי היתה כאן מקהלה. עכשיו אתה מדבר סדר.

יוסי שרד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אולי נכתוב על הלוח כמה עבירות יש לכל אחד.

הי"ר ח' גרוסמן:

יש לי רשימה. אני מסתפקת בעבירות שנעשות באולם הזה.

שר הביטחון י' רבין:

אני חוזר על המשפט האחרון: אין הגבלה על אלופי הפיקודים בדרום וכמרכז להטיל עצור לזמן מוגדר, כדי למנוע הפרת סדר אלימה או לצורך כל פעולה הנדרשת לקיום החוק והסדר הציבורי.

על-פי הנהלים הקיימים יותר חופש רב יותר לסגירת מוסדות, המשמשים כבתי-חממה להסתה, לטרור ולהפרת הסדר הציבורי, כמו מוסדות חינוך ומוסדות אחרים. עם זאת, ניתן את מלוא הסיוע לכל תושבי השטחים, הרוצים להמשיך באורח החיים הרגיל בתוך השטחים, ולא להרוצים לצאת לעבודתם לישראל.

אני יודע שהתיאורים של המתרחש בשטחים, כפי שבאו לידי ביטוי באמצעי התקשורת הזרים, אינם תורמים לדימויה של ישראל בקרב רבים במדינות העולם.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

להפסיק הוראת לימודים, לימוד טוב?

שר הביטחון י' רבין:

עם זאת — — —

הי"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת תופיק טובי, אני קראתי אותך לסדר פעמיים.

שר הביטחון י' רבין:

עם זאת, אני משוכנע שמעבר לבעיה הזמנית של תדמיתנו, החובה העליונה המוטלת על הממשלה, על מערכת הביטחון ועל כוחות צה"ל היא להילחם נגד האלימות בשטחים ולמנוע אותה בכל האמצעים העומדים לרשותנו במסגרת החוק, את זאת נעשה, ואני משוכנע שגם נצליח.

חברי הכנסת, דברים לי אל ערבי ישראל. משך שנות דור עמדתם בכבוד במבחן הנאמנות למדינת ישראל, וזולת מקרים בודדים — —

מאיר כהנא (תנועת כך):

סתם "בלוף".

שר הביטחון י' רבין:

— — יוצאים דופן לא היה בכך דופי.

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

שר הביטחון י' רבין:

הייתם והנכם חלק מאתנו. אני מרשה לעצמי להציע לכם שלא להיגרר אחרי הסתה, שלא להתפתות לקריאות לפגוע ולהפגין, ולהישאר כפי שהייתם עד כה — נאמנים למדינה ובשל כך נהנים מחיים שלווים.

ידעתם בעבר הרחוק טרגדיה, ומוטב לכם וגם לנו שלא לחזור אליה ועליה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

ואתה מאיים בגירוש? תחביישו לכם.

הי"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

זה לא יהיה, לא תאיימו בגירושם.

הי"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת תופיק טובי, חבר הכנסת תופיק טובי, אני מבינה שאתה רוצה שאני אוציא אותך.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

ערבים שוויוניות. אנחנו בעד השלום ונגד הפשעים שמתבצעים בשטחים. אנחנו בעד חיים חופשיים.

הי"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת תופיק טובי, תפסיק. אתה רוצה שאני אוציא אותך, אני לא אעשה לך את זה. אתה רוצה שאני אוציא אותך אבל אני לא אעשה את זה. בבקשה.

מאיר כהנא (תנועת כך):

אני רוצה.

הי"ר ח' גרוסמן:

אני שאלתי אותך? יש לי עוד נותני עצות. חבר הכנסת טובי, לא אעשה לך את הטובה הזאת, אני לא אוציא אותך. בבקשה.

שר הביטחון י' רבין:

גם בשעה זו אני רואה צורך וחובה — — —

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

— — —

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אש"ף ברשיון. חשב בשקט.

הי"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת מיעארי, אתה החלטת להתחרות עם חבר הכנסת תופיק טובי?

שר הביטחון י' רבין:

גם בשעה זו אני רואה צורך וחובה לפנות לתושבים הפלשתינים בשטחי יהודה, שומרון ועזה ולומר להם, שלא יתפתו להסתת מנהיגי ארגון הטרור האש"פיסטי. מנהיגכם, מאז המופתי חאג' אמין אל-חוסייני ועד ערפאת, הוכילו אתכם מאסון אל אסון. בכל עת שנעניחם להם נחלתם כישלונות, שאתם הייתם קורבנם יותר מאחרים. כאירועים שהיו עד כה נהרגו 21 מן התושבים הערבים ו-158 נפצעו. אורח חייכם שובש. גם 31 מחיילי צה"ל ושוטרי משמר הגבול נפצעו, וכן

למניעת אלימות באשר היא ולקיום החוק, הביטחון והסדר לכל התושבים החיים בשטחים, בירושלים וב ישראל.

אני קורא לעמידה משותפת ומאוחדת מאחורי צה"ל וזרועות הביטחון במשימתם זו: הבה נחזק בפעילותם להצלחתם, להצלחת כולנו.

היו"ר ח' גרוסמן:
תודה. חברי הכנסת, ועדת הכנסת החליטה להקדיש לנושא הזה שעתיד.

19 אזרחים ישראלים. בדרך האלימות והטרור לא תשיגו דבר. אין לכם כל סיכוי להתמודד בדרך הזאת עם צבא-הגנה לישראל וכוחות הביטחון האחרים. הדרך היחידה לפתרון הסכסוך הערבי-הישראלי, ובמסגרתו פתרון הבעיה הפלשתינית, היא דרך המשאומתן לשלום.

חברי הכנסת, ברצוני להביע מעל דוכן זה את הוקרתי והערבתי לחיילי צה"ל ולמפקדיו, למשטרת ישראל, למשמר הגבול ולזרועות הביטחון האחרות הפועלות מטעם הממשלה

ד. הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 18), התשמ"ח — 1987*

(קריאה ראשונה)

שאת. חברת הכנסת גאולה כהן, צריכה לדעת, מכיוון שאת חברה בוועדה הזאת. ההצבעה היתה מותנית בנוכחות רוב של 61 חברי הכנסת במליאה. עכשיו יש 61 חברי הכנסת. זה כתוב בסדר-היום. מה הצעות האלה? אבקש מחבר הכנסת דן מרידור להסביר במלים ספורות על מה מדברים ולמה צריכים 61 חברי הכנסת.

יאיר צבן (מפ"ם):
זה לא מופיע בסדר-היום של הישיבה הזאת.

היו"ר ח' גרוסמן:
חבר הכנסת יאיר צבן, מתי בפעם האחרונה הסתכלת בסדר-היום?

דן מרידור (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט):
גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אינני מתכוון לחזור עכשיו על הדיון שערכנו לפני שבועות אחדים, שנושא: חיקונים, טכניים בעיקרם, הנוגעים לצמצום מגנונים ושיטות הצבעה בכנסת ולייעולם.

אני יכול רק לומר, שבדיון שהתקיים כאן, שהשתתפו בו חברי הכנסת מכל קצות הקשת הפוליטית, הציעו כולם להעביר את ההצעה לוועדה להכינה לקריאה ראשונה. איש לא הציע להוריד אותה מסדר-היום. כפי שהדבר כבר בוועדה פה-אחר, אני מציע שכולנו נעביר אותה בקריאה ראשונה.

היו"ר ח' גרוסמן:
תודה. אני מעמידה את הצעת החוק להצבעה.

ה צ כ ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת	
החוק לוועדה	— 64
נגד	— 3
נמנעים	— 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 18), התשמ"ח — 1987, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ח' גרוסמן:
מאחר שעכשיו יש נוכחים — — —

גאולה כהן (התחיה):

— — —

היו"ר ח' גרוסמן:

חברת הכנסת גאולה כהן, אני אינני יכולה להוציא מפי שני משפטים.

גאולה כהן (התחיה):
אני לא התייחסתי לדברייך.

היו"ר ח' גרוסמן:
שמעתי אותך עד עכשיו, מה אפשר לעשות?

חברי הכנסת, מאחר שנוכחים עכשיו באולם 61 חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 18), התשמ"ח — 1987, מטעם ועדת החוקה, חוק ומשפט. ההצבעה היתה מותנית בנוכחות רוב חברי הכנסת באולם המליאה. כרגע זה יש רוב של חברי הכנסת בכלל באולם המליאה, ואני מעמידה אותה להצבעה בקריאה ראשונה.

מנחם הכהן (המערך):
על מה מדברים?

היו"ר ח' גרוסמן:
מדוע אתם צועקים, זה כתוב בסדר-היום. הנושא היה בדיון. לא היו 61 חברי הכנסת במליאה ולא היה אפשר להצביע.

חבר הכנסת שריר, לולא צעקת ואילו שמעת מה שאני אומרת, היית יודע.

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מספיק ששמעתי מה ששר הביטחון אמר.

היו"ר ח' גרוסמן:
מה זה? מה זה צריך להיות? מה התשובה הזאת?

אני מדברת על חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 18), התשמ"ח — 1987, מטעם ועדת החוקה, חוק ומשפט. ודאי

ה. הודעת הממשלה בנושא: האירועים בירושלים, ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה והשלכותיהם

היו"ר ח' גרוסמן:

אנחנו עוברים לדיון על הודעת הממשלה. רשות הדיבור לראשון הדוברים, חבר הכנסת מחמד ותד.

מחמד ותד (מפ"ם):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, קיוויתי, אבל לא אחת התקוות שלנו הן תקוות שוא, ששר הביטחון יעשה חשבון-נפש בשם הממשלה ובשמו הוא, אך הוא לא עשה זאת. הוא אפילו עשה רכיזיה בנושא כל כך כואב וכל כך רגיש, ואת הצער שהוא הביע מחוץ לבית הזה על מספר ההרוגים והפצועים בשטחים הכבושים הוא לא הביע היום מעל דוכן הכנסת, ובכך עשה עוול למליאת הכנסת ולעצמו. הוא רק חזר והרגיש, שצה"ל יכביר את ידו על השטחים הכבושים ויקשיח אותה. הוא, שר הביטחון, מבטא את עמדתה של ממשלת ישראל, השוללת את זכותם של ערביי השטחים להתנגד לכיבוש, ולא רק בהתנגדות פסיבית.

יגאל כהן (הליכוד):

ההתנגדות אגרסיבית, כקבוקים אגרסיביים.

מחמד ותד (מפ"ם):

מובארק עוואד, מנהל המרכז המזרח-ירושלמי לאי-אלימות, עדיין יושב על המזוודות ומחכה לצו הגירוש.

גאולה כהן (התחיה):

עוד מעט הוא ייקח אותן.

קריאות:

היו"ר ח' גרוסמן:

חברי הכנסת, האם אפשר יהיה לדבר היום במליאה או לא? אני רוצה לדעת. חבר הכנסת מיכאל איתן, נתת לי הבטחה, אבל אינך מקיים אותה. אני אוסיף זמן לכל מי שיפריעו לו.

מחמד ותד (מפ"ם):

הממשלה הזאת — — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

אפשר לשאול?

היו"ר ח' גרוסמן:

לא.

עוזי לנדאו (הליכוד):

הוא מציע לנתק קווי טלפון. זו אי-אלימות?

היו"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, אני מניחה שחבר הכנסת מחמד ותד אינו מבטא בדיוק את הדעות שלך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

חבל.

היו"ר ח' גרוסמן:

יש סיבה סבירה להניח שזה כך. למה אתה מפריע לו?

יגאל כהן (הליכוד):

הוא גם לא כל כך מדייק בעובדות.

היו"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת ותד, בכקשה.

מחמד ותד (מפ"ם):

הממשלה הזאת — — —

עוזי לנדאו (הליכוד):

— — —

היו"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

יגאל כהן (הליכוד):

הם יורקו עלינו אבנים ואנחנו — — —

מחמד ותד (מפ"ם):

בחשיבתה המעוותת העמידה הממשלה הזאת בפני חושבי השטחים הכבושים אפשרות אחת בלבד, כי גם זה המתנגד פסיבית וקורא לאי-אלימות מועמד לגירוש.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

מה קורה למי שקורא לאי-אלימות וזורק אבן?

מחמד ותד (מפ"ם):

עם זורק האבן משחקים בחתול ועכבר, אך למרכה הפלא הוא בטוח קצת יותר מזה המושיט יד ואומר: אתה הכובש, אינני רוצה לשחק פעולה אתך, אך אני רוצה לחיות עם עמך בשלום — אותו אתה מעניש, אדוני שר הביטחון, ולך ולממשלת ישראל לא אכפת. והנה, כפי שאמר לכם רייגן, לעולם — כן אכפת. ואני מוסיף ואומר: ולנו, כאזרחי ישראל, אכפת גם אכפת. לא רק אתם תעצבו את איכות החיים בישראל. אנחנו אזרחים פעילים ושותפים, והקווים החוצים בינינו אינם קווים לאומיים — זהו עוד שקר שאתם ממציאים. בצד אחד של המתרס יש יהודים רבים, יהודים רבים מאוד, וגם ערבים. ובצד השני שלו יש יהודים ויש גם ערבים, שהם אפילו חברי הליכוד — כך אתם אומרים וכך אתם טוענים. על כן, את מי אתם משרתים כאשר אתם מציגים את ישראל כמקשה אחת, ואת הערבים כמקשה אחרת ונפרדת?

כשם שהערבים לא ישיגו שום דבר בטרור, כך לא תשיג מדינת ישראל שום דבר באלימות. כשם שאנחנו רוצים שהצד הערבי, עמנו, ישנן זאת לעצמו, כך אנו דורשים מכם, מממשלת ישראל, שתשנן לעצמה שבאלימות היא לא תשיג שום דבר והציונות לא תוגשם ללא שלום. אתם תחזיקו צבא גדול ותזק ככל שיהיה, אך ללא הסכמת הצד הערבי לא ייכון שלום באזור הזה. כשם שהוא לא ייכון ללא הסכמת ישראל.

מיכאל איתן (הליכוד):

ובאיזה צד אתה?

היו"ר ח' גרוסמן:

שקט. חבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

שאלה.

היו"ר ח' גרוסמן:

אין לך שום זכות לשאול. הוא יגיד מה שהוא רוצה.

מחמד ותד (מפ"ם):

כל מי שגורס אחרת מהתל בעמו ומוליך אותו שולל ואף מטמטם אותו. העם בישראל הוא עם אינטליגנטי, ואסור לכם להעביר אותו על דעתו עליידי הודעות היסטוריות, עליידי הפחדות וניפוח דברים שלא היו מעולם.

יגאל כהן (הליכוד):

איך מגיבים על טרור?

מחמד ותד (מפ"ם):

חברי הכנסת, אני הקשתי במלוא הרצינות והפתיחות לקריאתו של שר הביטחון לערביי ישראל, ואני מקבל את העיקרון שערכיי ישראל חייבים להישאר אורחים לויאלים למדינתם, אבל בנים נאמנים לעמם.

קריאה:

זאת אומרת?

מחמד ותד (מפ"ם):

זו הסינתזה: בנים נאמנים לעמם, מגשרים בין מדינתם לבין עמם ורוחפים להסכמי שלום צורך — —

מיכאל איתן (הליכוד):

עלידי חסימת כבישים?

מחמד ותד (מפ"ם):

— — — עלידי הכרה הדדית, עלידי כיבוד הדדי, עלידי ראיית המציאות — — —

אלעזר גרנות (מפ"ם):

תשמעו מה שהוא אומר.

היו"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת גרנות, אתה מפריע.

מחמד ותד (מפ"ם):

גברתי היושבת-ראש, הגענו עם המדינה כמעט לגיל 40, עוד מעט 40 שנה. היינו ילדים קטנים, ובמשך 40 שנה גיבשנו זהות, כפי שהתבטאה ב"יום השלום".

יגאל כהן (הליכוד):

זה היה יום שלום?

יהושע מצא (הליכוד):

לזה אתה קורא יום שלום?

היו"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת מצא, אני אוציא אותך מן האולם.

יהושע מצא (הליכוד):

ברוך טובה.

היו"ר ח' גרוסמן:

זו איננה רוח טובה.

יהושע מצא (הליכוד):

הוא מדבר על נאמנות לעמו.

היו"ר ח' גרוסמן:

הוא מדבר מה שהוא רוצה.

מחמד ותד (מפ"ם):

אני כאן על אפך ועל חמתך.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה נאמן לעמך, לך לשם.

מחמד ותד (מפ"ם):

אינני זקוק לאישור שלך.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

היו"ר ח' גרוסמן:

חבר הכנסת רן כהן, מדוע אתה צריך להפריע לחבר הכנסת ותד?

מחמד ותד (מפ"ם):

"יום השלום", גברתי היושבת-ראש, הוא לא רק תעודת בגרות לכ־700,000 אזרחי של מדינת ישראל, אלא הוא תעודת בגרות למדינת ישראל. הוא תעודת בגרות למדינת ישראל, שהצליחה לעצב, על אף תנאיה הקשים, אזרחים בעלי שיעור קומה והבנה גאה של אזרחות בלי להינתק ממקורם. משורשיהם, מעמם, מרגישותם לצדק, מדאגתם לאיכות החברה שהם חיים בה, החברה בישראל.

גברתי היושבת-ראש, אני שמחתי על מה שלא היה בנאומי של שר הביטחון. הוא לא חזר על כך שצריך להפעיל ביחס לערביי ישראל מדיניות של יד קשה.

שר הביטחון י' רבין:

איפה אמרתי זאת?

מחמד ותד (מפ"ם):

אמרת זאת בשדה-התעופה, כאשר חזרת.

שר הביטחון י' רבין:

לא אמרתי.

מחמד ותד (מפ"ם):

אני שמח לשמוע את התיקון.

ואולם, אני רוצה לומר, שהאחרים שעשו זאת במחנה האחר, שהציעו ממשל צבאי וכו', מצטיינים כנראה בתפיסה קשה של ההתפתחויות, ורק תפיסה קשה מולידה מדיניות של יד קשה. רק במקום שנגמר השכל מפעילים את השרירים, ולא בזה כוחה של מדינת ישראל.

יגאל כהן (הליכוד):

זה מה שקרה אצלכם.

מחמד ותד (מפ"ם):

אנחנו התגבשנו במשך 40 שנה, והממסד הישראלי, לצערי, רק הפריע לגיבוש הזה. במשך 40 שנה "טרטרו" אותנו בין הזהות הלאומית ובין הזהות העדתית. אנחנו בני לאום, איננו בני עדות.

במשך 40 שנה טלטלו אותנו בין הכרה פורמלית בזכויותינו האזרחיות ובין שלילה מעשית של רוב הזכויות האלה.

יושב כאן שר החינוך והתרבות. הוא הכריז על שנת 1986 כשנת חינוך לדמוקרטיה, ואנחנו קיבלנו זאת ברצינות. ובמסגרת הדמוקרטיה הכרזנו על "יום השלום". מי שרוצה לחזור בו, שיציע הצעה אחרת.

יגאל כהן (הליכוד):

מה עשיתם עם הדמוקרטיה ב"יום השלום"?

מחמד ותד (מפ"ם):

אנחנו מתכוונים לדבריים ברצינות, אתם אינכם מתכוונים לדבריים ברצינות.

40 שנה בלבד את ילדינו בין החינוך לערכים דמוקרטיים ובין השלילה בפועל של שימוש בערכים אלה.

40 שנה בלבד את העם היהודי בין הגדרתו נאמנים וליראליים למדינת ישראל לבין השמעתו כאויבים ושונאים.

כפי שעשה זאת "שיח' השבאב" לשעבר, היום ראש הממשלה, יצחק שמיר.

יהושע מצא (הליכוד):
איך אתה מעוז?

מחמד ותד (מפ"ם):
כך הוא אמר. 40 שנה חילקו אותנו בין קיצונים למחוננים, בין קונסטרוקטיבים לדסטרוקטיבים.

יגאל בהן (הליכוד):
אתם תהפכו פליטים.

יהושע מצא (הליכוד):
מהר מאוד תהפכו פליטים בדרך הזאת.

מחמד ותד (מפ"ם):
ולסיום, גברתי היושבת-ראש, יש בינינו מטורפים, הם בשוליים, הם באמת זרקו אבנים כיפו, בלוד ובירמלה. נדע לטפל בהם מוסרית, אנחנו נקיא ונוקיע אותם.

מעטים בממשלה ומעטים בצד הזה של הכנסת מבינים זאת, אך מי שאיננו מכין זאת, מי שהפך לחסיד ידי הקשה, הוא מקרה אבוד. ותפיסה קשה, כפי שאמרנו, מולידה יד קשה. אך זה לא ימנע את יבוש זהוהנו ככנים נאמנים לעמנו ואזרחים לויאלים ופעילים במדינתנו ישראל.

היו"ר ח' גרסמן:
תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים קופמן, ואחריו — לחבר הכנסת שמחה דיניץ.

היו"ר ד' תיכון:
בבקשה, חבר הכנסת חיים קופמן, רבותי, אני מבקש להירגע.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
חבר הכנסת קופמן, האם הבאת את הצו חתום?

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת מיעארי, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת מיעארי, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

היו"ר ד' תיכון:
אני מבקש מן הסדרנים להוציא את חבר הכנסת מיעארי.

אלעזר גרנות (מפ"ם):
מה זה?

חיים קופמן (הליכוד):
הוא רוצה להתחרות בתופיק טובי.

היו"ר ד' תיכון:
קראתי לו פעם ראשונה, שנייה ושלישית. חבר הכנסת מיעארי, אתה מבין איזו גישה יש לי לדיון הזה.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת מיעארי, אני קורא אותך לסדר בפעם השלישית.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
אני מדבר אתך, אדוני. האם הגישה הזאת — — —

היו"ר ד' תיכון:
רבותי, כך יקרה לכל אחד שיפריע. אני מבקש מהסדרנים להוציא את חבר הכנסת מיעארי.

בבקשה, חבר הכנסת קופמן.

חיים רמון (המערך):

חיים קופמן (הליכוד):
כבוד היושבת-ראש, ננסת נכבדה, — — —

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
הטורד מגיע כבר לכאן.

(חבר הכנסת מ' מיעארי יוצא מאולם המליאה.)

חיים קופמן (הליכוד):
הבית הזה דן היום באירועים, שאסור לנו בשום אופן להתעלם ממשמעותם הרחבה ומהקשר שלהם למאבק ההיסטורי על זיקתנו לארץ-ישראל מאז תקומת העם במולדתו. אני מביע כאן אולי דעה אישית, אבל הנני בטוח, שזוהי תחושת רוב הציבור בישראל. אין לפנינו תופעה מקרית, לא אירוע בודד וחולף, אלא תהליך חדש, שאם נאפשר את קידומו תהיה לכך חומרה מדינית וכיטחנות, שצריך קודם כול אומץ לנחש אותה על כל היבטיה.

אומר מייד, שאני רואה את ההתפרעויות ביהודה, בשומרון ובעזה, ואת ההצטרפות המאורגנת של ערבים אזרחי ישראל אליהן, חוליה באתגר הקיומי, שמציבים לנו אויבנו. אסור לנו להתעלם מן ההכרה, שאנחנו עדיין נאבקים על עצם קיומנו, שהמלחמה נגדנו לובשת ופושטת צורה, אבל מהותה לא משתנה. כעבר היא באה לידי ביטוי בקרבות, כאשר אויבנו ראו שאין הם יכולים לנו במלחמה, פתחו בטרור, עכשיו הם משלבים טרור בשימוש נרחב באוכלוסייה הערבית, בתעמוז לה ובלחץ בין-לאומי, ומנצלים ניגודים וחולשות דעת בתוכנו, כדי להכריענו מבפנים וכמחרץ בתנועת מלקחיים של טרור, הורדת המורל הפנימי בעם, השחרת פנינו כעמים והסתה אלימה של הרחוב הערבי. ואילו אנו כבולים בערכי מוסר והתנהגות, שהאויב אף אינו מוטרד באופן תיאורטי מקיומם. המטרה של האויב נשארה אותה מטרה, רק האמצעים משתנים.

אני חייב לחזור ולהדגיש, כי אסור לנו לראות את עצמנו כמו כל עם אחר, שמטרידים אותו ופגנונו, כמו ארצות מסוימות במערב. אנחנו עדיין חיים עם גבנו אל הים, כפי שאמר יגאל אלון ז"ל. אם יש בתוכנו גורמים, המבקשים לראות את מאבקנו על קיומנו לפי נורמות המקובלות בארצות אחרות, הרי הם מסתכנים בנטילת אחריות להפקרת עצם קיומנו, מפני שלכולנו ידוע שאין לנו אפשרות לטעות, כי אם חלילה נטעה טעות חמורה אחת — עלולה היא להיות טעות גורלית.

במה דברים אמורים? מובן שאני ער לגינויים הבין-לאומיים, אף שידוע כי חלק מהגינויים הם גינויים היפוקריטיים, אנוכיים, תועלתניים, חסרי כושה — כרור לכולנו, שאין אנו יכולים להתעלם מהם. כמו כל עם ישראל גם אני ער לתעמולת הזוועה שעושים לנו כלי התקשורת הזרים. אין די מלים כדי להביע את שאט הנפש מההתבטאויות של

חיים רמון (המערך):
חבר הכנסת לנדאו, אפילו אבא שלך לחם נגד הממשל הצבאי.

גאולה כהן (התחיה):
אביו אינו הוא.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת רמון, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

שבח וייס (המערך):
אדוני היושב-ראש, אני מבקש לשאול שאלה.

חיים קופמן (הליכוד):
אני רוצה להמשיך את נאומי. אינני מוכן שחבר הכנסת שבח וייס ישאל שאלה.

היו"ר ד' תיכון:
אני מצטער, חבר הכנסת שבח וייס, אינני נותן רשות לשאלות. אחרי שהנאום יסיים חוכל לשאול.

חיים רמון (המערך):
אבל הממשל הצבאי — — —

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת רמון, האם שמת לב שקראתי אותך לסדר פעמיים?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חיים קופמן (הליכוד):
מה אמר דוד בן-גוריון, מורו ורבו של חבר הכנסת עוזי ברעם, 20 בפברואר 1962 מעל דוכן זה? — "הממשל הצבאי הכרחי לביטחונה של המדינה וגם לשלום הערבים בישראל, לשלום כל אותם ערבים הרוצים לחיות בשלווה ומצפים לשלום בין ישראל לשכנותיה".

שבח וייס (המערך):
זה לא מזכיר לך כלום?

חיים קופמן (הליכוד):
בקטע אחר של נאומו אמר בן-גוריון: "לא די לדעת מה קרה עד כה, אלא יש לראות את הנולד, כי תפקידו של הממשל הצבאי למנוע כל פורענויות העללות לסכן ביטחון המדינה וביטחון כמה מאזרחיה הערבים והיהודים".

שבח וייס (המערך):
בן-גוריון הציע להחזיר את השטחים.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חיים רמון (המערך):

חיים קופמן (הליכוד):
אגיע לזה, שתהיה לך סבלנות.

חיים רמון (המערך):

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת רמון, האם אתה רוצה לנוח במסדרון, בבקשה? לא קראתי אותך לסדר פעם שלישית, אבל אני מבקש שתצא לנוח.

נציגים "אובייקטיביים" בכלי התקשורת, המספרים לנו שהם רואים בטלוויזיה נערים וזרקים אבנים וחזילים ישראלים הירורים לעברם אש חיה והורגים אותם. מי יכול להישאר אדיש לקביעה, שבדרום-קוריה היו הפגנות, אבל היה שם רק הרוג אחד? שומר שמים. בארץ הזאת עלינו להתעלם מהעובדה שמקיימים את דמנו יום יום במלחמות, בטוור, בחומרי נפץ, בסופרמרקטס, בשווקים, באוטובוסים, באמצעות חדירה בגלשוונים, באבנים, בסכינים, בפצוצים שמביאים עלינו, על היהודים, לא רק אבדות בנפש וברכוש, אלא פציעות גופניות, שאנשי התקשורת, גם זו שלנו, מדרווחים עליהם כ"פצעים צינוריים", ורק אנחנו יודעים מה פירוש הרבר. כאילו אין לאבנים האלה חלק במלחמה הקטלנית, שמנהלים נגדנו כוחות השחור המבקשים לחסלנו. כאילו אפשר לעשות כאן איזו משוואה: כך וכך אבנים, וכך כך יריות, כושה וחרפה, שיש גורמים בעולם המסתכלים כך על עם דואב, מלא צער, המבקש להמשיך את רציפות הקיום היהודי בארצו לאחר טבח של שישה מיליונים מכניו.

מובן מאליו, כי הבעת החמלה העצמית הזאת אין בה כדי לעזור לנו בפחרון הבעיות שלנו. יש לדון בנושא לפי הפרופורציות הראויות לו.

כולנו קוראים עתה בעיתון, כי אנשי משטרה בכירים, ואחם כל העם, נדהמו מעוצמת השנאה של חלק מערביי ישראל כלפינו. לצערי, לא הרשיתי לעצמי להיות בין אלה שהופתעו. חשתי וראיתי את משמעות המאורעות עוד לפני שאירעו. על כן הצעתי על דעתי האישית לשקול — אני חוזר: לשקול — אפשרות של חידוש הממשל הצבאי באורח חלקי באזורים שבהם יתחייב הרבר, ולתקופות מוגבלות, כדי להגביל את יכולת הגורמים הערניים לעשות שימוש באוכלוסייה הערבית האזרחית למטרותיהם האסטרטגיות.

מזכ"ל מפלגת העבודה, חבר הכנסת עוזי ברעם, הגדיר את הצעתי כאנכרוניסטית. אני רוצה לומר, כי אנכרוניזם מחשבתי הוא לפסול על הסף את לקחי העבר שהוכיחו את עצמם ולא לבדוק את יישומם לרגל המציאות המשתנית.

מה אמר דוד בן-גוריון — — —

חיים רמון (המערך):
אילו שמע אותך בנין, היה יוצא מחדרו.

חיים קופמן (הליכוד):
נגיע לזה.

חיים רמון (המערך):

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת רמון — — —

חיים רמון (המערך):
אין הבדל בינך לבין כהנא.

היו"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת רמון, האם אתה שומע אותי? אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

חיים רמון (המערך):

עוזי לנדאו (הליכוד):

חיים קופמן (הליכוד):

אני מציע לשלוח אותו לקרוא את דבריו בן-גוריון בינתיים.

עם זאת, אני מבקש להוסיף: אני מתפלל ומייחל, שלא יהיה לנו צורך להטיל ממשל צבאי. היה זה דוד בן-גוריון, שהצדיק בכל פעם את הצורך בשימוש בכלי זה. עד שהגיעה העת לבטלו. מנתם בגין, מורי ורבי, התנגד לכך מטעמי הגנה על ערכי הדמוקרטיה, ואולי גם כשל ההכנה, כי בתקופה הזאת לא היתה הסכנה מהמיעוט הערבי גדולה כל כך.

כרם, הדבר העיקרי שלא קיבל ביטוי בכלי התקשורת הוא שהבהרתי והדגשתי, שאני רואה באפשרות זו של ממשל צבאי ומני אוהרה לציבור מסרים בקרב ערביי ישראל, בחזית הסרת מכשול מרכזי של עיוור.

וכאן יש לי הזכות לצטט את דבריו של הנשיא הרצוג, שנאמר אחמול בכנס מורים יהודים וערבים, ובדבריו כלולה אוהרה שמשמעותה אינה פחותה: "הכריזה היא בין השלטת סדר ובין הידרדרות לתהוה ובהוה ונוסח טהרן וביירות. מדינת ישראל איננה יכולה להרשות לעצמה להפקיר את השטח בידי מתפרעים קיצונים בניגוד מוחלט לרצון הרוב המכריע של האוכלוסייה". עוד ציין הנשיא: "תפקידם של ערביי ישראל לא להיגרר אחרי הקיצונים, אלא להיפך — להיות גשר בינינו ובין העולם הערבי ולפעול ליתר מתינות ולהידברות" — עכשין אני פונה למעריך — "ולהידיברות ישירה עם ישראל למען השגת פתרון של שלום" — לא באמצעות ועידה בין-לאומית הנוטעת את כל האילוציות האלה ויוצרת את האי-שקט.

כותב מאמר המערכת ב"הארץ" מאתמול טוען, כי הצעתו של קופמן היא הדבר הלא-נכון בזמן הלא-נכון, האם אני אשם, שאותו כותב מכובד לא קרא את הידיעה בעמוד הראשון של "הארץ"? בעיתונו נאמר, כי גורמי הביטחון נדמה מהיך הכושר הארגוני שנתגלה ביוזם המאורעות האלה. האם אנו יכולים להרשות לעצמנו קיום מדינה בתוך מדינה?

אם היתה אוהרתי חריפה מדי לטעמם של אחדים מאתנו, אשאל במה היא עולה במשמעותה על האוהרה שהשמיע שר הביטחון יצחק רבין בשבוע מחוץ-לארץ, שנשליט פה סדר אפילו אם זה יכאיב, אפילו לא נזכה בסמיפתיה כעולם? אם לדבר כלשון המעטה, הרי באוהרה זו, שאני תומך בה, יש קונוטציות מוחשיות הרבה יותר מהצעדים שאני הצעתי

אלעזר גרטה (מפ"ם):

כזה אתה צודק.

חיים קופמן (הליכוד):

— — — לשקול בדרך מאורגנת ומעוגנת כחוק, כרם, אני תקווה שלא ניוקק להם, גם לא לצעדים שאני הצעתי. אני חושב שהגיע הזמן, שהמסדות האחראים לנושאים המרכזיים בחיינו, לרבות הכנסת וועדותיה, יביעו את דעתם על כל הרבדים הקשורים במאורעות האחרונים, כדי שנטכס יחד עצה ולא ניפול בפח שטומנים לנו אויבינו מבחוץ ומבפנים.

היור' ד' תיכון:

תודה, רבותי, רשות הדיבור לחבר הכנסת שמתה דיניץ, ואחריו — לחבר הכנסת אכנר שאקי, בבקשה, חבר הכנסת דיניץ — שמונה דקות.

חבר הכנסת דיניץ, זהו הנאום הראשון שלך בתפקידך החדש? אני מברך אותך: עלה והצלח.

שמתה דיניץ (המערך):

אדוני היושב-ראש, תודה רבה לך.

כנסת נכבדה, גל ההתפרעויות הפוקד את השטחים, שהתפשט גם לעבר ערביי ישראל, מחייב הסקת כמה מסקנות. המשימה הראשונית והמרכזית העומדת בפנינו היא להחזיר את השקט והביטחון לשטחים במהירות האפשרית ובצורה הנכונה ביותר. יכולים להיות חילוקי דעות בינינו על הפתרונות הפוליטיים של הסכסוך הערבי-ישראלי ופתרון הבעיה הפלשתינית. יכולים להיות חילוקי דעות בינינו, ויש חילוקי דעות על הדרך להגיע למשאומתן ישיר עם שכנינו. יש חילוקי דעות בינינו על ההכרח לפתח יוזמות מדיניות לקראת שלום ולא לקדם את הסטטוס-קוו. אך עתה אין השעה מתאימה לוויכוחים אלה. בשעה זו חייב עם ישראל כולו להתאחד סביב המשימה המרכזית של מיגור מוקדי הטרור וההסתה והתחזקת השקט על כנו.

מדינת ישראל לא תוכל להסכים בשום פנים ואופן, שפתרון כלשהו יכתב עלייך טרור ואלימות, או שזיא תאלץ לנקוט צעד זה או אחר ולאיים בחודי כידונים. ישראל לא נמצאת בשטחים מתוך תאוות שלטון או מתוך יצר כיבוש, היא נמצאת בשטחים מתוך תאוות שלטון מן שניהלה נגד תוקפנות ערבית שאימה להכחידינו. היא תישאר בשטחים עד שיתנהל משאומתן, שיקבע את השלום ואת גבולות הביטחון: שלום, שלפי תפיסתנו יבטיח שמדינת ישראל תהיה מדינה בטוחה, מדינה יהודית ומדינה דמוקרטית. לכל אחד מהגופים הפוליטיים בישראל יש דרכי פתרון משלו. גם לנו יש קורס מנחים להשגת פתרון, שהם משנתה של תנועתנו, והם תורגמו למעשים בשורה של מפעלי הגנה, ביטחון, בניין ויצירה ברחבי המדינה. כרם, רגע זה אינו מתאים לוויכוחים על פתרונות פוליטיים אלה או אחרים. עתה הזמן לקבוע קבל עם ועדה, שלא הטרור, לא הכוח ולא האלימות יכתיבו לנו את הפתרון. בשעה זו עלינו לחזק את ידיהם של צבא-הגנה לישראל וכוחות הביטחון, הפועלים להשיב את הביטחון והשקט על כנם לטובת כל החושבים, היהודים והערבים.

זו גם השעה לקרוא לאזרחי ישראל הערבים, שלא להיגרר אחרי אלימות ולא לחת למסיתים להסיט אותם מדרכם — דרך השלום, הרוקיום והחיים המשותפים.

זו גם השעה לומר לידידתנו הגדולה, ארצות-הברית של אמריקה, שעמדה הססנית איננה תורמת להרגעת הרוחות. כשם שארצות-הברית ידעה להתייצב למען מאמצי השלום, אני בטוח שהיא תדע להתייצב נגד מעשי האלימות, ההסתה והטרור, ואין גזירה שווה בין המתפרע ובין המגיב על התפרעות, בין החוקק ובין המתגונן. כל הגילויים, גם הקשים שבהם, הם תולדה של דיכוי מהומות והתפרעויות, והם לא היו קורים לולא היו מהומות והתפרעויות. כל עמדה הססנית מזינה את המסיתים ומגבירה את תאבונם.

חברי הכנסת, בעמדה מאוחדת זו מטעם מרבית גוני הקשת הפוליטית בישראל, נוכל גם להרוף את המתקפה ההסברית המתנהלת נגדנו, ולאחד את העם היהודי במאבקו זה.

אחרי שישקטו הרוחות ויושב השקט על כנו, יש לחדש במשנה מרץ את היוזמה לשבירת הקפיאון המדיני ולהגיע למשאומתן שיבטיח את השלום והביטחון לישראל ולכל תושבי האזור. תודה רבה.

היור' ד' תיכון:

תודה, רשות הדיבור לחבר הכנסת אכנר שאקי, ואחריו — לחברת הכנסת שולמית אלוני: היא איננה באולם, ואם היא לא תופיע, תועבר רשות הדיבור לחבר הכנסת גרשון שפט.

אחרי השואה הקים לו פינה משלו כדי שתשמש מקלט לכל יהודי בעולם המחפש לו בית ומקלט.

לכן, כאשר אנחנו שומעים שממשלת מצרים מאיימת, כביכול, להחזיר את שגרירה מכאן — יש צורך במידה גרועה ביותר של בטיחות כדי לאיים עלינו בהחזרת השגריר. יודע גם יודע הנשיא מובאק שלממשלתו, לעיתונות המצרית ולתקשורת המצרית חלק לא מבוטל בהסתה שהיינו עדים לה בימים האחרונים. הסגנון המובאקי. שכל-כולו הכרה בזכותה של מדינה פלשתינית, התחקק כמות מהסגנון של סאדאת. סאדאת ידע לומר שאין מקום למדינה פלשתינית במקום הזה. מובאק צריך לדעת, ושגרירו באסינוי צריך לדעת, כי נחתמו הסכמי שלום, כי החתימה הזאת מחייבת, והיא מדרבית על אוטונומיה לערביי יהודה, שומרון ועזה; היא איננה מדרבית על מדינה פלשתינית, היא איננה מכירה כביכול באש"ף, והנה, משרדי אש"ף נפתחים בקהיר בתרועות ובקול שופר. אל ייעשה רצונו של מובאק להתחיל כאהבה ובאהבה בקרב מדינות ערב על חשבון הסכמי קמפ-דייוויד, ואל ייעשה על חשבונה של ישראל, מפני שישראל לא תוכל לעמוד מנגד. עלינו להזהיר ולהזהיר את ידידי בכנסת הזאת ובעם היהודי, אלה שרמזו לו כי הוא יצדק כביכול אם יחזיר את שגרירו משתפים פעולה למעשה עם המתקפה הארורה הזאת נגד ישראל.

עלינו להבחין, ידידי, בין המלחמה בטור, אשר סביבה מלוכד העם הזה כולו — חוץ משוליים עזובים ואומללים שהוציאו את עצמם מן הכלל. הגוש הקרני מער, הגוש הקרני ליכוד, כל הגוש הציוני וכל הגוש היהודי בכנסת הזאת רואים את המלחמה בטור כיעד ראשון במעלה, וזו תיעשה באמצעים החרפים ביותר. אני שכ ומברך את מר רבין על-שם דברים מפורשים, ברורים וחד-משמעיים, שכמותם הוא לא השמיע בכנסת הזאת לציבור זה שנים, מאז התמנותו לשר ביטחון.

אני מקווה שערכי ישראל ידעו להסיק את המסקנות ולחזור אל דרך התבונה וההיגיון, אל דרך הדיקום עם היהודים בארץ, הרואים בהם אזרחים שווים ורוצים לתת להם זכויות אזרח, זכויות תרבות, זכויות דת, אבל בשום פנים ואופן לא שוויון מלא במובן המדיני, כי מדינה זו הוקמה כמדינה יהודית, כמדינתו של העם היהודי. לא כאנו לפתור כאן את בעיית העם הערבי. הוא פתר אותה ב-22 מדינות שלמות, שישראל אינה נוגעת בהן ואינה חומדת סנטימטר רבוע שלהן. אבל כאן, בארץ הזאת וביהודה, בשומרון ועזה, שאנו רואים אותם כחלק מארץ-ישראל השלמה, ניאבק על זכותנו לחיות בשלום ובבטיחות. להתחייב בשלום ובבטיחות, כלי שאינמי סרק של יום כמו "יום השלום" המדומה הזה יפחידו אותנו.

אני קורא לערביי ישראל, שהשמיצו כאן היום איום כביכול על הסכנה לדמוקרטיה — איזה קשר יש בין דמוקרטיה לבין אלימות? איזה קשר יש בין דמוקרטיה לבין הנפת דגלי אש"ף והנפת היד והזרוע על כוחות הביטחון ונגד ממשלת ישראל?

במגילת העצמאות נאמר, כי העם הערבי יושיט ידו לשלום וירצה לחיות בשלום עם יהודי ישראל. אשמח מאוד, לא רק לשחק פעולה עם ערבים אלה, שהם אזרחים שווים, אלא אף להושיט להם יד. אבל, כל המושיט יד לאש"ף עליו לדעת שהוא הוציא עצמו מהכלל, שהוא מושיט עצמו לידי אויבי ישראל, ואל יצפה שממשלת ישראל, צבא ישראל ואזרחי ישראל יעמדו מנגד.

ואחרון — לצערנו הרב, התקשורת הישראלית, ובעיקר הטלוויזיה, תומה תרומה שלילית בכל השבועים האחרונים,

אבנר חי שאקי (הסיעה הדתית-לאומית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, המאורעות הנסערים והמטורפים שהשבעות האחרונות, ההשתוללות הטוריסטית, הן ביהודה, בשומרון ועזה והן בתוך ישראל גופא, מעידים כמאה עדים, שעל העם בישראל ועל ממשלתו להתלבד להתלבדות מוחלטת, כדי לחסום את הטרור האש"פיסטי ולבלום אותו, ללא כל קשר עם השאלה המקצועית בדבר עתיד המדינה של יהודה, שומרון ועזה.

אפתח בדברים לחיזוק ידיו של צה"ל, לחיזוק ידי כוחות הביטחון, אשר בזכותם, בזכות מסירותם, בזכות עמידתם במילוי המשימות שהוטלו עליהם, לא התפתחו המאורעות לממדים מסעירים יותר ומסוכנים יותר, כפי שרצו ככל הנראה יוזמיהם ומארגניהם.

אני מברך גם את שר הביטחון על דבריו היום, שהיה בהם כדי להבטיח לכולנו, כי ממשלת ישראל וכוחות הביטחון יעשו את כל אשר לא ידם כדי להדוף, לבלום ואף למגר את מוקדי הטרור, שהתבלטו בימים האחרונים, ובעיקר כיום שני זה, כמה שמכונה שביתת השלום או הפגנת השלום של ערביי ישראל.

אני רוצה לחזק את ידיו של ראש הממשלה, מר שמיר, אשר בדבריו הרגועים והמרגיעים בימים האחרונים הוכיח לנו לעולם כולו, בעיקר לארביי ישראל אך גם לידידי ישראל, כי אין אנו נרתעים ואין אנו נבהלים מאימת הטרור המבקש לכפות עלינו פתרון מדיני. הניסיון לערוב את הלחץ לוועידה בין-לאומית עם הטרור הוא ניסיון כושל, שנכשל בעבר ויכשל גם בעתיד.

דווקא כיום הזה, כיום האחרון של חג החנוכה, חג האורים וחג החשמונאים, אין טוב מלשכב ולרענן את זיכרוננו, זיכרונם של יהודים שנשחטו עליהם, ואת זיכרונם של העולם היידידותי ובעיקר זיכרונם של הערבים המבקשים ורענו. ובראשם אש"ף וידידיו — כי העם הזה כבר מנוסה כעמידה מול הניסיונות למגר את עצמאותו ומדינתו. וכשם שהחשמונאים ידעו אז למגר את המפריה יוונית אדירה בזכות אמונתם בתורחם, בצדקת דרכם, כך גם אנו נצא, כעוזת השם, מן המאבק הזה ומן הסערות של הימים האחרונים, שהן מלאכותיות במידה מרובה כל כך, מחוזקים יותר ומחושלים באמונתנו ובצדקתנו המוסרית.

אני רוצה לגנות מעל כמה זו את השכיחה הכללית, שנתקראה בשם המדומה והמטעה "יום השלום". זה לא היה יום שלום, זה היה יום שכולו שנאה לישראל, שכולו הסתה, שכולו הודדות עם ערביי יהודה, שומרון ועזה, עם מי שקרויים פלשתינים ועם מגהיגיהם ראשי הטרור.

אני שואל את מי שעמדו בעצרת בתל-אביב ואת מי שהלכו לאום-אל-פחם, ליפו או למקום אחר כדי להזדהות: להזדהות עם מה ולהזדהות עם מי? — להזדהות עם פעולות הסתה נגד ממשלת ישראל, עמה וצבאה, להזדהות עם הצתת מכוניות, עם שרף דגלי ישראל, עם ידיו אבנים על חיללים העומדים על משמרתם, על שוטרים, על אזרחים ישראלים שלווים, להזדהות עם מניפי דגלי אש"ף, דגלי אותה אמנה נאצית-ערבית, שכל תוכנה, כל מהותה וכל ייעודה להביא את העולם להכרה שיש עם אחד בעולם שאינו זכאי לארץ משלו. שיש עם אחד בעולם שאינו זכאי למדינה ריבונית משלו והוא העם היהודי, זהו אש"ף, זוהי אמנתו וזוהי המשמעות של התמיכה בו, בסוכניו, בשליחיו, במעשיו ובאלימותו. הכושר צריכה לכסות פני כל יהודי בארץ או בעולם הנתון ידו להזדהות עם מאבק שכולו אלימות, כולו גזענות וכולו מלחמה בעם היחיד הזה, אשר

שלום הוא לא ייתן אף לא סנטימטר רבוע אחד מארץ-ישראל השלמה; כאשר הכריזו כל שרי חרות, עם כניסתו של שרון לרובע המוסלמי, על נורמה מוסרית ששלך שלי ושלי שלי, עולה ביתר תוקף השאלה: האם אגרוף הכדור המביא שקט בשטחים אוימנס יוכל להבטיח קיום הוגן ואנושי לנו הישראלים בחברה הפתוחה והמתפתחת? כמה זמן נשלט על 2 מיליוני בני אדם התיים ללא זכויות אזרחיות, לאומיות ואנושיות?

אנחנו מבטחים חוק וסדר לפלשתינים, חברים יקרים, מה הוא החוק ומה הוא הסדר? החוק הוא תקנות הגנה לשעת-חירום מנדטוריות מ-1945, שמר בגין מצד זה ויעקב שמשון שפירא מצד זה — משפטן ומי שהיה שר המשפטים — קראו להן תקנות נאציות. זה החוק, ומה הוא הסדר שאנחנו מבטחים, מה הוא הסדר השבוע, במשך עשרה ימים — 21 הרגים, עדיין איננו יודעים כמה יגורשו או כבר גורשו. עדיין איננו יודעים כמה נמצאים כמעצרים או ייעצרו.

ובכן, החוק והסדר שאנחנו מבטחים בשטחים המוחזקים עליידי צה"ל אינם החוק הראוי והם אינם דומים לצדק שאנחנו מדברים עליו, ושמעתי היטב מחבר הכנסת שאקי: אנחנו המצאנו את המושגים "עם", "לאום", "שלום", ואנחנו הכרנו וקיבלנו על עצמנו כי ציון במשפט חיפדה, וזה החוק וזה הסדר שאנחנו רוצים להשליט על 2 מיליוני אזרחים, בני-אדם בעלי שייכות לאומית אחרת.

אבנר חי שאקי (הסיעה הדתית-לאומית):
מה את מציעה לחילי צה"ל?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אנחנו מציעים לממשלה לעשות, לא לחילי צה"ל.

שבח וייס (המערך):
הדין הוא מדיני.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
האם יש בעולם יהודי בעל הכרה לאומית שיכול להתייכב נגד גילוי סולידריות של בני העם הערבי בישראל, אזרחי ישראל, למצוקתם של בני עמם? האם אנחנו לא גייסנו סולידריות של יהודים אזרחי מדינות רבות ואזרחים נאמנים למדינות רבות?

אבנר חי שאקי (הסיעה הדתית-לאומית):
הצתנו מכוניות ופגענו בשוטרים? זאת השאלה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
חבר הכנסת שאקי, רבע שנה שמעתי אותך צועק, תן לי לדבר בשקט.

הי"ר ד' תיכון:
חבר הכנסת שאקי, הואל לתת לנואמת לדבר.

אבנר חי שאקי (הסיעה הדתית-לאומית):

הי"ר ד' תיכון:
לא, חבר הכנסת שאקי, האמן לי, לא נחתי לאיש להפריע לך.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אנחנו עוררנו הפגנות של יהודים אזרחים במדינות רבות לאות סולידריות אתנו. זוהי זכות בכל חברה דמוקרטית, כי דמוקרטיה היא שוויון עם הזכות להיות שונים.

היו התפרעויות, ואני רוצה לשבח את המשטרה על האופן שבו נהגה בישראל, לא בשטחים המוחזקים, על שהנהגה בדרך

כאשר הראתה לעולם כיצד צה"ל מנסה להתגונן ולגונן על נפשו מפני חוקים, ולא הראתה את יידוי האבנים, את הבערת הצמיגים, את חסימת הכבישים, את הסכונים, את האיומים, את הנפת הדגלים של אש"ף ואת ססמאות הגזענות, הכוב, השנאה וההסתה שאין דומה להם. עושים עוול לעניין. זו אינה דמוקרטיה של הטלוריה הישראלית. זהו סיכול האמת, זהו טשטוש האמת וניסיון להיות יפה-נפש ללא צורך, לא במקום ולא בשעה הנכונים.

לכן אנו קוראים ביום הזה לכל מי שמדינת ישראל יקרה לו, ואני רוצה להאמין שערכי ישראל ברובם המכריע רוצים לחיות בישראל וגאים בישראל. הם יודעים שהדמוקרטיה הישראלית אין דומה לה בשום מדינה ערבית בעולם; שאין צבא נאור מצה"ל וכל הדיכויים על צבא כיבוש, על כיבוש משחית ועל מיגור הכיבוש הישראלי יכולים רק לסייע להמשכת הטרור ולהנצחת השנאה והאיבה. אני מאמין בעוצמתו הרוחנית והמוסרית של העם הזה. העם הזה הביא את כשורת השלום לעולם, העם הזה הביא את כשורת הצדק לעולם, העם הזה הביא את כשורת הנבואה היהודית, שמדברת על שלום עולמי ונצחי, כתנאי שמכירים כך, בזכויותיו, בביטחון, בשלוותו ובכל אשר לך.

למכרה הצער והאסון, אמת אש"ף ונקעת שנאה. אמת אש"ף מסיחה להשמדת ישראל. אמת אש"ף אינה מכירה בעם היהודי כבעם הזכאי לארץ משלו ולעצמאות משלו. אנו, שנחנו לעולם את מושג העם; אנו, שנחנו לעולם את מושג האומה; אנו, שנחנו לעולם את ערך השלום — איזה עם בעולם הטיף לשלום, דיבר שלום, קרא שלום, לחם לשלום, נאבק לשלום, חלם על שלום כפי שהעם הזה חלם וחולם, לחם ולוחם, דיבר ומדבר, נאבק וינאבק כדי להבטיח שלום אמיתי, שבו חיי יהודים לא יהיו הפקר? הדם היהודי — וזאת, חבר הכנסת טובי, עליך לדעת — איננו, לא היה ולא יהיה פחית אדם מהדם הערבי או מדם אחר כלשהו. דם האדם אחד, בצלם אלוהים ברא את האדם, את היהודי ואת הערבי גם יחד.

הי"ר ד' תיכון:
תודה.

תופיק טובי (התנועה הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זאת צריך להפנות לכתובתך.

הי"ר ד' תיכון:
רשות הדיבור לחברת הכנסת שולמית אלוני, ואחריה — לחבר הכנסת גרשון שפט.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ובכן למדנו היום, ולא רק היום, מכריז שר הביטחון, שאצלנו לא ישנו שום דבר ככוח; אנחנו איננו כבירטיניה או כצדפה, והתפרצויות ספונטניות אלימות, הנובעות ממעמקי הייאוש, הפגנות לאומיות ושאיומים ריבוניות אצלנו לא יציאו אותנו משטח כבוש; אנחנו גם לא יכולים להרשות לעצמנו זאת — אנחנו לא בירטיניה ולא צדפה; הקולוניות שלנו אינן מעבר לים.

אני מאמנת לשר הביטחון, שרשויות הביטחון אצלנו יצליחו לדכא את הפרות הסדר, אבל מה נשיג בכך, שלטון על עם אחר בכוח הנשק עד אין סוף? או אולי, חברי הכנסת, כבר התקבלה החלטה, אומנם לא פורמלית, על טרנספר? שהרי לא במקרה המפלגה שבשלטון מדברת ושרה על שתי גדות לירדן, זו שלנו, זו גם כן.

חברי הכנסת, כאשר ראש הממשלה שמיר מכריז שתמורת

שונים. אני כופר בכך. המדיניות שלו ושל הממשלה כולה נמשכת זה זמן רב. כאשר פגעו רק בתושבי ישי"ע, לא היזו המאורעות את הממשלה. רק עכשיו, כשהוצתו מוקדי התבערה בכל חלקי הארץ, ועזו אמות הספים, יש מפות של כל אזורי התבערה. המאורעות לא פסחו על שום אזור, הם היו ככל מקום.

כותב השבוע אחד המרצים הבכירים של אוניברסיטת באר-שבע: "הבוקר נהגתי ברכבי מעומר לירושלים דרך חברון. בהגיעי לעיקול הדרך סמוך למחנה הפליטים אל-ערוב נרגמה מכונית באבנים עליי קבוצת פורעים. במרחק של 80 עד 100 מטר ממקום התקרית עמדה קבוצת חיילים ליד אוטובוס. עצרתי ליד הקבוצה ושאלתי את החיילים, כיניהם היה גם קצין בדרגת סרן, מדוע עמדו מנגד כאפס מעשה נוכח רגימת המכוניות. התשובה שקיבלתי הייתה: אף אוטובוס רגמו לפני דקות מספר. לאחר מכן עברה מכונית ישראלית שנקלעה למצב דומה, נוסעיה ירו כמה יריות באוויר והפורעים נסוגו".

ולא רק באל-ערוב — מה היה ביפו? "כרם ואש נשחרר את פלשתיין" קראו ביפו. כשראינו אחד מהם, הוא אמר: "לא פוחדים בכלל. נורוק אבנים ונשכוו הכול. מי שאין לו מדינה, מגיע לו לעשות כל הדברים האלה. אם למשמר הגבול לא היה נשק, רק כדורי גומי, לא היינו פוחדים כלל". בלוד — "איתכב אל יהוד". באום-אל-פחם, קצין משטרה ותיק — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זהו שר, מפיצים רעל.

גרשון שפט (התחיה):

קצין משטרה ותיק אמר: "הם ממש ניסו לחסל אותנו. נדהמנו מהשנאה שהפגינו כלפינו ערביי ישראל. היינו נתונים בסכנה מוחשית. שמענו אותם אומרים: חבל שהיטלר לא גמר אתכם. היו ניסיונות לרקור שוטרים בסכנים ויריות".

יושבי-ראש המועצה האזורית עמק-הירדן הציע לסלול כביש שיעקוף את ואדי-ערה. מה יגידו תושבי חברון, בית-אל, עופרה ואלון-מורה, שעוברים חוויות כאלה כל יום? יסללו כבישים עוקפים? אולי גם ביפו, ברחוב יפת, יסללו כביש עוקף?

אליעזר שופטק (הליכוד):

מנהרות. ככביש העוקף יזרקו אבנים.

גרשון שפט (התחיה):

זה מזכיר לי מישור שאמר פעם על חברון, שהדברים קורים היות שהיורים מסתובבים שם. אולי לא יסתובבו יהודים בכביש ואדי-ערה, וכך לא יקרה להם דבר.

קצין בכיר אחר של המשטרה אמר: "כאשר עשרות אלפים מתנהגים כאספסוף, זה הכלל. השקטים היו היוצאים מן הכלל". אני מצטט קצין בכיר של המשטרה.

במחוז-ירושלים נישא נאום משהלם ואנטי-ישראלי של המנהלת, גברת אל-חסיני, אחרי שייחולבו היצרים מהשיר הפתחי "לניצחון, מהפכה ערבית נגד הציונות, הארץ חייבת לחזור אלינו ולהיות ערבית לעולם" — והכול במסגרת תוכנית החינוך במחוז-ירושלים.

התפלאתי מאוד על חברי אלעזר גרנות ויוסי שריר, שהלכו ביום הזה לבקר את חבריהם, אחיהם, כ"יום השלום". ומה הם אמרו אחרי כן?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הם לא אמרו זאת אחרי כן.

הגונה, מאופקת, ראויה לכל שבח, מול מחפרעים פורעי חוק בשוליים, מאותו סוג שיש גם לנו, פעולות מהסוג של כהנא וחבריו, ההתפרעויות, הצתות הבתים, הפגיעה באנשים על רקע לאומני — אלה נעשות על-ידי קיצונים גם בצד השני. כאשר מדברים על החזרת ממשל צבאי, כאשר מדברים בלי סוף על טרנספר, כשמגנים את עצם הזכות של ערביי ישראל לקרוא ליום שלום ולמתן תקווה ופתרון לבני עמם, אין פלא ש"שכאב" חמומי מוח, פורעי חוק בשוליים, נוהגים כפי שנוהגים, והמשטרה תנהג בהם כפי שצריך ותמצה עמם את הדין.

אבל, אחרי שאנחנו משליטים יד חזקה וזרוע נטויה ואגרוף ברזל וחוק וסדר מהסוג שאמרנו, מה יקרה הלאה? היכן הפרסקטיבה ההיסטורית? לא צילום ההיסטוריה, כפי שעושה שר הביטחון בחוורו אל המופתי ואל ימים עברו, אלא ראייה מהיום למחר, לעתיד לבוא. האם ההפגנות הספונטניות האלה שדיבר עליהן שר הביטחון, שלא היו מאורגנות, שבאו ממעמקי המצוקה שלהם, האם הן יתרחו להיות?

אבל, מפני שיש מתח כאן והרגבים שלהם, פתאום יש אחדות ונשכחו ימי לבנון, ומפלגת העבודה סותמת את פיה ומתייצבת בחיבוק גדול על הפלטפורמה של שמיר, של הקיצוני שבמיין. אני לא מתפלאת על ששמיר מוכן לאחזרת הזאת. אך אני תמהה כיצד מפלגה סוציאלי-דמוקרטית, סוציאליסטית-דמוקרטית, שזירת שלום, האומרת שאינה רוצה לשלוט על עם אחר — כיצד היא מתייצבת באחדות המזרח הזאת.

אדוני היושבי-ראש, חברי חברי הכנסת, אנחנו מתנגדים בחוקף לכל צורות האלימות — בישראל, בשטחים, בכל מקום אפשרי. אנחנו מקווים שהאלימות הזאת תיפסק ויד הברזל לא תקמץ באמצעים של מים וכדורי גומי ולא תשתמש יותר מדי בנושק חם. אבל איננו מוכנים להצטרף היום לפלטפורמה של שמיר, להצטרף לבהלת ההשתקה, ולהצהרה שאין להחזיר אף לא סנטימטר רבוע אחד, שצריך להמשיך לשלוט על-פי חוק של תקנות הגנה לשעת-חירום ולהשליט סדר באמצעות נשק, כלי לתת תקווה לעתיד.

מי שרוצה בהפסקת האלימות, ואנחנו רוצים בהפסקת האלימות ככל צורה, מי שרוצה שנחיה באזור הזה בשלום: מי שרוצה במדינתו של העם היהודי, שיהודים ידעו לבוא אליה שיהיה טוב להיות כה — חייב להכיר בזכותו של העם האחר להגדרה עצמית, חייב לפתוח בהליכי השלום וחייב לפתוח את המנהרה שבקצה שלה מצוי האור. בלא מתן תקווה למיליוני האנשים האלה, אותה ספונטניות מתחוללת שהיינו עדים לה, גם אם היא תשכן עכשיו, תחזור ותעלה, אלא אם כן תהיה התקווה המכשיר לסלילת הדרך לחיים זה בצד זה, בשלום ובביטחון בינינו לבין הפלשתנים ובנינו לבין עמי האזור, תודעה.

היור"ד חיכין:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת גרשון שפט, ואחריו — לחבר הכנסת תופיק טובי.

גרשון שפט (התחיה):

אדוני היושבי-ראש, חברי הכנסת, אנחנו מאשימים את ממשלת ישראל כולה, על כל מרכיביה, בכך שקרו מהומות בתקופה האחרונה, ובמיוחד בימים האחרונים. יש הטוענים, כי אילו הקדים שר הביטחון לשוב מארצות-הברית והיה מגיע בעת המהומות כ"יום השלום" — אגב, זהו כינוי ציני לאלימות ולקריאות מלחמה, אבל זה כבר עניין אחר — היו פני הדברים

גרשון שפט (התחיה):

אלעזר גרנות אמר: "יום השלום אינו גורם נזק למדינה. הוכח כן ערביי ארץ-ישראל השתלבו באופן החיים והמחשבה הדמוקרטית של ישראל. באתי להביע את הודותה של מפ"ם עם הזכות של האזרחים הערבים בישראל לבטא את הודותם עם אחיהם בשטחים".

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

זה נאמר בבוקר.

גרשון שפט (התחיה):

האם ההודות עם אותם דברים, עם אותן וריקות אבנים, עם אותה סגירת כבישים — — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

זה היה כדי למנוע את זה.

גרשון שפט (התחיה):

ראיתי איך זה מנע את זה. הייתי מציע לידירי אלעזר גרנות — — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

כאשר קיצונים רוצים לסכסך, גם דברים כאלה אינם מונעים.

גרשון שפט (התחיה):

הייתי מציע לידירי אלעזר גרנות לבקר ברהט, עיירת הבדואים ליד הקיבוץ שלו. כיכין שובל, שגם בה היו מהומות. אולי הוא ידאג שיהיה שם קצת סדר? אולי שם לא יתקופו שוטרים? מרדע הוא רץ לשפרם?

כהדומנות זו אני רוצה לשלוח את כרכתנו לצה"ל ולמטרת ישראל על המשימות הקשות שעליהם לבצע. הם עושים זאת בצורה טובה. הם היו עושים זאת בצורה טובה יותר, אילו קיבלו הוראות טובות יותר מהדרג המדיני.

כרכה מיוחדת לאנשי יש"ע, העוברים בדרכי ארץ-ישראל כל יום וממשיכים בחייהם השוטפים, חיי בניין וציהיה, למרות האבנים ולמרות המחסומים.

אירועי הימים האחרונים, חברי הכנסת, מחקו את "הקו הירוק". הוא לא קיים בכלכלה, הוא לא קיים בביטחון, הוא לא קיים בהתיישבות. עכשיו שמעתי, שהוא גם לא קיים בענייני סולידריות — הכול אחד. אז מה מבדיל עוד "הקו הירוק"?

הייתי מציע לחברי הכנסת אבא אבן ועזר ויצמן, שלא לפתח בקרב הפלשתינים תקוות שוא, כי רק אמצעים מדיניים יפתרו את הבעיה. לא ויתורים טריטוריאליים, כגון "עזה תחילה", לא תוכניות נסיגה מי"שע ולא תוכניות אוטונומיה ירגיעו את המהומות. אדרבה, הם יסיפו להצית אש למדורות אש". הייתי שואל אותם: הייתם מציעים גם פתרון מדיני לגליל? אוטונומיה, נסיגה חלקית? מה הייתם מציעים לעשות שם?

אתם מעודדים גורמים חיצוניים, אבל אתם מעודדים גם גורמים בקרב יהודי ארצות-הברית, הבאים להטיף לנו מוסר ומשחקים אתנו משחקי "מה יפית". רק אתמול קיבלתי, כמוכל חברי הכנסת, בקשה מטעם מוסד יהודי בארצות-הברית לחמון כהקצבה של 10 מיליון דולר לשיקום שכונת ע'גמי ביפו. תפקידו של אותו מוסד הוא כהחלט לעזור, אך עדיין לא ראיתי ששלחו די כסף לשכונות אחרות ביפו חוץ משכונת ע'גמי.

יש הרבה גורמים שמתערבים פה, אל למצרים להתערב בעניינים הפנימיים שלנו. אנחנו לא התערבנו בעניינים

הפנימיים שלה, כאשר דיכאה מהומות והרגה עשרות מצרים. ועדיין לא קיבלנו דות מלא על הרצח בראס-בזוקה.

שר הביטחון יצחק רבין אמר לפני כחודשיים: אין ספק כי הגירוש הוא הנשק האפקטיבי ביותר. גם עכשיו מגרשים, אבל התהליך מורכב ומסוכן מאוד. מאסר הוא עונש חמור פחות מגירוש. דברים דומים אמר שר הביטחון כאשר חזר עכשיו מארצות-הברית: הרגיעה בשטחים חושג, אם ייעצרו מאות מסיתים ויגורשו מהשטחים, הוא הוסיף: נעשה מה שנחמץ במסגרת החוק. שנים הוזהרנו את שר הביטחון חוזר והזהר, שיש לגרש את המסיתים ואת מידי האכנים. לו עשו זאת, היה שקט, והיו נחסכים חיי אדם, חיי יהודים וחיי ערבים כאחד.

לסיכום אנתנו דורשים: 1. גירוש המסיתים ומידי האכנים, אפילו דורש הדבר שינוי בחקיקה; 2. עונש מוות למחבלים; 3. הסרת אזרחות ישראלית מאזרחי ישראל, שיימצאו אשמים בפעילות חתרנית, הסתה והמרדה נגד מדינת ישראל; 4. סגירת המכללות המשמשות מדורה לפעילות הטרור; 5. קביעת מדיניות מתאימה, שתאפשר לצה"ל להרתיע את זורקי האבנים וגורמי המהומות; 6. סגירת העיתונים והמועדונים למיניהם במזרח-ירושלים, המלכים את השנאה ומביאים את דבר אש"ף לציבור הערבי הרחב; 7. הקפאת כל התוכניות לוועידה בין-לאומית, תוכניות לווייתורים טריטוריאליים, פירוז עזה, אוטונומיה וכדומה; 8. קידום ההתיישבות כרחבי יהודה, שומרון ועזה, כי קידומה יביא את השלום יותר מכול.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רשות היבור לחבר הכנסת חופיק טובי, ואחריו — לחבר הכנסת עובדיה עלי.

חופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, נאומי של שר הביטחון מר רבין מרדג ומחריר, הוא עומד כאן כמו גנרל, חבר חונטה צבאית, ותשובתו על הטרנדיה של שני העמים היא: הקשחת יד הבחול, השלטת סדר באמצעים כואבים ונקיטת אמצעים גם אם הם לא ימצאו חן בעיני העולם. פירושו של דבר: עוד רציחות של ילדים וגשים, עוד הגליות, עוד מחנות מעצר.

הוא עומד ומאיים בגירושם גם של אזרחי המדינה הערבים. אין כפיו שום מוצא ושום חקוה לשני העמים. נאומי של מר רבין מבשר רק דם ודמעות, אך הוא אינו זוכר שהדרך הזאת כולה נוסתה כבר בעבר, ולא הועילה. מר רבין שכת, שכל עצותיו לשרון במלחמת לבנון ב-1982 להדק את עניבת החנק ולהתאכזר יותר — נכשלו כישלון חרוץ. גם עתה ייכשל הכוח במאבקו עם התשוקה לחיי חופש ושלום.

חברי הכנסת, התייחסותה של ממשלת שמיר-פרס למתרחש כיום בשטחים הכבושים היא טרגדיה לא רק לעם הערבי הפלשתיני, אלא גם לעם בישראל. ראש הממשלה טומן את ראשו בחול ואומר שאין דבר חדש, ושהוא אינו מורדג כלל וכלל.

שרים ושופרות התעמולה דיברו על הפרות סדר הנעשות על-פי הוראות מבחון, וכבר רואים שהחזרת הסדר תגבה מחיר של הרגים נוספים, מעצרים וגירושים. בעלי הקולות האלה מנסים להעלים מעיני הציבור את הסיבה האמיתית להתפרצותו של הר הגעש הזה, שכולם — ערבים ויהודים — יושבים עליו, והיא: לא הוראות מבחון, אלא כיבוש הנמשך זה יותר מ-20 שנה ושלילת חירותו של העם הפלשתיני, שאינו משלים ולא ישלים עם הכיבוש, והוא חובק את זכותו לחיית כעם חופשי במדינתו העצמאית, בצדה של ישראל.

אמצעי הדיכוי האכזריים בשטחים הכבושים, את תמיכתם בשאיפת עמם לשחרור מהכיבוש ולהקמת מדינה פלשתינית עצמאית כגדה המערבית וברצועת-עזה. והם יודעים שבפתרון הזה הם יישארו אורחי מדינת ישראל. חלק ממנה, ובאוחז זמן יכוננו שלום צודק ויציב.

וזהו עמדה התואמת את האינטרס האמיתי של השלום ושל מדינת ישראל. ואף חלקים גדולים בקרב הציבור היהודי בישראל משוכנעים בה. לא נסכים לסלף את אופי השביתה ואת התביעות שלה, ולהציג אותה כאילו היא נגד מדינת ישראל. וזהו הסתה פרועה, ואנו דוחים אותה בחוקף.

השביתה הקיפה ציבור גדול. למעלה מ-650,000 אנשים בישראל ובחורבנו בכאב ובאיפוק רב כרוכז במקומות. זאת הייתה התמונה העיקרית, ולא האירועים הכודרים שהיו במקומות אחדים, שאפשר היה למנוע אותם — ואנו אומר זאת כמלוא האחריות — אילו נהגו המשטרה ומשמר הגבול באחריות. באיפוק ובכתחשבות כרגשות הציבור כאותו יום, המשטרה הגיבה בכוח מופרז ובאופן פרובוקטיבי בכמה מקרים. תוך שימוש בגז על אירוע חריג או על אספה ספונטנית או על הליכה למסגד, כפי שהיה בלוד, שלא היה בה משום הפרת סדר. אף היה ניסיון לגרור חושבים למרחץ דמים. זה מה שהביא אחר כך להפרת סדר ולרגימה באבנים — ואנו איננו מקבלים זאת כדרך למחאה פוליטית בישראל. כוונתה של המשטרה לגרור לרציחות הוכשלה בזכות הבגרות הפוליטית שגילתה האוכלוסייה הערבית. המשטרה יכלה למנוע את הפרובוקציה של אנשי כהנא בשפרעם, אך לא עשתה כן.

תקריות בודדות אלה גם נופחו על-ידי אנשי הליכוד וכמה ממנהיגי המערך. ראש הממשלה בלהיטותו עוד הוסיף בנאמיו את העיר עכו לרשימת המקומות שהיו בהם אירועים. הרי הוא המציא זאת. בעכו לא אירע ולא כלום מלבד שביתה שקטה של החושבים.

נתנו לשביתה פירושים מסולפים, שהיא התנהלה ככיסול על-פי הוראות מבחון. כל זה נעשה מתוך כוונה להסית את החושבים הסתה פרועה נגד האוכלוסייה הערבית. כפי שקורה היום, מתוך כוונה לחשוך למען נקטת צעדים אנטי-דמוקרטיים כמו שלילת אזרחות, הענקת מדיניות האפליה הלאומית ופירוק הוועד של ראשי המועצות, ועוד ועוד עונשים קולקטיביים, ושמענו, רבותי, דברים חמורים מהחלונות הגבוהים ביותר, שמענו אימים בטרגדיה פלשתינית חדשה. אלה הם אימים שקופים, אימים בגירוש חדש מהמולדת.

חברי הכנסת, אנו, האוכלוסייה הערבית — ואנו מדבר כמו שנמנה עם אלה ששייכו את דמותה במשך 40 שנה — דוחים אימים אלה כבני העם הערבי הפלשתיני, כאזרחים במדינת ישראל. אני מקווה שיהיו מספיק בעלי מצפון יהודים בישראל שיכשילו אימים בטרגדיה חדשה על האוכלוסייה הערבית בישראל. נמות כולנו כמולדת ולא ניתן לגרש אותנו ממנה. ניאבק כדי לחיות בה בכבוד וכאזרחים שווים זכויות ונפעל במלוא כוחנו כדי להיות גשר, כן להיות גשר, לשלום בין ישראל לבין העם הערבי הפלשתיני.

האימים האלה לא ירתיעו אותנו מלנהל מאבק ציבורי פוליטי כאזרחים שווים זכויות למען השלום הצודק ולמען שוויון זכויות. מאבק זה יש בו גם משום תרומה לשיתוף פעולה ולדו-קיום בין שני העמים, ולחזוקת הדמוקרטיה ושוויון הזכויות בישראל.

חברי הכנסת, בימים טרופים אלה, בימים קשים אלה, אנחנו קוראים לכל מתנגדי הכיבוש, לכל שוחרי השלום, לכל

באטימות חושים ובעקשנות טרגית מסרבים קברניטי ישראל להבין את מה שהבינו בעבר קולוניאליסטים גדולים מהם, שאי-אפשר לחסל בכוח הנשק מאבק לשחרור לאומי. שאי-אפשר לדכא בכוח הצבא את מאבקו של עם כלשהו נגד כיבוש זר למען עצמאות. והעם הפלשתיני אינו שונה מכל עם אחר.

ההחלטה שהתקבלה פה-אחד במועצת הביטחון מאתמול, המבטאת את דעתן של כל אומות העולם, שוללת ומגנה את מעשי הדיכוי האכזריים שעושה ממשלת ישראל, וקוראת לממשלה לעלות על דרך השלום. ברם, למרבה האסון, ממשלת ישראל על שני אגפיה מגיבה באטימות וב"צפצוף על העולם ועל סיכויי השלום.

שני ראשיה של ממשלת האחדות, שקמה פתאום לתחייה בשל אשליית מסוכנות, מכריזים על חזרה לאחדות לאומית, כדי לדכא את שאיפת העם הערבי הפלשתיני לעצמאות, ולחסום את הדרך לשלום צודק; כדי לדכא ביחד גם את קולות השלום העולים בישראל עצמה מול קולות הכוח וההרפתקנות.

אחם, רבותי בממשלה, אומרים שיש לדבר על פתרון והסדר רק אחרי החזרת הסדר. אך כאשר היה סדר, האם דיברתם אז על שלום והצעתם איזה מוצא שהוא? הרי חסמתם כל דרך בפני הסדר ובפני שלום. זהו אסון לאומי לעם ישראל, שממשלתו שאינה יודעת לקרוא את מה שכתוב על הקיר, ממאנת להבין שהמוצא היחיד לשלום ולהפסקת שפיכות הדמים המתמשכת הוא קבלת יסודותיה של החלטת האומות המאוחדות מה-29 בנובמבר, ולהגיע להסכם פשרה בין שני העמים על בסיס קיום ריבוי של כל אחד במדינתו העצמאית, שתי מדינות זו בצד זו.

זהו אסון לאומי לעם ישראל, שיש לו ממשלה הדוחה את היר המושטת של העם הפלשתיני בהנהגת אש"ף, ושל המדינות הערביות, כפי שהופגן בוועידת הפסגה בעמאן.

אמננו לין (המערך):

אנחנו קיבלנו את ההצעה — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

העמים הערבים, המדינות הערביות, העם הפלשתיני בהנהגת אש"ף — כולם מושיטים יד לשלום, ואילו ממשלת ישראל רוחה אותה, מרוע מתעקשים לרמות את העם ולהגיד שאין פרטנר לשלום, אף שיש היום פרטנר, והוא העם הפלשתיני והנהגתו אש"ף?

אתם לא רוצים פרטנר. אתם רוצים כונוס נכסים, ערבי, כפי שהיה ב-1948, בדמות המלך עבדאללה, שיסכים לחיסול זכויותיו של הערבי הפלשתיני, ברם, הכול לא יועיל, הכול רק יגביר את שפיכות הדמים ויחמיר יותר את מצבה של ישראל, שיגעון הכיבוש והסיפוח וזוועותיהם, עם כל הכאב שבהם, רק יאיצו את לידתה של המדינה הפלשתינית. אין מנוס משלום של כבוד לשני העמים.

חברי הכנסת, ברצוני להזהיר מפני מחול השדים נגד האוכלוסייה הערבית בישראל בעקבות השביתה הכללית שהיתה שלשום, כן, בעקבות "יום השלום", וזהו שאיפתה של האוכלוסייה הערבית בישראל — שלום צודק, המוני האוכלוסייה הערבית בישראל כבנוי וכחלק מבשרו של העם הערבי הפלשתיני, וגם כאזרחי מדינת ישראל, שהיא מולדתם — אין להם מקום אחר, והם בעלי זכויות שוות בה — הכריזו על שביתה כללית לפי קריאת מסודותיהם הייצוגיים השונים בישראל, כדי להביע את מחאתם האנושית כבני אדם נגד

שאינו זוכר זאת, ימצא את עצמו מאחורי סורג ובריח. ראו הוזהרים.

מה מצאו להם עמית וידידי, חברי ועד ראשי הרשויות הערביות, להתעסק בנושאים פוליטיים, שהביאו למה שהביאו שלשום? היום יש להם בעיה של אוכדן רסן והיגררות. מנהיגות נגרת אינה מנהיגות. על מנהיגות לסחוף ולא להיסחף.

לי אין בעיה גדולה כמו זו שיש להם בעניין זה. אני סימן על המשטרה ועל זרועות הביטחון, שהם יטפלו בכביה שלי. אבל, איך הם יטפלו בכבייתם — כאוכדן הרסן, כאוכדן המנהיגות?

רבותי, חברי הכנסת, האם פתר ועד הרשויות הערביות את כל הבעיות המוניציפליות? האם הוא פתר את כל הבעיות שלשמן הוא נבחר ולמען פתרון הוא קיבל את המגרט שלו מהבכור — שהוא מתחיל לעסוק בבעיות ביטחוניות, בבעיות מדיניות? מה המנהג החדש הזה? אם ימשיכו בדרך זאת, לא יהיה מגוס אלא לפרק את הוועד הזה ולהעמידו על מקומו. כל הנושאים המוניציפליים, כל נושאי הייצוג של השלטון המקומי במגזר הערבי צריכים להיות מיוצגים על-ידי מרכז השלטון המקומי. ואין מקום לוועד הנוטל לעצמו סמכויות שאיש לא נתן לו.

אדוני היושב-ראש, על העניין הפוליטי לא אדבר, ועל החוק והסדר בשטחים אומר, שאני מסכים לכל מלה שאמר שר הביטחון מר רבין. המדינה תנקוט את כל הדרכים הנראות לה להרגיע את יהודה, שומרון וחבל-עזה. על ערביי האזורים הללו לדעת, שהם יהיו אלה שישלמו את המחיר.

עוד עליהם לדעת, שאומנם תדמיתה של ישראל בחוץ-לארץ חשובה לנו, אך החיים המשותפים והשקטים של יהודים וערבים כאן הוא במסגרת החוק והסדר שאנחנו נשליט — חשובים לנו לאין ערוך יותר.

תגובתנו על האירועים צריכה להיעשות בתקיפות ובאחריות. חשוב לנו, שהדבר יבוא לכלל מעשה שייראה לעין כול. או אז לא יפרשו את מתנתנו כחולשה. אם צריך לגרש — יש לגרש. אם צריך להרוס כתי מחבלים שאשמתם הוכחה — יש להרוס אותם. ומעל לכול, יש לעשות להדלגטימצייה של אש"ף ויתר ארגוני המחבלים בכל דרך אפשרית. יש לנו מידע על פעילותם של גופי אש"ף. יש רק להחשש ולעשות מעשה. אסור לנו להסכים עם המצב. יש לנצלו לחשבון נפש. שהיו בצדו מעשים בונים, שקולים ומרגיעים.

היור"ד תיכון:
תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת יעקב ז'אק אמיר, ואחרי — לחבר הכנסת שמעון בן-שלמה.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מדבריו של חבר הכנסת תופי טובי מעל כמה זו אני למד, שהמהומות התחילו עם התסיסה מצד היהודים ולא דווקא מצד הערבים תושבי השטחים. אני מתפלל על תופי טובי, חבר כנסת ותיק, שמראה תמימות לא-עניינית: על כל פנים זה הרושם שהוא מנסה ליצור.

המאורעות האחרונים ביהודה, בשומרון, בעזה ובתחומי "הקו הירוק" — —

היור"ד תיכון:

חבר הכנסת רפאל איתן, אנחנו פשוט שומעים את הדו-שיח, ואנחנו לא רוצים להפריע לכם. בבקשה.

הכוחות הדמוקרטיים ולכל מתנגדי הגזענות, להגביר את שיתוף הפעולה נגד מסע הדיכוי הברוטלי הנערך בשטחים הכבושים, בעד הכרה בזכויות העם הפלשתיני למדינה משלו בצדה של ישראל, ונגד ההסתה הפרועה המתנהלת כלפי האוכלוסייה הערבית. יש לחתור ביחד לפתרון של שלום צודק, שיכבד את זכויותיהם של שני העמים — הישראלי והפלשתיני.

היור"ד תיכון:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת עובדיה עלי, ואחרי — לחבר הכנסת יעקב ז'אק אמיר.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קודם כול, אני רוצה לומר לחבר הכנסת תופי טובי, שכאשר הוא דיבר נזכרתי בתנאים הערבי שאומר: דראכני וככה, סכני ואשתכה. חשבתני שיקומי כאן חבר הכנסת תופי טובי וחברי כנסת אחרים וחברי כנסת מן השמאל ויאמרו: טעינו, אנו מכים על חטא, אנו מגנים את ההתפרעויות שהיו ביהודה, בשומרון, בחבל-עזה, בירושלים, בגליל. הצטערתי לראות את ההופעות שלכם ולשמע את דבריכם, שכולם היתממות, ובהמשך דברי אגע בכך.

אדוני היושב-ראש, המתרחש ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה כמרוצת ימים אלה, ואשר התרחש ביישובים הערבים שכן גבולות "הקו הירוק", הם ממין ההתרחשויות שההיסטוריה רשמת אותן בדפיה כהתרחשויות שיצרו תהליכים חדשים והיו קו פרשת מים החוצה בין האתמול למחר, בין מה שהיה לבין מה שיהיה, וכרוך הוא שמה שהיה לא יהיה עוד.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הרבר כולו בדיננו, בידיהם של מי שיושבים בארץ הטובה הזאת, שמאל וימין, ערבים ויהודים, היושבים מעבר מזה והיושבים מעבר מזה, נרצה — מכאן תיפתח הטובה, מכאן יתחיל הדוריקים בשלום, מכאן יימנו הימים הטובים בחייהם של יושבי הארץ. נרצה — מכאן תחל הרעה, מכאן תחל מלחמת הקיום של האזרחים, מכאן תחל ההיסטוריה למנות את השנים הרעות, ומי יודע מה יהיה מניין.

אדוני היושב-ראש, יש בלבי על אלה ואחרים שמעשיהם ומחדליהם והתבטאויותיהם הביאונו עד הלום, אבל אין השעה יאה לחשבונות פוליטיים, לחשבונות אישיים. זוהי שעה של חשבון נפש, וחשבון הנפש צריך שיהא שלי ושל ידידי מן הימין ומן השמאל, צריך שיהא של עמיתי ראשי הערים והיישובים הערביים ושל האזרחים עצמם, היהודים והערבים. צריך שיהא זה חשבון הנפש של המנהיגות של כולנו.

כבוד נשיא המדינה דיבר אתמול מחוס לכו והזהיר מפני טרגדיה נוספת שעלולים הערבים להמיט על עצמם. רבותי חברי הכנסת, זו אמת גדולה. הערבים עלולים להמיט על עצמם טרגדיה נוספת אם ימשיכו בדרך שהחלו בה. אומנם ההיסטוריונים מסכימים שהלקח של ההיסטוריה הוא שאין לקח, אבל אולי כשעת אמת זו ילמדו הערבים ותלמד מנהיגותם, שהדרך שהם על עליה אתמול, שלשום, עלולה להמיט עליהם טרגדיה נוספת, מחנות פליטים חדשים ובנים בלי בית. הראשונים שישלמו את המחיר יהיו ערביי מדינת ישראל. כאן לא תהיה פשרה, רבותי הקירים, בעניין זה אין ימין ושמאל בישראל. והאמת נקבעת כאן על חודו של חער. כנצרת יהיה סדר ושקט. בואדי-עזה, או אם תרצו נחל-עירון, תזרם התנועה לעפולה, לטבריה ולגליל. בעניין זה אין ויכוח, ומי

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

— חייבים לא רק להדליק מולנו נורה אדומה, אלא אף ללמדנו לקח חיוני. הסכנה האורבת לנו, לקיומנו הלאומי, הפיסי והרוחני כאחד חמורה ומחייבת הסקת מסקנות.

ערכי השטחים מתעוררים מאיפוקנו ומאחריותנו שלא לפגוע באזרחים ולערוך לחייהם. מדינת ישראל שומרת על תדמיתה הבין-לאומית כמדינה דמוקרטית, והיא שוקלת היטב את צעדיה נגד מתפרעים מסוכנים, אפילו הם מערערים את יציבותה ואת שלוותה. החוב הערבי מפרש את איפוקנו כחולשה ולא כהבלגה מרצון, כדי שלא לגרום לאובדן חיי אדם.

הימים האחרונים גם לימדונו, שיש בקרב אזרחי המדינה הערבים הוזהות עם אחיהם בשטחים, שעמם הם יצרו מגע ישיר לאחר מלחמת ששת-הימים. הוזהות זו צריכה לקבל ביטוי בכלים הדמוקרטיים, העומדים לרשות ערביי ישראל ואזרחי מדינת ישראל. על ממשלת ישראל להבהיר לא רק בדיבורים אלא גם במעשים, שהיא לא תסכול אלימות מכל סוג שהוא על רקע לאומי או על רקע של תסכול או התמרמרות.

חברי הכנסת, יש להזכיר לפלשתינים את קורבנות "ספטמבר השחור" בשנת 1970 בירדן, כאשר קטל המלך הירדני ללא רחם 7,000 פלשתינים, שאיימו על משטרו. יש גם לזכור ולהזכיר את הקטל הנורא בסוריה בכפר-חמה, שבו נמחק מעל פני האדמה כפר שלם על 20,000 תושביו — נשים, זקנים וטף. כך נעשה עליידי השליטים הערבים לאחיהם הפלשתינים, המאיימים על משטריהם, וזאת הנורמה המקובלת בארצות ערב השכנות — והא"ם שחק.

מדינת ישראל הדמוקרטית לא תסכול בקרבה גורמים עוינים העלולים לסכן את ביטחונה ושלוות אורחיה. עם ישראל ידע סכנות בעבר ויצא מהן כשיר על העלייה וניצחוננו מוחץ. גם על הסכנה הפנימית נוכל להתגבר, אם יבינו ערביי ישראל, אזרחי המדינה, שבאלימות לא פותרים שום דבר, ורק דרך ההיכרות והמשא-ומתן נוכל להגיע להסדרים מדיניים על דעת כל הצדדים.

כל זרועות כוחות הביטחון ראיות להוקרה ולהערכה מצד עם ישראל על עמידתן האיתנה מול מסיחים ומציתים ועל הדיפתם באמצעים סבירים כל עוד לא סוכנו חיי החיילים. כולנו כואבים את אובדן חיי האדם, אך האחראים הבלעדיים לקורבנות הם המסיחים מקרב הפלשתינים, אוהבי ארגוני הטרור למיניהם ואלה החברים בהם, ובראשם אש"ף. יימח שמו חכרו.

אש"ף נחל כישלונות, ולכן כינה ערפאת את המהומות בשטחים "המהפכה באבנים".

רבותי חברי הכנסת, לא ערביי השטחים, אלא אזרחי המדינה הערבים — אשר הכריזו על שביתה כמגור הערבי, איבדו את השליטה ונתנו לאספסוף להשתולל, להבעיר צמיגים, לחסום צמתים, לזרוק אבנים על אזרחים שלווים ביפו, בלוד, ברמלה וכעכו, לפגוע באוטובוס של ילדים, ובנס לא קופחו בו חיי אדם, ובכוחות הביטחון, המגינים ומסכנים את חייהם להגנתם — אזרחי המדינה האלה הם המדאיגים אותי.

מנהיגות ערביי ישראל, הנאבקות על זכויותיהם של ערביי ישראל לשוויון מלא ומוחלט — ואני תומך בגישה זו — אינה יכולה לתח לאספסוף להשתולל, לנהוג ככה יענה, למלא פיה מים ולא לגנות את האלימות, את המתפרעים המשתוללים.

מדינת ישראל, החיה במשטר דמוקרטי, חייבת קודם כול לשמור על ביטחון תושביה, ולא להשלים עם אלה העלולים לסכן את ביטחונה ואת קיומה. עצם הקיום חיוני וחשוב יותר מכול. הוא חשוב יותר מהתדמית בחוץ-לארץ ומהגיגונים במוסדות בין-לאומיים, שעמדתם קבועה מראש.

על ישראל להבהיר בראש ובראשונה לשכניה ולעולם הערבי כולו, שמלבד רצונה לחיות בשלום, היא חפצה להתקיים ולהמשיך לנשום וליצור, והיא מוכנה להושיט יד לדו-קיום בדרכי שלום ולדיאלוג מתמשך ללא הרף עד שיושג הסדר על דעת כל הצדדים.

עם ישראל ידע בעבר ניסיונות להכחידו. מדינת ישראל החליטה לחיות, ואין בכוחם של איש או של מדינה שלמה לאיים על קיומה ושלמותה של ישראל. אם יהיה צורך, נגייס כלים, אמצעים וכוח אדם לדכא כל התקוממות, חלקית או מלאה, בכל הדרכים העומדות לרשותנו, לרבות גירויים ומאסרים הכרחיים. יש לפזר את תושבי מתנות הפליטים ולשקם אותם, כי בנפשנו הדבר, ובמאבק על הקיום אין בוררים.

אדוני היושב-ראש, הכבירה קשה, אך המסר שלנו חייב להיות חד וחלק: לא נשלים עם פגיעות נוספות בנו. העבריינים והטרוריסטים, המסית והבוגד ייענשו מייד וללא דיחוי, תוך כיבוד החוק והמשפט במדינת ישראל. אפשר להפעיל גם חוקי חירום כעת הצורך. עלינו ליצור אווירה על-ידי מעשים, ולהבהיר שהאלימות והטרור לא ישיגו שום דבר. אם חפצי חיים אנו, עלינו לנצח מייד בקרב זה, שנכפה עלינו והוא בניגוד לרצוננו.

אני קורא לראשי המועצות הערביות לגנות תופעות של אלימות, יידוי אבנים, השלכת בקבוקי תבערה וכל דבר אחר האסור בחוק. גינוי זה לא רק יתרם להרגעת הרוחות, אלא גם יטע בקרב יהודים רבים, שראו ועדיין רואים בדי-קיום מטרה נשגבה, כי יש תקווה לשלום. רק דרך המדינית יש בכוחה לסלול נתיבים חדשים להתקרבות ולשלום בין ישראל לשכנותיה הערביות.

על ערביי ישראל להיות הגשר האמיתי והכן לשלום המיוחל והמקווה. לתועלת כל מדינות המזרח התיכון ואזרחיהן, טוב שהמציאות תחזור למוחנו אנו ולמוחם של כל אזרחי מדינת ישראל ללא הבדל לאום, דת ואמונה. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת שמעון בן-שלמה, ואחריו — לחבר הכנסת זיידן עטשי.

שמעון בן-שלמה (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנו שתפים להרגשה של רוב הציבור בישראל, כי המהומות שאירעו מחוץ לתחומי "הקו הירוק" ובתחומי "הקו הירוק", על-ידי ערביי ישראל והשטחים, הן תחילתו של איום על עצם קיום המדינה היהודית. יש הטוענים, כי אם לא יקבל המצב הנוכחי את הטיפול הנאות בתבונה מדינית ובתקיפות צבאית, אנו עלולים לסגת לתקופה של ימי טרור המדינה, שבהם היתה סכנה לנזק בדרכי הארץ ולעבור דרך יישובים ערביים.

אומנם התרגלנו לשמוע את טענות המתנחלים ביהודה ובשומרון על הסכונים שבתנועה בדרכי יהודה והשומרון. אולם גם בתלונותיהם לא הצטייר המצב כחמור כל כך כפי שהוא מצטייר היום. חומרתו נובעת מכך, שהבעיה עברה גם

זיידן עטשי (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, הרכה דברים נאמרו מעל כמה זו כנסת בשבועיים האחרונים עקב האירועים בשטחים. אני אסכם — ולא אכנס לפרטים: מבחינת השטחים, שליטה של עם על עם אחר, או לאום על לאום אחר, או דת על דת אחרת, יביאו אותם להתנגשויות כגון אלה שהיינו עדים להן בשבועות האחרונים. הפתרון היחיד הוא ביצאה לתהליך שלום, שיבטיח את זכויות כל העמים במזרח התיכון, זה בקשר לשטחים.

מעמד המשפטי והמדיני של ערביי ישראל הוא שונה, ויש ביכולתם למלא תפקיד קונסטרוקטיבי, כפי שעשו זאת בעבר, למען הדו־קיום בשלום. מה שקרה שלשום נוגע לתחום הרגשי, כי קרה דבר בישראל שלשום. מערכת היחסים בין אזרחי ישראל היהודים והערבים נפגעה קשות בעקבות השביתה ותוצאותיה, הפרות הסדר והאלימות במגזר הערבי. יש להפריד כאן בין השביתה כשלעצמה ובין מעשי האלימות.

ציפינו שמנהיגי הערבים הישראלים, וכמיוחד ועד ראשי הרשויות הערביות, ישמשו מחוברים ושליחי רצון טוב וגשר לשלום בין רשויות המדינה לבין ערביי השטחים. ואפשר שיש בסמכותם, והיו רבנים מעולם — אירע שהשתמשו בסמכות זו דווקא בגלל מעמד המשפטי והמדיני כישראלים, לצערנו. הגשר הזה נסדק, והשביתה נגרמה ליצירת מוקדי מתחים ואלימות בתוך ישראל. עם זאת, אסור לכולנו לעסוק בהכללות, כי רוב העם בישראל, הערבי והיהודי, מאמין בדו־קיום.

אני חייב לפנות מכאן לראשי הרשויות הערביות ולהעמיד אותם על החומרה ועל התוצאות הרוחניות האסון שמעשים אלה עלולים להביא על הרוח המתון באוכלוסייה הערבית, המאמין ודוגל ברעיון הדו־קיום. אני חושב שהדרך היחידה לדו־קיום זה בין יהודים ובין ערבים — ופה אני פונה לממשלת ישראל ולכל אלה שאימו כאן על ערביי ישראל — הדרך היחידה להשגת דו־קיום זה היא עליידי מתן שוויון זכויות וגילויי הבנה בין המתונים בקרב שני העמים.

אני חייב לומר, שהמשטרה נהגה באיפוק, התנהגה למופת והתמודדה עם העצרות גם בשטחים וגם במדינת ישראל. על כך שולחת הכנסת, או צריכה לשלוח, ברכת "יישר כוח" למשטרה.

אני מקווה שכולנו נראה במה שקרה שלשום — ואני קראתי את כל העיתונים ושמעתי את כל האיומים שנאמרו היום מעל כמה זו — אפיוזיה חולפת וחריגה של קבוצות מסוימות בקרב ערביי ישראל, ולא נעסוק בהכללות, כי בעוכרנו הדבר.

כוחות צה"ל, משמר הגבול ומשטרת ישראל יכלו — ועליהם לעשות כן מהיום והלאה — להשתמש בנושק לא-קטלני לפיזור הפגנות, תחת השימוש בנושק חם, כמקובל במדינות אחרות.

רבתי, אני מסיים בשאלה לשר הביטחון, יצחק רבין, שאינו כאן, אבל טוב שהשאלה תהיה רשומה בפרוטוקול —

היו"ר ד' תיכון:

סגנו נוכח.

זיידן עטשי (שינוי — מפלגת המרכז):

מעיקה עלי ועל העדה הדרוזית, במיוחד היום, העובדה שהטלוויזיה הישראלית, תחנות הרדיו בערבית והעיתונות הציונית והישראלית סיווגו את הדרוזים כמג"ב כ"פורעים" ומתנקמים בערבים במחנות השונים. זה פורסם, ואני התרעתי על כך.

לתחומי "הקו הירוק", ושארין הבנה בין-לאומית למצב שהמדינה נקלעה אליו.

כדי להתגבר על המצב שנוצר יש צורך לנהוג בחוכמה ובתבונה ולא רק בכוח. אנחנו לומדים מפרשת השבוע על אודות יוסף, שפרעה מצא אותו ראוי להיות השליט על ארץ מצרים בניגוד לכל המוסכמות. החוכמה מתבטאת בראייה נכונה של הנולד ובתכנון ראוי של קידום פני הרעה תוך ניצול כל האמצעים הקיימים, כדי למנוע את התקלות בעתיד.

אין זה סוד, כי החלושה שהפגינה הממשלה כעבר מול ההפגנות וזריקות האבנים ביהודה ובשומרון וההיסוסים עם פרוץ ההפגנות הם מהגורמים להתנגדות התסיסה. גם דברי הממשלה שנאמרו בשתי לשונות, בנושא הוועידה הבין-לאומית — כשראש הממשלה מנהל מדיניות אחת ושר החוץ מנהל מדיניות סותרת — אינם מוסיפים לאמינות הממשלה כלפי חוץ ולדמותה כממשלה מאוחדת בקרב חושבי ארץ-ישראל הערבים. מוטב שהם לא יקיימו את המשל שמקורו בתלמוד במסכת שבת דף ל"ב: "נפל תורא חדר לסכינא" — כשהשור נופל ועומד לשחיטה, אומרים "חדר לסכינא", שמא יקום, ויהיה טורח להשליכו שוב.

על כן, יש לברך שלפחות עתה, לאחר מעשי המהומות, מדבר הקבינט המדיני של הממשלה בלשון אחת. קיימת אחדות דעות. ששר הביטחון ביטא אותה בצורה נכונה ותקיפה. כי ישראל לא תאפשר — —

אמנון לין (המערך):

אחרי שאמרת את הפתגם הזה תגיד, שישראל לא שוקעת ולא תשקע ולא צריך לחדר סכינים.

שמעון בן-שלמה (התאחדות הספרדים שומרי תורה): בעזרת השם, הרשיתי לך להגיד את הדברים האלה. אצלנו, באמונתנו, באנו לארץ-ישראל לא כדי לשקוע. שקענו אלפיים שנה בגלות.

אמנון לין (המערך):

צריך להזכיר זאת.

שמעון בן-שלמה (התאחדות הספרדים שומרי תורה): שר הביטחון אמר נכון, שישראל לא תאפשר את המשך המהומות ולא תיתן למצב להוסיף ולהידרדר.

קצת צרם לשמוע את אנשי המשטרה מתפארים, כי רכשו ניסיון בפיזור ההפגנות בעת הפגנות השבת. איזה דמיון יש בין שני הדברים? עצם ההשוואה הזו והגישה הרומה לשני המצבים הביאו לכישלון של זרועות הביטחון בפיזור ההפגנות.

אסור לנו להתעלם מן המחאות הבין-לאומיות, בפרט אלה המושמעות כארצות-הברית, אך יותר מכך אסור לנו לוותר על ביטחון העם והמדינה.

עלינו לפשפש במעשינו לא רק בתחום המדיני והביטחוני אלא גם בתחום הרוחני. בעיקר בימי החנוכה הללו, לתקן את הליקיים שהתגלו לאחרונה עליידי פריצת חומת השבת וחזיון מעמד הרפורמים בחינוך היהודי בתפוצות, ובזכות כל אלה נזכה לסייעתא דשמיא "נתתי שלום בארץ ושכנתם ואין מחריד", תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת זיידן עטשי, ואחריו — לחבר הכנסת בני שליטא.

קריאה:

איה זה נאמר?

זיידן עטשי (שינוי — מפלגת המרכז):
זה פורסם ואני התרעתי על כך.ממתי ממשלת ישראל מסוגלת את חייליה ולוחמיה לפי
עדות ודחות?פנחס גולדשטיין (הליכוד):
ממשלת ישראל?

זיידן עטשי (שינוי — מפלגת המרכז):

אני פניתי לדובר צה"ל באופן אישי, פניתי לרדיו, לא
שמעתי שום הכחשה, לא שמעתי שום תגובה בנושא הזה.אני חושב שאסור לנו, אסור לכם ואסור לערבים,
שהעיתונות שלנו תתאר אותנו כ"אוכלי אדם", ואז נעמוד פנים
אל פנים מול הערבים. הערבים מצדם יראו בנו, ולא ביהודים,
אויבים ראשונים שלהם.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

לפחות אל תאשים בזה את ממשלת ישראל.

זיידן עטשי (שינוי — מפלגת המרכז):

לא שמעתי שום תגובה מממשלת ישראל. אני מקווה
שכנושא הזה ייעשה בירור מהיר, כי אני רוצה שהדרחי ימשיך
להתהלך גם בשכם, גם בחיפה וגם בנצרת, ואין לי צורך שנאה
של הערבים לשווא, מפני שדרחי במג"כ קיבל הוראה
מהמפקדים שלו, כשאר חבריו לנשק היהודים. אני חושב שזו
נקודה חשובה, וטוב שסגן שר הביטחון נוכח בדיון הזה.

הי"ר ד' תיכון:

תודה לחבר הכנסת זיידן עטשי, רשות הדיבור לחבר
הכנסת בני שליטא, ואחריו — לחבר הכנסת אברהם ורדיגר.

בני שליטא (הליכוד):

ארוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בוקה ומכולקה, צמיגים
בוערים, "שבאב" שולט ברחובות — ושר הביטחון איננו. אני
יודע שהוא לא שיחק קלפים, אני יודע שהוא עסק בעניינים
חשובים, אבל הוא לא היה כאן. וכאשר שר הביטחון איננו,
מתבצעות פעולות שגרה בלבד, אי-אפשר לשנות מדיניות, אין
משנים מדיניות. בובנו והפסדנו שבועות יקרים ביותר. פעולות
השגרה הללו שוחקות את צה"ל, גורמות נזק כבד ושוחקות
כוחות. הדבר מנציח את הבעיה, מזמין מחאות ולחצים
מהעולם, וזו בדיוק מטרתם של המסיתים האש"פסטים —
להשאיר את הנושא על אש קטנה, למשוך אותו שבועות,
חודשים ושנים, להשאיר אותו על סדר-היום, כדי שלא יישכח.
זה מה שהם רוצים אולי יותר מכול. וזה בדיוק מה שצה"ל לא
צריך להסכים לו. האינטרס שלנו הוא, שהמהומות הללו
יסתיימו במהירות.כאשר היה מוטע גור ומטכ"ל, הכניסו טנקים לשטחים.
רבותי, אינני מציע להכניס עוצבות של טנקים. הטנק גם לא
צריך לירות, הימצאותו שם היא כשלעצמה תרתיע ותביע
נחישות החלטה, נחרצות.

שבח וייס (המערך):

אולי היא תחסים?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מספיק שהטנק ישקף — — —

מרים גלורית-עסעה (הליכוד):

— — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אתך אני לא מדבר על השקפות, חברת הכנסת
גלורית-עסעה.

הי"ר ד' תיכון:

רבותי חברי הכנסת, אני מבקש מכם להפסיק.

בני שליטא (הליכוד):

יש כאן יפיינפש בעלי מוסר כפול. 20 הרוגים עד היום.
הרוג אחד, שני הרוגים ליום — זה נסבל, זה בסדר, את זה
מקבלים, בקושי. איזה מין מוסר זה? כל יום הרוג או שניים, זה
מוסרי?עם העניין הזה צריך להתמודד בנחרצות, בעוצמה,
בנחישות, בכוח, ולסיים זאת ביום-יומיים. אין לנו שום עניין
למשוך את המהומות האלה. לא מדובר פה באנשים שמפגינים
הפגנות אזרחיות בשל מחסור, בשל עוני, בשל מחלות. הפגנות
אזרחיות — בהן צריך להתחשב, הן מוסריות. אבל אלה הן
הפגנות פוליטיות, אלה הן הפגנות שמטרתן לסלק אותנו
מהשטחים. אולי במדינת ישראל עדיין לא מכינים שמוטות
ברזל, ברזלים, סכינים ובקבוקי תבערה הם נשק חם ביותר,
קטלני ביותר. מה רוצים מחיילי צה"ל? זאת מלחמה, זה סוג
מסוים של מלחמה. בהפגנות פוליטיות מהסוג הזה, ארוני שר
החינוך — כמקרה נכנסת — זה גם צודק — — —

שר החינוך והתרבות י' נבון:

לא במקרה נכנסתי, במקרה אתה נואם.

בני שליטא (הליכוד):

יפה. אבל לא חשוב המקרה, חשוב שאתה כאן. ואם אתה
כאן, אני רוצה לומר לך, שבהפגנות, או במהומות פוליטיות זה
גם צודק וגם מוסרי להפעיל כוח. כוח חזק. אלה אינם פרעלי
"סולתם", אלה אינם פועלים או עובדים שמפגינים מתוך
מצוקה כלשהי. אלה הפגנות פוליטיות של אנשים שבעים. את
הדברים האלה צריך להבין, ויש לפעול בנחרצות, בתעוזה,
בחוכמה ובעוצמה. יש לנו כל העוצמה, אנחנו רק לא
משתמשים בה. אני מתפאל על צה"ל, אינני מבין.

שבח וייס (המערך):

עוצמה זו לא חוכמה.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

חוכמה לדעת איך להשתמש בעוצמה.

בני שליטא (הליכוד):

אנחנו הולכים לפי התפיסה של מחנה השמאל הרדיקלי.
הם קבעו לנו עובדה. המדינה הזאת, אם חס וחלילה תתרגש
עליה עוד איוז מלחמה מהסוג של מלחמת יום הכיפורים, כבר
לא תוכל לתת מכה מקדימה. היא לא תוכל, מפני שאין
קונסנסוס, צריך לעשות משאל-עם לפני זה. הם קבעו עובדה,
במלחמת לבנון הם קבעו אותה, והם גם קובעים עכשיו. הם
קובעים עכשיו שמוחר ההג אחד ליום, פצוע או שניים ליום, זה
עוד מוסרי, זה משתלב, אבל, להפעיל עוצמה, להפעיל אגריון
כדי לחסל את המהומות — זה אסור. ואנחנו הולכים אחרי
הראש שלהם.רבותי, אני מודאג מאוד מהיהודים, מההסתה של יהודים
גם ביהודה ובשומרון וגם בקרב ערביי ישראל. אני שואל: מה
עשו הוזרירים אצל העורבים? מה עשו שריד וגרנות בשפרעם?
מה הם עשו שם? הם הלכו להסית. והם מדברים כמו טירונים
פוליטיים: "יום השלום", הפגנות שקטות. הם חושבים
שאפשר להוציא שד מבקבוק ולא לגרום מהומות. הם ידעו
שהיו מהומות והם עודדו את היום הזה, והם יעודדו את "יום
האדמה" הבא.

היהודי בישראל — אני מאמין שבכובד רובו של הציבור היהודי — נפקחו עיני רבים בקרבנו, אשר שנים רבות האמינו, מתוך רצון להאמין בכך, בליאליה של כל של ערביי ישראל, אשר גורלם ועתידם לחיות במדינה יהודית לעולם, ואין לכך שום תרופה או דרך אחרת, רק דרך של השלמה עם המצב: לחיות במדינה היהודית.

האוכלוסייה הערבית בישראל זכתה, במיוחד בשנים האחרונות, בהטבות וברמת חיים אשר אחיהם בארצות יריב ובשטחים המשוחזרים לא ידעו כמוה מעולם. ישראל גרמה לרווחה כלכלית, אפשרה לילדיהם חינוך כרמה השווה לזמנת החינוך היהודית, פתחה לפני בניהם את האוניברסיטאות, אשר חלק מהן, לצערנו, משמשות חממות לאש"ף ולארגוני חבלה שונים.

כמי שיושב בכמה ועדות בכנסת אשר נושאי המגזר הערבי נדונים בהן הני קובע, כי כמעט כל פנייה בנושא האוכלוסייה הזו נענית בחיוב, והתוצאות הן מעל ומעבר. ההתייחסות לראשי הציבור הערבי בישראל, לראשי הערים, למועצות, לחברי הכנסת הערבים שיושבים כאן בבית הזה, היא סובלנית יותר מאשר לראשי הציבור היהודי, במקרים רבים, בסך-הכול ניתן לקבוע כי האפליה המדומה, אם ישנה כזאת, הולכת ומצטמקת. מצבם טוב, ואין כל סיבה לטעון על אפליה.

חברי הכנסת, מאז מלחמת ששת-הימים, מלחמה אשר בה יצאו מדינת ערב להשמינו ובסיעתא דשמיא ובתושיית צה"ל ניצחה ישראל ושתרה את שטחי ארץ-ישראל שלנו, היו בתוכנו מי שהאמינו, כי ערביי ישראל יהיו את הגשר להבנה ולחיים בצוותא בגבולות המדינה המורחבת. צר לי על שאינני ולא הייתי מן המאמינים בהתפתחות זו. אדרבה, הרגשתי בהקדנה שלילית של חלק מהאוכלוסייה הערבית בשטחים על האוכלוסייה הערבית בישראל, שנאתם לישראל ברובה עמוקה ואולי תהומית, אף שגם ביהודה, בשומרון ובעזה גרמנו לעלייה מדהימה ברמת החיים מכל הכתינות. ההקדנה השלילית הזאת לא איתרה לבוא, ואם במשך שנים לא ניכר הדבר ולא בא לידי ביטוי חריף וחריג, נוכחנו לדעת ממה שקרה בימים אלה, כי תהום עמוקה הרבה יותר מאשר חשבו הפסימיסטים שבקרבנו, עוצמת השנאה ליהודי ולמדינה היהודית נחלשה לעיני כול, ומי שרוצה לטשטש את האמת הזאת ולמעט מהסכנה הזאת גורם עוול לעניין ולפתרונם.

חברי הכנסת, יש לציין את המפנה החד שחל בדעת הציבור היהודי במדינה בימים האחרונים, עקב ההתרחשויות הקשות בגבולות ה"קו הירוק", מי שמעיין בימים אלה בעיתונות היהודית ברובה, קורא את מאמרי המערכת ואת התגובות — וכוונתי כמובן לעיתונים, אשר רק תמול שלשום האשימו את הממשלה ואת העם היושב בציון כמה שמתרחש בשטחים המשוחזרים — מרגיש בשינוי הדרסטי שחל בדעת הציבור היהודי בהערכת המצב ובמסקנות. האזהרות הנשמעות כלפי ציבור ערביי ישראל בעיתונות שלנו מוכיחות כי אומנם מה שקרה לא משרת את האינטרסים של ערביי ישראל. לצערנו, מהיום נפתח פרק חדש, פרק קשה, בייחסים בין האוכלוסייה הערבית ליהודית, ואת מה שקרה לא ניתן יהיה לטשטש בקלות.

חברי הכנסת, יש לברך על הודעתו החקפה היום בכנסת של שר הביטחון ועל ההוראות המיוחדות אשר ניתנו לצה"ל, לפעול למען הבטחת שלומה של האוכלוסייה היהודית במדינתה שלה ולקיומה של ישראל. במיוחד יש לציין את פנייתו של השר לאוכלוסייה הערבית בישראל, באומרו כי

לערביי ישראל היו כמה גיבורים בהיסטוריה הארוכה שלהם. היה להם המופתי חאגי אמין אל-חוסייני, אני הייתי חולה היום את תמונתו ליד תמונתו של הרצל, ליד תמונותיהם של גדולי הציונות. מה שהוא עשה לציונות אף אחד אחר לא עשה.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
 לכן גם הציונות תמכה בו.

בני שליטא (הליכוד):

הוא הוביל את הערבים לאוברן דרך. הוא הלך בשם הקיצוניות, הוא רצה את הכול. אחריו ראו ערביי ישראל ביאסר ערפאת משיח חדש, ואתמול התברר שיש משיח חדש — שני התופקים הירודים, תופיק טובי ותופיק יזאד. היום הם מובילים את ערביי ישראל לעמק הכבא, לדרך ללא מוצא, לאבדון. אני מציע לערביי ישראל שיתפכחו בעוד מועד. זה מרשם בדוק לאוברן הכול.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כנראה נטרפה עליך דעתך, חבר הכנסת בני שליטא.

בני שליטא (הליכוד):

חבר כנסת מסוים הציע להחזיר את הממשל הצבאי. אני אומר מעל הדוכן הזה בצורה חד-משמעית: אני מתנגד לכך, זה לא צודק, לא נכון. אסור לחזור לימים ההם של הממשל הצבאי. אבל אני אומר לכם, אל תגרמו לכך שלחבר הכנסת הזה יהיו תומכים, תשאירו אותו בודד.

שבת וייס (המערך):

אתה מסתכסך עם חרות.

בני שליטא (הליכוד):

מפני שאם אחד תגיימו, ערביי ישראל יגיימו, והם רק יפסידו מכך. הם יכולים רק להפסיד. דבר טוב לא יכול לצמוח מזה. ועד הרשויות המקומיות הערכיות רוצה להתחזות לוועד הערבי העליון הירדני לשמחה של אז, של פעם, עליו לעסוק בעניינים מוניציפליים, בעניינים האלה הם צודקים, בעניינים האלה הערבים צודקים, צריך לסייע בזה.

מישהו חשב שהוא יוכל גם להסית וגם להישאר "יבש". זה לא הולך יחד. אני קורא עכשיו לערביי ישראל וגם לערביי השטחים: אל תכריחו את צה"ל להשתמש בעוצמתו, והוא יכול להשתמש בה. רצוי שהוא ינהג בכך, בערביי ישראל, בערביי השטחים, כשיד אחת קשורה לו מאחור, כפי שעשה במלחמת לבנון. בערביי ישראל ובערביי השטחים תלוי אם צה"ל יתיר את היד הזאת או ימשיך להגביל את עצמו ולהתחשב.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם ורדיגר, בבקשה, ואחריו — לחבר הכנסת יצחק פרץ: אם הוא לא יהיה — לחבר הכנסת אהרן אבוחיצאד, ואם הוא לא יהיה — לחברת הכנסת עדנה סולודר.

אברהם ורדיגר (מורשה-פא"י):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, "יום השלום" הערבי, אשר אורגן על-ידי גוף ציבורי ערבי רשמי, שתפקידו לטפל בנושאים מוניציפליים של האוכלוסייה הערבית בישראל, היום הזה יירשם בדברי ימי האוכלוסייה הזאת כיום שחור, כיום אשר פגע קשות ובעוצמה שאיננה ניתנת כמעט לחיקוק בציבור ערביי ישראל, אשר רובו — כך אנו מאמינים — איננו שותף למה שקרה בימים אלה ברחבי ישראל.

אבל, כ"יום השלום" הזה נפל גם דבר חשוב בציבור

המחפרסם כימים אלה בשמן של מדינות ידידותיות ואחרות והחלטת מועצת הביטחון מהבוקר על גינוי חרף משקפים חוסר הגינות וחרצדות, כי ממשלותיהן של מדינות אלה מתרשמות בדרך כלל ממראה כל תמונה כאמצעי התקשורת ועל-פיהם הן קובעות את עמדתן. כלי להיכנס לעומק הבעיה. לצערי, בדרך זו הן נכנעות לטורו ואף מסייעות בידו. הכרזות אלה של מדינות ידידותיות כביכול מעודדות את הטרור, כפי שהוא בא לידי ביטוי בהפגנות הקיצוניות בעידוד אש"ף ודומיו.

יש לזכור, לא צה"ל, לא המשטרה ולא כוחות הביטחון יזמו את ההפגנות האלה, ולכן אין ממשלת ישראל יכולה לשבת בחיבוק ידיים ולתת לטרור להשתולל. יש לדרוש עד חורמה את המתפרעים ותומכיהם ואת אלה המנסים לשבש את חיינו. מדינות ערב ומהגניבות חייבים לדעת בצורה ברורה וחד-משמעית, שהשימוש בדרכי אלימות וטרור לא יסייע להן להגיע לשום הסכם או פתרון מדיני.

מן המאבק הנוכחי שבינינו לבין אש"ף וארגוני הטרור חייבת המדינה לצאת כשירה על העליונה וכשבורר לכול שאירועים אלו לא יאלצו אותנו לשום ויתור. ולאלה מבנינו שעדיין מפפקים אני רוצה להבהיר, שההתרחשויות האחרונות לא יחלישו את עצמתנו המדינית ולא יגרמו לנו להתפרק מנכסינו.

בהזדמנות זו אני רוצה להדגיש, שעל הכנסת ועל הממשלה להבהיר לכל העולם, שירושלים המאוחדת אינה עומדת לשום משא-ומתן. לא בדרך מדינית כלשהי וודאי שלא בדרך של אלימות וטרור. זריקת אבנים ושרפת צמיגים לא יערערו את מעמדה ויחודה של ירושלים המאוחדת כבירת ישראל.

מאיר כהנא (תנועת כך):

מה עם שכס? מה עם ג'נין? מה עם טולי-כרם? ומה עם יהודה ושומרון?

יצחק פרץ (המערך):

ומה תעשה אתה? — אני משאיר לך את הבמה בשבילך.

מאיר כהנא (תנועת כך):

מה ההבדל?

יצחק פרץ (המערך):

אני פונה ואומר לערביי ישראל: במדינה דמוקרטית מותר ולגיטימי להביע דעה וגם להזהרות עם מאבק צודק. עם זאת, חבר הכנסת מחמד וחד אמר בנאומו היום, שהזהרות שלו עם המדינה התבטאו ב"יום השלוש", כפי שהוא מכנה אותו, וששנת הדמוקרטיה שהוכרזה על-ידי שר החינוך אכן התקבלה ונוצלה בכבוד על-ידי כולם. אני שואל מעל במה זו את חבר הכנסת מחמד וחד וחבריו: הלזה ייקרא "יום השלוש"? האם ההפגנות האחרונות, האם מי שהולכו את ערביי ישראל ליידו אבנים על שכניהם בכו, ברמלה, בכוכ, או לחסימת הכביש בוואדי-ערה, נלחמו על עיקרון דמוקרטי כלשהו? נלחמו על שלום? — לא. הם נלחמו על עצם קיומה של מדינת ישראל, ולזה בוודאי לא ייקרא יום שלום.

נראה לי, שהאירועים האחרונים האלה מעידים על אוכדן השליטה, והגורמים הקיצוניים הם אלה שהשתלטו על הרחוב הערבי. לכן, אני קורא למי שקוראים לעצמם מנהיגי ערביי ישראל — בין שהם ראשי ערים ובין שהם תומכיהם — להוקיע את ההתנהגות המחפידה שהיינו עדים לה בימים האחרונים, ויפה שעה אחת קדם. כאורח ישראלי אני רוצה

יימנע הטרור ויישמר הסדר בכל האמצעים. צר לנו רק שהיד התקיפה הזאת לא נגטשה בעבר, וייתכן שאילו נאמרו הדברים כתקיפות כזאת ובכהירות כזאת בעבר, כאשר נראו הניצנים הראשונים של המצב ההולך ומתקרב, ניתן היה למנוע את המחזה וניתן היה גם למנוע קורבנות בנפש. מדיניות "היד הרכה" שנקטו האחראים לסדרי הממשל והביטחון ביהודה, בשומרון ובעזה כלפי הפורעים המונהגים על-ידי אש"ף וארגוני טרור אחרים לא פעלה לטובה.

אבל, רבותי, על הטרגרדיה הכללית מיתוספת טרגדיה פנימית, והיא שבחוננו ומקרבנו יוצאים מסיתים ומדיחים, המשתייכים לקבוצות שוליות שמאלניות רדיקליות של החברה הישראלית, והם משתפים פעולה עם ארגוני הטרור ועם ראשיהם הארכי-רועים — ערפאת, חבש וג'יבריל — ומשתוקקים לכל מפגש עמם ובכל מקום. מה שקרה בשבוע האחרון מוכיח כי אין כאן הפגנת סולידריות גרידא של המגזר הערבי בישראל עם אחיהם ביהודה, בשומרון ובעזה. הפגנות אלה ממחישות את השאיפה האמיתית לערער את היסודות של המדינה היהודית ואת קיומה. הסממאות שנישאו על-ידי הפורעים ביום, בלוד, ברמלה, בנצרת, בירושלים המזרחית, בוואדי-ערה ועוד — אשר קראו לשחרר את פלשתיין — והי קראה להחרים את המדינה היהודית, ועל תורכיה, חלילה, להקים מדינה ערבית. ועד כמה מגוחך הדבר — יש גם רבים בקרבם אשר מאמינים באפשרות זו.

מרחם אני על חבר כנסת מסוים מטעם מפלגה ציונית מסוימת, אשר בא להזהרות עם הפורעים והכריז קבל עם ועדה, כי מה שעושים הפורעים הוא מעשה חיובי ודמוקרטי. אני מאמין, שאותו חבר כנסת מתחרט על פליטת הפה האומללה, אשר פגעה בתדמיתו ובתדמית מפלגתו.

מרים גלזר-תעסה (הליכוד):

מי זה היה?

אברהם ורדיגו (מורשה-פא"י):

חבר הכנסת אלעזר גרנות. אני יודע שהוא מתחרט. שמעת את זה מתבריר.

חברי הכנסת, ברצק קשה זה ומתוך ביטחון בהשם יתברך יש לשאוף לאחדות מקסימלית בקרב כל חלקי העם, גם בארץ וגם בחוץ-לארץ, לא להתחשב בגיוני הגויים, אשר יודעים לדאג במדינותיהם כל התנגדות בכוח הנשק ולחטל מאות ואלפים, מוכן שהמצרים הם בין אלה. עלינו לעמוד יחד למען הכטחת שלום המדינה ואזרחיה.

חודה לצה"ל, למשטרת ישראל ולמשמר הגבול, ובתוכם בני העדה הדרוזית, שראינו אותם אחמול ממלאים את משימותיהם הקשות באזור עזה.

הוקרה ותודה על דבריו המרגיעים של שר הביטחון, אשר נאמרו בצורה ברורה, בוטה וחד-משמעית.

דבר אחד, רבותי חברי הכנסת, ברור לנו: שום ויתור פוליטי מצד ישראל לא יביא לנו את הישועה. רק בדרך של משא-ומתן ישיר אפשר יהיה לפתור את הסכסוך, ויש לחתור יומם ולילה בכיוון זה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת יצחק פרץ, ואחריו — לחבר הכנסת אברהם שפירא.

יצחק פרץ (המערך):

אדוני הישכיראש, כנסת נכבדה, גל הגינויים התריף

המכות. כידוע, יש חנופה ושקר. יושבים פה ערבים, הרוצים להצביע נגד "מיהו יהודי"; הם רוצים להגיד לנו "מיהו יהודי?"

למפלגות יש חוצפה לעשות הסכם עם הרפורמים בנוגע לסוכנות היהודית, והתוצאה היא, אדוני היושב-ראש: תבטיחו לנו, ואנחנו נבטיח לכם את חיסול העם היהודי. אנחנו נפתח לכם מדינה פלשתינית. אין מדינה של יהודים בלי יהודים. אנחנו רוצים לבנות מדינה לערבים, ואנחנו עושים זאת במתן כסף ובדיבורים. כאשר יש חנופה, כשיהודים מתנהגים בדרך-ארץ — אינני מדבר על מי שנותקים אבנים, ואני נגד אלימות בכל צורה שהיא — כשיהודים זועקים את זעקת השבת בירושלים עיר הקודש, כאשר רוצים לחלל בה את השבת, חושבים הערבים שגם ירושלים שלהם — למה לא? ואם ירושלים שלהם, קל וחומר שיפו שלהם. לכן, כל התנופה שבהצעה לוועידת שלום וכל הדיבורים מביאים לתוצפה שלהם.

משום כך, יש לכתוב את ראש הממשלה על היוזמה שהעלה בפגישתו עם נשיא איטליה בדבר הצורך בקיומה של ועידה בין-לאומית לנושא הפליטים. היום מדוים כולם, כי הפליטים שנסו מרצונם ב-1948 לא שוקמו על-ידי העולם הערבי, משום שהשתמשו בהם למטרות פוליטיות, להפצת שואה והסתה.

הערבים חושבי ישראל, כמו אלה שהם חושבי יהודה ושומרון ועזה, ניצבים על פרשת דרכים הדומה לפרשת הדרכים שבה ניצבו בשנת 1947. ערב הקמת המדינה, אז ניתנה להם האפשרות להשלים עם הקמת המדינה ולחיות בשלום בצדנו, כאזרחים בעלי זכויות. רבים בחרו ללכת אחרי המסיתים, ואת תוצאות בחירתם אפשר לראות כמחנות הפליטים, הפזורים בעזה, ביהודה ובשומרון.

לא קרה דבר בשנים האחרונות או בזמן האחרון, שהצדיק את המהומות של ערביי ישראל. מה כן קרה? הם רואים את כוח המשטרה יוצא נגד זועקי שבת, הם רואים איך יוצאים יהודים נגד יהודים, והם הראשונים המרחימים את הפילוג בעם היהודי. גם הם מבינים, שמדינה ללא שבת היא כבר מדינה פלשתינית. מדינה ללא תורה היא מדינה ערבית. האם ההכרל בין מצרים לבין ישראל מסתכם בכך שהם מדברים ערבית ואנו מדברים עברית? אם כן, את הפילוג בעם היהודי הם מרחימים, ועליו הם בונים. הם יודעים, שכדי לעמוד נגדם דרוש לא רק נשק, דרושים סיוע, דשמיא והרבה רחמי שמים לעמוד נגדם ונגד כל הגויים בעולם. הייתי רוצה ששווייץ ולבגיה ברחמנותן המוסרית נביכול יפתחו את השערים ויכניסו את הפליטים הערבים. הם מרחימים, שכאשר נגיע לסייעתא דשמיא, מי יודע מה יהיה. עם כזה קטן אינו יכול להתגבר על-ידי נשק בלבד, ואני אומר את זה ביום האחרון של חנוכה, החג שבו מדובר על מעשים נגד רבים. גם אז, בזמן החשמונאים, הצליחו, גם אז היה נשק, אבל התקיים הנס של רבים ביד מעטים. ואנחנו מעטים, אבל אנחנו יכולים להצליח, אם נהיה עם אחד, עם יהודי אחד, ולא עם הרוצה להתחנן לרפורמים כדי לקבל את תפקיד יושב-ראש הסוכנות היהודית.

חלקה של התקשורת — אתמול הצביע נשיא המדינה בדבריו על חלקה של התקשורת, במיוחד זו האלקטרונית, בליווי המאורעות בשטחים כמו במליאת הכנסת, לצערי הרב, יש טלוויזיה. הרי כל הזמן התנגדנו לטלוויזיה, וכבר נוכחו לדעת שלא קרה דבר אף שלא היו שידורי טלוויזיה יותר מ-50 יום. לא נוכל לבוא בטענות אל אמצעי התקשורת העולמיים, אך מותר גם מותר לבוא בדישה אל העיתונאים הישראליים שיתחשבו קצת, לא הרבה, בשלומנו וכשיקולי צבא וכיטחון.

לחיות עם ערביי ישראל בכבוד ובשיתוף, ולא באלימות ובחסמים כבישים.

רבות, חברי הכנסת, אל לנו לשכוח שהפגנות ואלימות לא פותרות את הבעיות המרכזיות העומדות על הפרק, ושומה עלינו בלבות את הטרור והאלימות בעודם באבם בכל אמצעי העומד לרשותנו. עם זאת, אנו חייבים לזכור ולהזכיר לכולם, שגם האירועים האחרונים לא יוכלו ואסור שיביאו לקיפאון בחיפושיו אחד דרכים שיקדמו את תהליך השלום.

ברצוני להצטרף לכרכות לשר הביטחון, ולכתוב אותו קודם כול על דבריו הברורים והבהירים. אני רוצה להודות לחיילי צה"ל, למשטרה ולכל כוחות הביטחון על עמידתם האיתנה מול הטרור והניסיון לשבש את חיינו. העם עומד מאחריכם. תודה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם יוסף שפירא. ואחריו — לחבר הכנסת אהרן אבוחצירא, ובהיעדרו — לחברת הכנסת עדנה סולודר.

אברהם יוסף שפירא (אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, המהומות ביישוב הערבי בישראל, ברמלה, ביפו, בנצרת ובאום-אל-פחם הוכיחו פעם נוספת, שמבחינת השקפת עולמם של הערבים אין הבדל בין רמלה לשכם, בין יפו לג'נין, בין נצרת לטול-כרם — זו וגם זו שלהם. המהומות הוכיחו כי השקפת העולם הערבית, הגורסת שאין מקום למדינה יהודית בעלת צביון יהודי ורוכ יהודי, לא עברה מן העולם. המדינה הפלשתינית, שהם מבקשים להקים, לא תהיה לצד מדינת ישראל אלא כמקומה. היש משהו בתוכנו היכול להסכים לכך? חייבים אנו לומר ברורות, באופן חד-משמעי ובצורה שתתקבל גם בעולם כולו, כי זכות קיומה של המדינה הנתבחת ביטחונה וביטחון חושביה קודמתה הרבה לזכות ההגדרה העצמית של מיעוטים.

בעיית הפליטים היא בעיה אנושית, אבל לא מוסרית. יש בעולם וכישראל כאלה המבקשים להקנות לבעיית הפליטים הפלשתינים אופי של בעיה מוסרית. כך, יש מי שטוענים שקבוצת אנשים מבקשת לחזור לארמחה ולמולדתה, ואילו אנו מונעים זאת כביכול ממנה. לדעתי, בעיית הפליטים אינה בעיה מוסרית ביסודה. ראוי את המוסר הגדול של כל הגויים, כאשר היו היהודים פליטים, והם לא היו פליטים מפני שרצו להוציאם ממדינתם אלא פליטי הכבשנים ותאי הגזים, פליטי השואה, ואף-על-פי-כן היו מדינות כמערכ אירופה, שהן היום סמל הדמוקרטיה, אשר לא הסכימו לאשר את כניסתם לתוכן. והנה, עתה הם מדברים על הבעיה המוסרית בקשר לפלשתינים. אלה שידעו, שאם הם לא יכילו יהודים במדינותיהם, ייחרץ דינם של האחרונים ככבשן — מדברים בשם המוסר. צריך לסלק אחת ולתמיד את התוצפה הזאת.

אמת, יש כלל גדול: כל יהודי שיושב בליל-הסדר ושר "והיא שמדה" אומר "שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו". הכלל הוא, שלא אחד בלבד רוצה לכלותנו, ואם אין אנו עומדים יחד, עומדים עלינו לכלותנו. אין ספק, ואחר-כך אסביר זאת יותר, שאני לא מבין את הממשלה הזאת. היא היא המפסמת את הסטודנטים ככסף רב מצד אחד, וטוענת שאין לה כסף לא לתורה, לא לזריקות בכתי-חולים ולא לשעות חינוך מצד אחר. רק לפני חודשים הביאו לוועדת הכספים פנייה לתת 3 מיליון שקל, כדי לבנות כיתות לערבים. ואני שאלתי: אולי אפשר לתת זאת גם לתורה? — חלילה וחס. אנחנו מקבלים את

כל הערכתי וכל הערצתי נתונות לחיילים ולשוטרים, ובעיקר לידיעה שלהם ולכוחם, שהוא אולי כוח עילאי. לדעת לנצור את הכוח ברגעים כל כך רגישים ובאווירה הטעונה אבק שרפה, תרתי משמע. הכוח והאחריות האמיתיים הם בידיעה מתי לא להשתמש בכוח שיש בידך.

בהודמנות זאת אני רוצה לומר, אנחנו מבוקרים היום מבפנים ומבחוץ. לא ראינו הרבה צבאות והרבה משטרות, שעמדו בסיוע צבאי כזאת כפי שעומדים בה החיילים שלנו. על כן, הייתי מציעה למי שמטיף לנו, להטיף לנו במידה מסוימת.

אף שהכול רוחח, ולא זה הזמן לעסוק בהסדר מדיני, אחזור על מה שאמרתי: הימים האלה והשעות האלה הם האזור הכואב ביותר לכן, שלא נגיע לשקט וליציבות אלא בהסדר מדיני. ברם, את עיקר דברי אני רוצה להפנות לערכי ישראל. שאני רואה אותם ולא כמליצה כאחי וכידידי, ואני מודעת למציאות הקשה שהם נקלעו אליה, לדילמה של בני עמי הלוחמים בבני ארצם. עם זאת, הם נתלו על עצמם את המציאות הזאת. כאשר קיבלו על עצמם להיות אזרחי מדינת ישראל, עם כל היתרונות ועם כל הקשיים הכרוכים בכך. והמאזן בין השניים אינו רק שלילי. יש לי ביקורת רבה על דרך טיפולנו לאורך שנים בכביה של ערביי ישראל, על שיתופם האמיתי כאזרחים במדינת ישראל. בחיי הארץ, בפעילויות השונות, ועל הרגשת הזהות האמיתית שהם ראויים לה. אני חוזרת ואומרת, שהמאזן אינו רק שלילי, אבל ההודעות הרגשיות שלהם מובנות, בעיקר כאשר אנחנו שומעים שנים את הקריאות לארץ-ישראל השלמה. ובכן, בארץ-ישראל השלמה יש ערכים בצד אחד של ה"קו הירוק" וערכים בצד האחר של ה"קו הירוק". ההזדהות הרגשית שלהם עם אחיהם מובנת וטבעית, אם כי אני חושבת, שצריך לדעת עם מה מזדהים, במיוחד כשמדובר בהזדהות עם מעשי טרור נגד המדינה שאני אזרח שלה.

מקובלות עלי ולגיטימיות בעיני הפגנה וכל פעולה אחרת בדרכים "פרלמנטריות וחוק-פרלמנטריות". לא מקובלת עלי ההתפרצות חסרת התקדים, שהיתה בשבוע האחרון. לדעתי, קיצונים משני הצדדים — גם קיצונים יהודים וגם קיצונים ערבים — היוו זה את זה. אני מצטערת על שכוחם של השפויים לא גבר. אני מצטערת גם על מי שהלך להזדהות עם המפגנים. אינני חושבת, שאפשר להזדהות עם הפרות סדר פרוצדורליות, הבערת צמיגים וידידי אבנים — והיכן? וכמי? אני נוסעת כל שבוע פעמים מספר בוואדי-ערה, האם יעלה על הדעת שלא אוכל לנסוע שם? אני נוסעת בכבישים שבין דיר-חנא, עראבה, סחינ'ן, לרגל ביקורי בכפרים הערביים כדי לעזור להם. היעלה על הדעת שלא אוכל לנסוע שם? היעלה על הדעת שערכי או ישראלי לא יוכלו לנסוע בדרכים של מדינת ישראל? ובכן, דבר זה לא יעלה על הדעת. לכן, אין ברירה אלא להחזיר את הסדר על כנו.

מִי־50 — 60 השנים האחרונות של ההיסטוריה המשותפת לנו ולערבים במדינת ישראל יש לנו יותר מדי פצעים וזיכרונות, שהגלדיז בעמל רב, אם בכלל. הצלחנו לבנות כאן מציאות כלשהי, ואנחנו עמלים לפתח אותה. ברם, לא יהיה אפשר לפתח את המציאות הזאת ולטפח אותה ללא גישה שפוייה, ללא החזרת השפיות ליחסים שבין יהודים לערבים. אין לנו ברירה, אנחנו חיים במדינה אחת. השפיות הכרחית, אם לא למען עצמנו לכל הפחות למען ילדינו.

לכן, כל מעשה של התגרות בעת הזאת לא יעלה על הדעת, ויש לנקוט את כל הדרכים כדי למנוע אותו. אינני רוצה להאריך. אני חושבת שהמשימה ברגע זה היא בראש ובראשונה

לא, חלילה, ביטול חופש העיתונות; לא, חלילה, פגיעה בחופש העיתונות — אלא אחריות ובגרות מצד העיתונאים עצמם והצגת מחויבותם לביטחון ישראל. אם אנחנו מציגים בטלויזיה ובכל העולם, איך שוטר מרים יד נגד יהודי הזועק את זעקת השבת, למה על הערבים להימנע מלעשות זאת? כוחותינו מופנים נגד יהודים הזועקים "שבת", אך היכן נעלם הכוח כשמדובר בערבים? עכשיו נתלכד.

בשבועות האחרונים, ובמיוחד בשבוע האחרון, למדנו גם בצורה אכזרית מאוד את מחיר התלות הכלכלית בכוח העבודה מהשטחים. מפעלים שלמים עצרו את פעולתם של פסי הייצור — ואני יכול להגיד שגם אצלנו — משום שהפעלים הערבים מהשטחים לא התייצבו לעבודה. המציאות יצרה תלות הדדית בין כלכלת השטחים לכלכלת ישראל. כלכלת השטחים תלויה בישראל, שכן אלפים רבים מחושביהם עובדים במקומות עבודה בישראל. וכלכלת ישראל תלויה בשטחים בעיקר בגלל כוח העבודה הבא מהם. מתי ייפסק המצב, שאלפי אנשים כשירות הציבורי אינם עושים דבר? תעבירו אותם לייצור. חוציאו את הערבים. וכך לא תהיה להם אפשרות להתרים.

על-פי בקשת היושב-ראש אני מוכרח לסיים, ואני רוצה לומר: כלי שבת לא תהיה מדינה. מי יודע, אם המהומות האלה לא באו בגלל המהומות שמראים בטלויזיה בכל העולם — איך משכיבים יהודים בירושלים ובכל מקום, איך השכיבו אותם בפתח-חקה, בגלל אדם פרטי שרצה לפתוח קולנוע כדי לעשות כסף. המהומות האלה גורמות למהומות הערבים, כי הם רואים שאיננו פועלים כגוף אחד. אני רוצה להודיע לערבים: עם ישראל הוא אחד, ועם ישראל ייתן לנו שבת וחורה. הם לא יוכלו. אנחנו נעמוד כולנו יחד עם תורתנו ועם השבת שלנו, ורק בזכותן נפדו אותם. בזכות הביטחון והמשטרה — אתם רואים היכן אנו עומדים.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אהרן אבוחצירא — איננו באולם. רשות הדיבור לחברת הכנסת עדנה סולודר, ואחריה — לחבר הכנסת יהושע מצא.

עדנה סולודר (המערך):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, נדמה לי שהשבוע האחרון הוא אחד השבועות העצובים ביותר במציאות הטרגית. שאנחנו שרויים בה זה 20 שנה, ולא אחזור על מה שאני אומרת תמיד, שכאשר אנחנו מבקרים את עצמנו, או מבוקרים על-ידי אחרים, ראוי גם שנוכח תמיד שהגענו למצב הנוכחי מתוך מלחמת הגנה. העובדה שבמשך 20 שנה איננו יכולים להגיע ולפרוץ את הדרך למשאומות, שיאפשר מסכת יחסים חדשה בין עמי האזור, היא העובדה שהביאה אותנו לשבועות האחרונים.

הציבור שחי ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה מיטלטל כל השנים בין תקווה למציאת פתרון ובין ייאוש ממנה. מצב זה מאפשר לארגוני הטרור להסית אותו לפרוע כפי שהוא פורע, לבחור בדרך הטרור, ולהשתמש בדבר הרגיש ביותר אולי, בילדים ובנערים, לצורכי המאבק הזה. מוציאים אותם לרחוב והגיבוים הניתנים להם הם ההסתה והאמונה הדתית ההולכת ומתחזקת. זה עושה, כמובן, את התפקיד של חיילי ישראל ושוטריה כלכלי אפשרי כמעט, כי עליהם להילחם נגד ילדים, אבל, וזה המציאות, כאשר מפגנים מבעירים, זורקים ומנפצים, אין דרך אלא להתגונן ולנסות להביא את השקט. ישראל אחראית להחזרת השקט, הסדר והביטחון, והיא איננה יכולה לאפשר את המשכו של המצב שנקלענו אליו.

המופקרת של השמאל בישראל. לשון מופקרת זו מובילה לטרור מוסת. "המרי האזרחי" שלכם, אנשי השמאל, שהזרתם עליו פעמים אין ספור, מה הוא היה אם לא הסתה לטרור? "מרי אזרחי", שלמגינת לבכם שבך חיים עוד כטרם קם וזיה.

למען האמת, הלשון המופקרת המערימה קשים אינה רק מגבלתם של כוחות הביטחון, אלא בעיקר מגבלתו של השלטון, הנבהל מרוממות הדמוקרטיה שבגורנו של השמאל ונתפס אליה. זוהי רוממות שכולה צביעות, חרב הפיפות שבידי שרידי השמאל למיניהם היא הפוגעת בכל ארץ-ישראל. קו דק אחד עובר בין הפקרות לשונכם, אנשי השמאל, להפקרות המעשה.

עלייתם לרגל לשפרעם של חברי הכנסת אלעזר גרנות, יוסי שריד ודראושה, שהתחרו עם חברי כנסת כמו מיעארי, תופיק טובי וזיאד כהשמעת דברי חנופה, לקנות והודות עם הפגנה שנסתיימה בפרעות בחוצות ישראל וירושלים, היא חרפה לישראל ולכנסת שכתובה הם יושבים, זוהי חרפה שהתחילה כבר במרצאי שבת בהפגנת "שלום עכשיו" והמשיכה בהפגנת התפרעות שכונתה אף היא בשם "יונת השלום". זו היתה הפגנת התפרעות משולבת של "הים השלום עכשיו". חסד היתה עושה עמכם לשונכם המופקרת, לו נדבקה לחכה, וכך היתה משתיקה לפחות כזו הפעם את חרפתכם.

אנשי השמאל, יהודים וערבים שחברו יחד, אתם האספקלריה של הטרגדיה הערבית-הפלשתינית לאורך מאת השנים האחרונות. ככם אפשר לראות טרגדיה זו בכל התגלמותה. אתם הם הזורעים אשליה בקרב ערביי ארץ-ישראל וגורמים להרס ולאברון בתוכם.

הפנטזיה, כלשון הערכים, שאליה נתפס כללות הערבי ברמיזנו העשיר, היא אשר הובילה אותו לגורל מר מראשית המאה ועד עצם היום הזה. זו אותה פנטזיה, שאליה נתפס אפילו חבר הכנסת תופיק זיאד, הרואה ברמיזנו העשיר את תחילת הקמת המדינה הפלשתינית, אכן, דמיון עשיר ביותר, אך גם חולני, והוא עשיר להמיט אסונות נוספים על ערביי ארץ-ישראל.

אני מציע לערביי ארץ-ישראל להתנער מהשמאל, יהודים וערבים כאחד; להתנער מארגוני הטרור למיניהם, שהמינו עליהם רק חרב וחורבן — ולקשור את גורלם בנאמנות לעם ישראל בארץ-ישראל. כל ייתפסו לאשליה ולפנטזיות למיניהן. לא ועידות בין-לאומיות יפתו את בעיותיהם, אלא רק הדיברות אתנו מתוך רצון לחיים משותפים אתנו.

אני מניח, אדוני היושב-ראש, כי לו נהג שר החוץ ממלא-מקום ראש הממשלה, שמעון פרס, ביושר עם עצמו ועם עמו, היה קם היום, לאחר האירועים האחרונים, ומודה ומתוודה כי טעות היא לטפל בבעיה הדמוגרפית על-ידי וריעת פחדים, המובנים כמהירות פנטזיות ודמיונות מסוכנים בקרב ערביי ישראל.

אולי עכשיו יבין שר החוץ פרס, כי המטיל את פחדו הדמוגרפי אינו יכול להבדיל בין ערביי יהודה ושומרון לבין ערביי ישראל. עם הטלת פחדו הדמוגרפי מטיל פרס לא רק ספקות על זכותנו לבית לאומי, אלא בעיקר על יכולתנו לקיים חיים משותפים בארץ-ישראל.

הבוקר שאל שר החוץ פרס כלשון רטורית: מה נאמר ל-750,000 ערביי ישראל? נאמר להם, אדוני שר החוץ, כי בחוץ ארץ-ישראל, שהיא ארץ אבותינו מימיה, ארץ השייכת לעם היהודי, יש מקום לחיים משותפים, שלום

להחזיר את השקט. אני פונה מכאן לערביי ישראל, וקודם כל לאזרחי המדינה שלי ולכל הכוחות השפויים שבהם, לתת יד להשבת השקט. כי זאת המשימה הראשונה כמעלה עתה. את כל הלקחים, ויש לקחים, גם כלפי פנים וגם כלפי חוץ, גם ליוס-יוס וגם לנושאים עקרוניים של ביטחון, צריך ללמוד בהירות ובאחריות, ונסיק אותם אחרי שהמצב יירגע, והכול — למען העתיד המשותף שלנו כאן בארץ.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה. יש לך עוד דקה וחצי.

אורה נמיר (המעורר):

אתה צריך לזקוף לה את זה לפעם הבאה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

כל הזמן אני אומר, שרברים חכמים וגבונים אפשר לומר גם במסגרת הזמן הקצוב.

רשות הדיבור לחבר הכנסת יהושע מצא, ואחרי — לחבר הכנסת מאיר כהנא.

חבר הכנסת מצא, אין סכנה, לא יפריעו לך כצעקות כמו שהפרעת לאחרים.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש לשלוח ברכת "ישור כוח" לכוחות הביטחון, לצבא ולמשטרה, על המאמצים שהם השקיעו ועדיין משקיעים, בהשגת שלום על ההפקרות והמפקדים כאחד באותן שעות קשות של הפרת חוק וסדר בחוצות ארץ-ישראל על-ידי טרור ערבי מוסת.

פעילות כוחות הביטחון נעשית במגבלות קשות, שלעיתים קרובות מסכנות אותם עצמם, ואומנם, למרות המגבלות, הורחק הטרור המוסת, והשגת שלום כוחות הביטחון נעשתה תוך פגיעה מינימלית. על האירופק והאחריות הרבה, אולי הרבה מדי, ראויים כוחות הביטחון לשבח.

אל יתחסדו ארצות-הברית ואומות העולם בגינוי ישראל. עצמן לא היו ראויים לשום מחמאות, כאשר נאלצו לרכא התפרעויות בחוץ מדינותיהן. האירופק של ישראל הוא הראוי לשבח, ואילו הלחץ המופעל על ישראל על-ידי ארצות-הברית ואומות העולם, התנגדות ארצות-הברית לגירוש המסית ומדיח למהומות, מובארק עוואד, ואזהרתה בעניין ביקורי צליינים במזרח-ירושלים — כל אלה אינם חורמים ליציבות באזור.

ערביי ישראל המתפרעים חייבים לדעת, כי לא תמיד תעמוד לימים מגבלת האירופק. כוחות הביטחון יפעלו לרכא כל מהומה ככל דרך שהיא, אם האחריות לסדר ולביטחון תחבצ זאת, ואומנם, שמענו את הודעתו של שר הביטחון, ואני מברך אותו עליה. רק ששר הביטחון לא השכיל, לא הייתי אומר להבין, לא יורה מכן, להפעיל די קשה, כי אולי היה הקשה היתה מונעת את המהומות וההתפרעויות האחרונות. להערכתי, לו היתה מופעלת מדיניות של די קשה, לא היה שר הביטחון נדרש להזהיר ולאיים למען השלטת סדר וביטחון.

אדוני שר הביטחון, מי שנמנע מגירוש מחבלים, מי שנמנע מגירוש טרוריסטים ומסיתים, וקלע למציאות של טרור גובר, ונאלץ להשתמש כאש ואף להתמודד עם התפרעויות בחוץ בגולות ישראל של 1948, השימוש בדי קשה היום ימנע שימוש בכוח בלתי מוגבל מחר.

מגבלה נוספת עמדה ועדיין עומדת בפני כוחות הביטחון במלחמתם בטרור המוסת ובהתרחבותו, והיא — לשוננו

הפוליטית. היתה להקים מדינה יהודית, שמטבע הדברים ומעצם הגדרתה לעולם אינה יכולה להעניק שוויון מלא לערבים. הסתירה הבולטת הזו, הניגוד התהומי הזה בין אליל הדמוקרטיה לבין הציונות חצתה את נפשם, קרעה לבכם. שיגעה אותם, סנוורה אותם, מילאה אותם בחימה לבב ורעידת נפש.

ובכן, ניסו מוגי הלב האידאולוגים להתעלם מן הסתירה במחשבה אומללה, שאם לא נתמורדר אתה היא תיעלם. לשם כך יצרו המשוגעים אגדה על הערבי, המוכן להשלים עם מדינה יהודית הנבנית על אדמה שהוא רואה בה את ארצו — פלשתיין. המציאו העיוורים מיתוס של דו־קיום, דו־קיום בין היהודי השולט לבין הערבי הנשלט. כעין דו־קיום בין חמור ורזכור, כאשר הערבי הוא החמור המאושר. אכן, "יככה השם בשגעון ובעורון ובחמהון לבב".

חברי הכנסת, האזינו לאמת היהודית, היונקת מתורת השם, שהשלכתם מאחורי גוכם, אין מקום להפתעה ולתימהון. הערבי הישראלי הוא אויבה המושבע של הציונות. של המדינה היהודית. של העם היהודי. הערבי שואף לחסל את המדינה היהודית בין בדמוגרפיה ובין בדמוקרטיה, בין באברים ובין ברימונים. הוא בונה כבר היום את התשתית של פלשתיין בגליל, במשולש, בנאדא, בעכו, בחיפה, בלוד, בירמלה, ביפו ופה בירושלים. הוא הופך לכות פוליטי מדהים, הודות לחינוך שלו והודות לביטוח הלאומי שלנו. מה תגידו כאשר ישבו בכנסת הזאת 20, 30, 40 ערבים ויותר, על-פי כללי הדמוקרטיה? או אז תקומו פתאום ותגידו: עד כאן דמוקרטיה ותו לא. אם כך, אני אומר כבר עכשיו: עד כאן ותו לא.

הגליל ייהפך לצפון-אירלנד. מדי שבוע יסתכל כל העולם בטלוויזיה ויראה התפרעויות אלימות ביפו, לא בעזה, אלא בירושלים: לא בשכם אלא בתוך המדינה יקומו הערבים ויצעקו: נפדה את פלשתיין, ישראל בדם ובנפש — וחיללים ושוטרים יירו בהם.

חברי הכנסת, ד"ר מספיק, המדינה בוערת והערבים מציתים אותה. למען טפנו ונשינו — חזקו ואמצו, והעבירו את הערבים החוצה.

היור"ר ד' בן-מאיר:

רשות הדיבור לחבר הכנסת רפאל איתן, ואחריו — לחבר הכנסת מיכאל איתן; ובהיעדרו — לחבר הכנסת שבח וייס.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, ארבעה חברי הכנסת, אין מדובר רק בהפרעות סדר ובפגיעה בתוק, אלא בהתפתחותו של מצב המתאפיין בכך, שאיבה ושנאה למדינת ישראל, לממשלתה ולעמדה צפות על-פני השטח בגלוי ובחריפות, וכליהן הם הטרור לסוגיו ולאמצעיו, כמלים אחרות — המשך מלחמה באמצעים אחרים.

כל המבדיל בין ערביי ישראל לערביי יהודה, שומרון ועזה, מחעלם מנתון בסיסי, אפילו הוא לא נעים: "הקי הירוק" לשעבר לא היה מעולם קו מפריד, החוצה את הלאומנות הערבית. לערביי ארץ-ישראל כולה יש אותן שאיפות ומטרות ללא קשר לתעודה שהם נושאים בכיסם. ומי שהופתע, יזכר בכקשה ביום האדמה 1976. גם אז היו מי שהופתעו.

עוצמת האירועים האחרונים בכל חלקי ארץ-ישראל נמדדת ביחס הפוך לחולשת הממשלה בהשלטת חוק וסדר בכל מקום ובכל תנאי. הדם שנשפך בימים אלה יכול היה להיחסך, לו היתה לממשלה מדיניות יציבה, אמינה ותקיפה כלפי כל מי

ושלווה עם כל ערבי וערבי בתנאי שיגלו נאמנות. עם כל דרך אחרת לא נשלים.

היור"ר ד' בן-מאיר:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת מאיר כהנא, ואחריו — לחבר הכנסת רפאל איתן.

מאיר כהנא (תנועת כך):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו לא הגענו לשפרעם להתניין. אנחנו הגענו לשפרעם להגיד להם, שבעזרת השם אנחנו פה, ואילו הם יוצאים.

המדינה בוערת. ערבים בשטחים ובמדינה מציתים ושוטפים אותה, ואנו — מדברים.

ובכן, אני מתחיל כבר מייד עם הפתרון: א. לסגור כל אזור של אלימות בפני כלי התקשורת; ב. לתת לכוחות הביטחון, צה"ל, מג"ב ומשטרה, הכוחות האזרחיים והגדולים שלנו, יד חופשית לטפל בהם כפי שהם מבינים; ג. לגרש גירושים המוניים גם מקרב ערביי ישראל, כתגובה על כל התקפה על יהודים בין ברימונים ובין באבנים; ד. להכין שערכים לא ישלימו לעולם עם מדינת היהודים, ולנצח ינסו לחסלה, ושכל הפתרונות הקרים הם רק הבל ורעות רוח, ורק יגבירו את הסבל היהודי; ה. להחליט על תוכנית להעביר את כל הערבים מכל שטחי הארץ, העברה מרצון או שלא מרצון. יש להפריד ולהבדיל כדי לקיים את המדינה היהודית וכדי שילדינו הקטנים יגדלו במדינתם ללא פחד, ולא יצטרכו חס וחלילה לשלם את המחיר של "איטבח אל-יהוד". זה הפתרון.

ועכשיו לבעיה. חברי הכנסת, אתם הבעיה. "יככה השם בשגעון ובעורון ובחמהון לבב". פסוק מהתורה, אזהרה לאומית, תוכחה על השיגעון, העיוורון, ותימהון הלב. כולם נתקיימו כהודעה האומללה של ראש הממשלה השקט, השאנו, האין-מחירין. השאנו בצינו והבוטח בך שומרון. מר שמי, שהפך את המושג "שאננות" לקלס — הלעג השאננים הבזו לגאיינצים. והנה קם אתמול איש השאננות וכך אמר: "עם ישראל הופתע ונדהם מעוצמת השנאה שתקפה אותנו לפתע בתוככי הארץ. גם הממשלה הופתעה". חברי הכנסת, עם ישראל הופתע? הממשלה הופתעה? אם כן — באמת נפלנו בידיהם של משוגעים, עיוורים ותימהונים. הפתעה? הפתעה משנאת הערבים הישראלים? ולפתע פתאום?

אם קיים אדם בישראל שלא מכין שהשנאה הזאת לא תקפה אותנו פתאום, אלא נולדה ברגע שהציונות באה להקים מדינה יהודית בארץ, אזי הוא מוכה בשיגעון ובעיוורון ובחמהון לבב.

שר או חבר כנסת שאינו מכין שערביי ישראל, האזרחים הנאמנים שלנו, מוחמד מעארי, תופיק זייד, תופיק טובי, שונאים את מדינת היהודים ואת העם היהודי ואת הציונות מטבע הדברים, הוא אכן משוגע. עיוור ותימהוני.

הבעיה היא כי מימי אבי אבות האומה, ומאז ראשית הציונות ועד היום, משלו בנו אנשים שלא רצו לראות את המציאות, ולא רצו להודות בסתירה היסודית הטמונה בציונות. אנשים אלה, שפרקו עול מלכות שמים ושחו בצימאון ממימי ההתגוררות וההתייוות, אימצו את המושג הגויי של מדינה המבוססת על דמוקרטיה מערבית ושוויון לכל אחד בין שהוא יהודי ובין שאין הוא יהודי: יהודים, ששברו את המחסומים החוקיים בין יהודים לערבים, נשבעו אמונים למדינה דמוקרטית מערבית. ברור שכל זה היה בגדר "הרו עמל והוליד און". כי הרי המטרה היסודית, שלשמה נולדה הציונות

האירועים האחרונים? למה יכולים לקרות המצדדים בוועידה שכזו? לרוחב לבם של הערבים? לווייתורים? לפשרות? האם יש משהו מפוכח ששכור, כי בגבולות 1967 "השקט הארץ"? האם עד 1967 שררו שקט ושלווה? לא היו מלחמות? לא היה טרור?

המנסים למצוא בוועידת-עמאן סימני שלום, או השלמה, מטעים את הציבור מתוך הונאה עצמית עמוקה, השבויה בהזיות שווא ובהתעלמות מכוננת מנטיות העולם הערבי. ועידת-עמאן עלולה לשמש גורם מדרבן למלחמה באותה מידה, שמנסים למצוא בין השיטין של סיכומיה נטייה לדו-שיח.

מצרים נגרת תחוצה על-ידי ארצות ערב, שחידשו את יחסיהן הדיפלומטיים עמה, לאחר שתחתמה על השלום הקפוא, המנוטרל והמדוכלל, והיא אינה מושכת אותן לתהליך שלום. מדינאים מפוכחים לא יתעלמו מאפשרות זו. מצרים ששה ושמה על המצב המכביד שישראל נקלעה אליו, ובהתייחסותה לנעשה היא מוסיפה נדבך לחומה התוצעת בין הסכס השלום לבין המציאות ההפוכה לו.

התערבות העולם ושרשרת הגיוניים על הנעשה בתחומי ארץ-ישראל הם הוכחה נוספת למי שעדיין זקוק להוכחה, שאין להפריד בין תלות להתערבות בעניינינו הפנימיים. מדינות רבות מתחצפות ומתערבות בעניינינו הפנימיים בידוען שישראל חסרת אונים. יש להשיב להן מתוך עמדה של כבוד לאומי ושמירת חופש הפעולה כמתחייב מהאינטרס הלאומי שלנו. על הממשלה לדחות מייד ובתקיפות חד-משמעית כל התערבות כזאת.

על הממשלה לנקוט צעדים שישימו קץ לכל התפרצות בכל מקום: עליה לחזק את תנופת ההתיישבות בכל חלקי ארץ-ישראל; עליה לגרש סטודנטים ערבים, המודחים עם אש"ף, מכל אוניברסיטה עברית; עליה לסגור לצמיתות את כל האוניברסיטאות ביהודה ובשומרון, המשמשות מוקדי הסתה והתפרצות; עליה לאסוף תחבורה ערבית במקום שנזקקת בו אכזר; עליה לגרש מתחומי ארץ-ישראל כל מסית ומתפרע, ולמנוע איחוד משפחות בתחומי ארץ-ישראל; עליה להעניש ענישה קולקטיבית בכל מקרה של התפרצות קולקטיבית; עליה למנוע תקציבים ותמיכה ממשלתית מכל גוף המזדהה עם אש"ף, או מעורר נוקט פעילות אלימה נגד המדינה, ואני מתכוון גם לגופים של ערביי ישראל. אלה הן מקצת מדרכי הפעולה האפשריות, המשלימות הפעלת כל כוח ובכל מקום, כדי לתת לעולם הערבי להבין, שהאסון שהוא מבאי על ראשו, יהיה חמור לאין ערוך מההתלהבות הרגעית, שלוחת הרסן, הניזונה משנאה ומתקוות שווא.

אני מחזק את ידי כוחות הביטחון בפעילותם להשלת חוק וסדר, תודה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת מיכאל איתן, ואחריו — לחבר הכנסת שבח וייס: ואחריו — לשר יגאל הורביץ.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מלכר חברי הכנסת שהם נציגי אש"ף, מארגני הפגנות "איטבת אליהוד", שהפירו את אהנו נמצאים בעיצומם של מאבק שהוא, לצערי הרב, מאבק לאומי על עצם זכותה של מדינת ישראל וזכותו של העם היהודי לקיים את מדינתו כארץ-ישראל, ולא משנה כלל ברגע זה באילו גבולות של ארץ-ישראל.

שמנסים לערער את השלטון ולפגוע במהלך החיים התקין בימים עברו, בהווה ובעתיד. היעדרה של מדיניות זאת הוא הגורם המעורר ומדרבן גורמים עוינים בתחומי ארץ-ישראל ומחוצה לה לפעול ללא רתיעה נגד המדינה.

הרגשה, ולו גם מוטעית, של כלל המגזר הערבי, שמדינת ישראל נחלשת ומגלה רפיון וחוסר אונים, מדרבנת למלחמה, כי הרי מועדה של מלחמה ועיתויה עלולים להיקבע על-ידי העולם הערבי על-פי שיקולי הצלחה או כישלון או סיכויים צבאיים ומדיניים.

כאשר ממשלה מדברת בשני קולות מנוגדים, כאשר הציבור שרוי במבוכה ובהרגשת חוסר אונים וזעם, מתחזק הרצון הערבי להקדים התמודדות עם ישראל.

כיום, מעז יכול לצאת גם קורטוב מתוך, מה יכול להתרחש בעורף, אם חס וחלילה תפרוץ מלחמה בחזית? זהו לקח חשוב וחיוני, ואם תוסקנה המסקנות הנכונות ללא משוא פנים וללא משאלות לב שאין להן שחר — נוכל להוציא את מעט המתוך מהעז הזה, כי נדע מה צפוי לנו.

למדינת ישראל צפויה מלחמה מלפנים ומאחור, מאבק גורלי לקיום, ומוטב שהאוכלוסייה הערבית כולה תנסה להתפכח ולחזות את אשר עלול לקרות במצב כזה.

מחמד ותד (מפ"ם):

אתה פשוט מדמיון, אתה מפנטז.

רפאל איתן (צומת):

אני לא מבריל ביניכם.

למחפשים פתרון מדיני — —

מחמד ותד (מפ"ם):

— — —

רפאל איתן (צומת):

אתה חבר של חברים היושבים על האדמה שלך, חבר של מי שגירשו את האחים שלך מהכפרים שלכם. התפכח גם אתה. אם תחזור על השגיאות שעשיתם ב-1948 וב-1949 יהיה גורלכם דומה.

מחמד ותד (מפ"ם):

ב-1967 היתה מלחמה. איך התנהגו ערכי ישראל?

רפאל איתן (צומת):

מוטב שהאוכלוסייה הערבית כולה, ואתה בכללה, תנסה להתפכח ולחזות את אשר עלול לקרות לה במצב הזה.

מחמד ותד (מפ"ם):

אני מפוכח. כולנו באותה סירה.

רפאל איתן (צומת):

למחפשים פתרון מדיני, כדי להפיג מתח ולחצים, ניתן שיעור מאלף. כי על-פי אותה תורה ייוקנו לפתרון מדיני גם בגליל, ביפו, בג'ת, כלוד וברמלה, ואין זה דבר חדש ויוצא דופן. פתרון מדיני ברוח הלאומנות הערבית לכולם, או מלחמה עם כולם — זוהי הגישה הערבית הבסיסית הממשיכה לשרור מאז הימים שלפני קום המדינה. מאורעות הימים האחרונים הם בבחינת כתובת על הקיר לכולם, גם לאלה המחפשים בקריאת המציאות ומנמקים אותה בדברים מנותקים וחסרי כל שחר וכסס עובדתי.

מי ינהל משאומות עם מדינה חלשה, נכוכה, לחוצה, מסוכסכת? מה יהיה אופיה של ועידה בין-לאומית אחרי

הנה, ערבים כאו להתגורר בשכונת רמת-עמידר, ואני הופעתי יחד עם פעילי שמאל במקום ונלחמנו על זכותם לגור שם. אמרנו ליהודים: גם אם זה לא נעים זה קשה, זה מחייב אותנו. יש חוק במדינת ישראל. אנחנו רוצים לחתור, ליחסי שכנות. אנחנו נגד האפרטהייד. נגד גזענות. אתם חייבים מבחינה חוקית לאפשר לערבים לגור כאן, ואתם תאפשרו להם ותכבדו את זכותם. אתם לא חייבים להתחנן אתם, אבל זכותם לגור — כן.

איפה היו כל אנשי השמאל, כאשר הלך אריק שרון לגור ברובע המוסלמי. בתחומי מדינת ישראל, תחת החוק הישראלי? ברמת-עמידר — אין זו פרובוקציה, על רמת-עמידר יש להילחם ולהטיף, אבל בירושלים — זו פרובוקציה.

הלכו אנשי "כך" — ואני אחד הלוחמים החרפים בבית הזה נגד תנועת "כך" — לעשות הפגנה קשה ביום קשה. הם הדליקו מנורה. קמו עליהם ערבים, וכלי התקשורת כולם התקיפו את המפגינים שהלכו להפגין שם. יכול להיות שאנשי "כך" לא היו צריכים להפגין, אבל, האם זה מקנה זכות לערבים לבוא ולירות אבנים? מה קורה כתל-אביב? מגיעים ערבים משרעם ואומרים לי: מיכאל איתן, אפילו יאמר הערבי שהוא נגד המדינה, עליך להיות סובלני, כי זאת לא פרובוקציה, חכותך להביע את דעתך. ואני שואל: איפה הסימטריה?

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אבנים נזרקו גם על המטרה. זאת הבעיה.

מיכאל איתן (הליכוד):

הבעיה שלנו היא, שבתאטרות ובאניברסיטאות אנחנו היהודים, חוזרים ואומרים: צריך לתת הנחות לערבים המסכנים, צריך לתת להם פריבילגיות, כי הם מדוכאים ומסכנים, וביתחיים, מאות אלפי יהודים נמנעים מללכת לכולל המערבי, כי הם מפחדים, בשעה ששום ערבי לא מפחד ללכת לשום מקום במדינת ישראל.

יש לנו פתרונות בנוסח הכביש העוקף. שמעתי עכשיו את הפתרון הפילוסופי הזה. במקום להתמודד עם הבעיה גופא בוזרים באלטרנטיבה קלה, בסלילת כביש עוקף. נסלול כביש עוקף דהייש, נסלול כביש עוקף בלאטה, והנה הגענו, ברוך השם, גם לכביש עוקף ואדי-ערה. יש לי שאלה אליכם, ידידי היקרים — — —

עדנה סולודר (המערך):

מי הציע?

מיכאל איתן (הליכוד):

הושמעה הצעה כזאת. חברת הכנסת סולודר, לסלול כביש עוקף כדי שלא להינתק, ובכן, אני שואל: איזה כביש עוקף יעשו בין בתי-תל-אביב כדי שלא לעבור כיפו? — כביש עוקף דרך הים. סוף סוף הגענו כדיוק למה שהערבים רוצים — לכבישים עוקפים, נברח מהבעיה ונגיע לים. כך יגרשו אותנו לים.

הדרך הנכונה היא לא לסלול שום כביש עוקף, אלא להילחם על זכותנו לעבור בכל כביש ובכל דרך, ומי שיפריע ימצא את עצמו מוכה מכה קשה. ברום, לצערי הרב, המציאות אינה כזאת. המקרה של מובארק עוואד הוא קריאת תיגר על החוק הישראלי.

היור ד' בן-מאיר:

אני מבקש שתסיים. הסיעה שלך נתנה לך שבע דקות. אתה מדבר כבר 11 דקות. אני מצטער.

צאו וראו, 29 בנובמבר 1947, היום שבו החליטו אומות העולם על הקמת מדינה יהודית לצד מדינה פלשתינית ערבית. הוא יום אבל כללי של ערביי ארץ-ישראל. למה? הרי הוכרה זכותם למדינה? הם היו צריכים להפוך יום זה ליום חג. אבל העובדה שהכירו גם בהקמתה של ישות ציונית, מדינה יהודית לאומית, ולא משנה באילו גבולות — הופכת את החלטת החלוקה ליום אבל בעבורם.

המסקנה הכרוכה: אין כאן ויכוח על גבולות, אין כאן ויכוח על טריטוריות, אלא על עצם הקיום, וכל גבול שישורטט, אפילו גבול שיקיף את תל-אביב רבתי בלבד, לא יספק, או אז נשמע את חברינו מהשמאל מדברים על הצדק שצריך לעשות עם המסכנים, שהרי גם בתוך גבולות תל-אביב פלשו היהודים לשיח'מונים, או לשכונת עג'מי שביפו.

לכן, היות שאין כאן ויכוח על גבולות, היות שאין כאן ויכוח על טריטוריה — נמצא הטרור הערבי בכל מקום, ולכן גם כיפו.

החברה הישראלית לא עשתה די על-מנת ליצור בקרב המיעוטים החיים בה זהות והזדהות עם מדינת ישראל. אני לא מבין כלל את ההנחה הבסיסית, האומרת שצריך להבין את העובדה שהערבים לא צריכים לשרת בצה"ל, כי הם אינם יכולים, חס וחלילה, לירות בערבי אחר. אני לא מבין מדוע הנאמנות למדינת ישראל, למדינה הדואגת למחסורם, לחינוכם, לחייהם, לא צריכה להיות חוקה מכל נאמנות אחרת למושגים פילוסופיים כמו "האומה הערבית". מדוע יכול ערבי דמשקאי או לבנוני לירות בערבי לבנוני אחר? מדוע יכול אסאד להרוג 10,000 איש כדי לחסל התקוממות? מדוע יכול ערבי סורדי לירות בערבי עירקי, או ערבי מצרי בערבי לובי? מדוע יכול כל ערבי לירות בכל ערבי אחר, ורק נאמנותו של הערבי תושב מדינת ישראל לערבים עומדת מעל הכול? הרי אנחנו אוסרים עליהם מראש לעשות זאת.

איך אמר כאן חבר הכנסת ותד? — אנחנו בני העם הערבי ואזרחי מדינת ישראל, ויש לנו בעיה, ובכן, אין בעיה, אני לא בא בטענות אל חבר הכנסת ותד, אלא אל החברה הישראלית, משום שהיא היא היוצרת את הבעיה כי היא קובעת סטנדרטים שונים ליהודים ולערבים מבחינת נאמנותם למדינת ישראל. כך זה התחיל וכן זה נמשך. יש כאן הנחה ראשונית לכאורה, שלפיה מותר לערבים לחיות בסטנדרד אחר, במידת נאמנות אחרת. כך מתחיל האי-שוויון וכך הוא נמשך.

והאי-שוויון נמשך בדמות החברה הישראלית, המוכנה להחיל את כללי המשחק הדמוקרטיים גם כאשר אנו שרויים בתנאי מלחמה. חבר הכנסת מיעארי יכול לקום ולהעביר כאן הצעת החלטה, שאנחנו תומכים באש"ף, ואנחנו נותנים לו לשבת בבית הזה ולומר את מה שיש לו לומר. בתוך כך מארגנים חוגים, קבוצות, עצרות, ארגונים של פועלים, מחזות תיאטרון, וכל מה שאתם רוצים — הכול במסווה של פעילות דמוקרטית. פעילויות אלה מלמדות אותם את המטרה הסופית, שלשמחתה בשל גס חנוכה שקרה לנו היום כל הציבור כולו יודע אותה. חלק מאתנו יודע אותה כבר זמן רב. הוויכוח אינו על גבול זה או אחר, הוויכוח הוא על השמדתה של מדינת ישראל, ולהגשמת מטרה זו מתחנכים את הציבור היושב בשני צדי "הקו הירוק".

אני פונה לחברה הישראלית: סימטריה — קצת סימטריה, קצת מחשבה עצמית, אני לא מבקש יותר, אני לא מבקש הערפה של היהודים על-פני אחרים.

מיכאל איתן (הליכוד):
אני מסיים מיד.

היו"ר ד' כ"מאיר:
אני נותן לך עוד דקה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתמול נשאל בטלוויזיה הישראלית מובארק עוואד, שנמצא כאן באורח בלתי חוקי, מה דעתו על העניינים שקורים בארץ. אני שואל: האם אין מספיק אנשי אש"ף בישראל הנמצאים פה לכל הפחות מבחינת החוק כאזרחים? אין מספיק ראשי רשויות של רק"ח? חברי כנסת של רק"ח? של "המחקדמת"? למה פנה אותו כתב דווקא למובארק עוואד וראיין אותו בטלוויזיה הממלכתית, אם הוא אדם שנמצא פה שלא כחוק? הרי יש בכך משום קריאת תיגר.

אני רוצה לסיים. אני קורא לממשלה לשמור על החוק בצורה וזה גם לגבי יהודים וגם לגבי ערבים. אין להבין ערכים המזוהים עם אש"ף — וזה עבירה על החוק; אין הכנה לעניין הזה. אין להניף גולגים של אש"ף בישראל — וזה עבירה על החוק. ואי אפשר לקבל את זה. עם זאת, אני קורא לממשלה להעלות את רמת המשרד לענייני מיעוטים ולעשות ממנו מיניסטריון: לצייד אותו במשאבים כדי שיפעל לשילובם של המיעוטים בחברה הישראלית על בסיס של שוויון זכויות לכל מי שנאמנים למדינה ולצבאה.

היו"ר ד' כ"מאיר:

חודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

אוריאל לין (הליכוד):
מי האחרון?

היו"ר ד' כ"מאיר:
השר יגאל הורביץ.

אוריאל לין (הליכוד):
הוא רשום לדיון?

היו"ר ד' כ"מאיר:
כן. חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

שבח וייס (המערך):

ארוני היושב ראש, אני מבקש להתחיל דווקא בעניין המדיני. למרות הקראות שנשמעו מצדדים שונים לנתק את הדיון מן העניין המדיני.

אינני יכול לומר, שכאשר יימצא הפתרון המדיני, פתרון שיהיה מבוסס על פשרה, פתרון אשר בגינו נפסק את השליטה המדינית על רובה הגדול של אוכלוסיית השטחים, אם לא על כולה — ייפסק הטרור. לדאבונו, הטרור הוא חלק של המשחק הפוליטי הבין לאומי. הטרור מתרחש באנגליה, באיטליה ובמקומות אחרים. עם זאת, אם יימצא הפתרון, יצטמצם החיכוך, ייווצר מצב שבגינו אולי גם ידעך הטרור, ייווצר מצב שבגינו אולי נוכל לחיות כאן בשלום ובהבנה זו או אחרת.

חבר הכנסת מן הליכוד ביקשו להטיל אשם על מפלגתי, חלקם עשו זאת ברזו וחלקם בדברים גלויים ובוטים. הם התרכזו בשר החוץ וממלא מקום ראש הממשלה וניסו לתקוף אותו סטריאוטיפית ולהחזיר אותו אל התרבות הפוליטית של ראשית שנות ה-80. כאילו המאמצים הגדולים שהוא עושה למציאת פתרון של שלום הם הגורמים לדמורליזציה ברחוב היהודי מצד אחד ולמורליזציה ברחוב הערבי מצד אחר. אני

רוצה להטיל את "אשמת שומרון" עליהם, על אלה המטילים בנו את ההאשמה הזאת.

מה שקורה בשטחים אינו הפתעה. כל מי שעניין בראשו צריך להבין, שלא ייחנק ואי אפשר לשלוט על שבת אתני שאיננו רוצה בשלטון לאורך זמן ולצפות לסטטוס-קוו. זה לא הולך.

על כן, ימים אחדים אחרי מלחמת ששת הימים בא יגאל אלון ופרס לראשונה תוכנית מפורטת, שבמרכזה עומדת הנכונות לוותר על שלטון על עם זר במסגרת של הסדר שלום.

אנחנו צריכים להשמיע את ההצעה הזאת בכל הזדמנות, ולעשות מאמץ עליון לשכנע את מצביעי ישראל כדי שבבחירות הקרובות יעניקו את הכוח למי שאמורים לנהל שיחות שלום, שבמרכון תהיה פשרה. בזכות השליחות שתוטל עליהם ובכוחה.

אינני נכנס לשאלה של הזכויות ההיסטוריות בכוננת-מכוון. אין חפיפה בין זכויות היסטוריות לבין זכויות פוליטיות. אין חפיפה בין זכויות היסטוריות לאפשרויות היסטוריות. מעורבים כאן בעלי זכויות היסטוריות מנוגדות, והפתרונות הם פוליטיים. על הפתרונות להיות חלק מהריאליה פוליטית, ועל חלקם להיעשות כאמצעות המשפט הבין לאומי הפומבי. אני לא מתפעל ממנו תמיד, אבל לעתים יש מקרים בין אומות שהמשפט הזה מסייע להסדיר אותם.

אינני מקנא לא בשר הביטחון ולא בצה"ל. הם אמורים לפתור בעיה, שהמדינאים מתקשים לפתור. אני מקבל בברכה את ההבטחה של מערכת הביטחון, אשר הושמעה גם אתמול וגם היום, לעשות מאמץ עליון למנוע מצבים שבגינו ייזקקו לשימוש בכוח. ואני מוסיף שכאשר יש כורח להשתמש בכוח — יש לעשות מאמץ עליון שהוא לא יסתיים בהרגה.

מתמר וחד (מפ"ס):

בינתיים הם מונעים את הפצת העיתון "אל-קודס", שהוא היחיד העושה להדיברות.

שבח וייס (המערך):

על כל פנים, אני בטוח שאין לצה"ל אינטרס להרוג.

אינני מקבל את הגרסה, המנסה להציג את צה"ל כאילו יש בו איזה יצר להפעיל כוח, לא המדינאים שעומדים בראשו ולא קציניו, ואני מאמין שגם לא הרוב העצום של חייליו — אינם ששים לשפיכות דמים מבחינה רגשית, קל וחומר מבחינה שכלית. אני משוכנע שיש בצד ההוא — וזה לא הצד שלי — מי שמעוניינים שצה"ל יירה כדי להרוג. רציתי להעיר את ההערה ולעיל לפני שאדבר על הצד התכסיסי, ולא התכוונתי לערביי ישראל, אלא מנהיגים של ארגוני הטרור. במסגרת הגישה המהפכנית שלהם הם רוצים שירי כדי להרוג, ודרך אגב, לא רק הם רוצים כזה. הערבים לא קורצו מחומר שונה מזה שקורצו ממנו הפולנים או הרוסים. אולם כל התנועות המראות את עצמן כתנועות שחרור, ללא הכדל גוע ועם, מעוניינות גם בשפיכות דמים.

בבחירות ננסה לנצח ולהרכיב קואליציה שתיתן כתף למאמצי השלום. עד אז אנחנו, אני, אני מקווה שגם תנועתי, מודעים לצורך לשמור על סדר ציבורי. אם יבוא צה"ל ויאמר שהוא מתקשה לעשות את הדבר הזה בכלים שיש לו, צריך להעניק לו את כל הכלים האחרים ולשמור על המגמה הגורסת מקסימום מאמץ להשכנת סדר ציבורי כמינימום של נפגעים. אני הייתי אומר: המטרה צריכה להיות אפס נפגעים.

ההפגנות שמדברים עליהן עכשיו אלה הן הפגנות של "שלום עכשיו". ואני חושש מאוד, שדווקא המפלגה החשוכה מאוד, שיש לה עבר גדול ואני מקווה שבעתיד גם כן תשחק משחק חשוב במגרש הפוליטי הישראלי, לא במקרה צועדת והולכת לקראת שלום עכשיו. וההפגנה של "שלום עכשיו" דיברה על שני דברים, או בעצם על דבר אחד, שלא דיברה עליו מפלגת העבודה עד היום. ומפלגת העבודה חלתה בשיתוק-ילדים ולא דיברה על כך, על אש"ף, ולא במקרה, ובעצרת או בכנס של "שלום עכשיו" היא דיברה על מדינה פלשתינית. שני הדברים שהיה מוסכם שהממשלה הזאת וכל המפלגות המרכיבות אותה אינן מסכימות להם — לא למשאומתן עם אש"ף, לא להכרה באש"ף —

שבת ויס (המערך):

השר י' הורביץ:

— לא למדינה פלשתינית, שני הדברים האלה מקבלים תאוצה, ומחר אחר-הצהריים לא תהיה המערכה שלך עם הליכוד. אתה תערוך את המערכה עם הליכוד, אבל המערכה שלך תצטרך להיות, כנראה — אם תהיה עקבי ולא תרים יריים, ואיני יודע איך תנהג באמת — ואולי תצטרך אף להרים יריים בפני "שלום עכשיו" ולומר: רבותי, מה שאמרת, אמרתי — מדינה פלשתינית ומשאומתן עם אש"ף. הלוואי, הלוואי שאתכבד. נחיה ונראה, איך ילך ויתכנס המהנה שלך, והמערכה שלך תהיה עם המכורסמים האלה. ואתה תצטרך לעמוד בפניהם, אלה יהיו היריבים שלך במגזר שלך.

אבל, לא עליתי על הבמה כדי להתווכח אתך, חבר הכנסת שבת ויס, על העניין הזה, אף כי הוא חשוב מאוד. באתי להגיד: הבעיה שלנו היא לא רק איך ניראה. חשוב מאוד איך ניראה בעולם, אבל, רבותי, העולם ככל כבודו כבר ראה דברים כאלה של פיזור הפגנות ככות, גם במדינות שהגיבו כפי שהגיבו. וכל תביעות הגינוי, אנחנו מכירים אותן. בואו לא ניקח את זה יותר מדי ברצינות.

הייתי רוצה לומר לעצמנו כמה וכמה דברים. אולי כדי לומר אותם, אפילו בפעם האלף. היה כדאי לעלות על הבמה. כלי התקשורת הממלכתיים, שהם נשק חשוב ביותר בהרמת המורל או בהריסתו, ככרסום המורל או כבנייתו, כלי התקשורת האלה הפכו להיות אנטי-לאומיים ממש. "שלום עכשיו" התלבשו על הטלוויזיה והרדיו, בעיקר על הטלוויזיה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

איזה התלבשו? לא נותנים לנו לפתוח את הפה.

השר י' הורביץ:

האילם הידוע. שני האילמים, אתה יוסי שריד.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

השר י' הורביץ:

איני שומע מה אתה אומר, אבל שני ה"אילמים" הירועים, שלא מדברים — — —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

והערה אחרונה, אדוני היושב-ראש, מופנית אל אזרחי ישראל הערבים: עבר עלינו שבוע קשה. אני אומר עלינו, ומתכוון למי שסוברים בתוכם לב ולאוורך כל הדרך, שכל זכויותיהם של אזרחי ישראל הערבים אינן ניתנות להם כחסד. הצטרעתי שחברים בכית הזה הציגו את זכויותיהם כאילו הן בכתינת חסד. מי שמצהיר חדשות לכקרים שהוא אמן על התיבות הפוליטיות הדמוקרטיות יודע שזכויות האזרחים הן זכויות אלמנטריות ובסיסיות המוקנות מעצם השיטה, ואינן מתנה של איש. כתוקף העובדה שאנו חיים במשטר דמוקרטי עומדים לרשות ערביי ישראל כל מסופי המחאה הדמוקרטית: הבית הזה, העיתונות, המפלגות, מפלגות ערביות, מפלגות יהודיות, מפלגות מעורבות. בארץ הזאת יש קהל גדול הנאבק בפרהסיה לשוויון זכויות. שימוש בערוצים החורגים מן הערוצים הדמוקרטיים ובאלימות, כפי שראינו פה ושם, הוא שגיאה קשה. בראש וכראשונה זהו מעשה לא צודק לגופו, אך הוא גם שגוי מאוד, משום שהוא מכבד מאוד גם על מי שמעוניינים להעניק לכל אזרחי ישראל את כל הזכויות המגיעות להם. ואני אינני אומר זאת כאיום, בקושי כעצה, אלא בעיקר כהערה.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מסיים בתקווה, שלא רחוק היום שבו נצליח לכוון ממשלה, שלא רק תתאמץ למען הסדר מדיני, אלא אף תצליח להשיגו, ובגינה נשמור על אופיה הדמוקרטי-הציוני של מדינת ישראל, ונשלט על מינימום אשמים, שאינם מעוניינים בשלטוננו.

היו"ר ד' בן-מאיר:

הודה לחבר הכנסת שבת ויס. רשות הדיבור לשר יגאל הורביץ, אחרון הדוברים.

השר י' הורביץ:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, תחילה אני רוצה לומר "יישר כוח" לשר הביטחון על דבריו היום בכנסת ועל עמדתו, ואני מקווה שגם על ביצוע הדברים. אני מקווה שיהיה כדבריו — השקט יישמר בכל מחיר, והמחיר יהיה נמוך עד כמה שאפשר.

לפני שאומר משהו על העניין הערבי ועל הערבים. הייתי רוצה לומר לעצמנו כמה דברים שהם, לפי דעתי, החשובים ביותר. הדברים שאמר לנו חבר הכנסת שבת ויס על הממשלה שהוא היה רוצה לראות, ועל העמדות שתהיינה לה — — —

שבת ויס (המערך):

השר י' הורביץ:

אני רוצה לומר לך: אף שכולנו יודעים, שאסור ואין טעם לדבר היום על צורת ההסכם המדיני, או על התנאים להסכם שנדבר עליהם, משום שהבעיה העיקרית היום היא השלטת החוק והסדר — כל אחד נמשך עליידי יצרו לשוב ולדבר על מה שדיברנו כל הימים. לא הייתי עושה זאת, אילו לא גזרו דברך אותי ואילו לא רציתי לעשות חשבון קטן דווקא עם החלק היהודי כאן.

הזכרת את תוכנית-אלון. אמרת: נחתור להגשים או לבצע או להגיע להסדר לפי תוכנית-אלון. רבותי, חברי הכנסת, לא במקרה אין מדברים על תוכנית-אלון. למרות מיליוני המלים, הנאמרות והמודפסות בשנים האחרונות, כמעט שלא מדברים עליה. והנה, לפתע פתאום התחיל חבר הכנסת שבת ויס לנפנף בתוכנית-אלון. לא מדברים על גולדה ועל גלילי, ולא במקרה. מדברים על הסדר וכניסה להסדר ומשאומתן ודברים עוטילאיים דומים.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת רן כהן, אני קורא אותך לסדר.

השר י' הורביץ:

ובכן שני ה"אילמים" הידועים, רן כהן ויוסי שריר, ממש לא נותנים להם להתבטא בכלי התקשורת. עשו עליהם תווה, לא נותנים להם להתבטא. אני אומר זאת במרכאות כפולות ומכופלות.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת רן כהן, אני אקרא אותך לסדר פעם שנייה, לא תוכל לקרוא את הצעת הסיכום שלך.

בני שליטא (הליכוד):

צריך להקים פה תנועה למען שריר.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת בני שליטא, אני אקרא אותך לסדר.

השר י' הורביץ:

אני רוצה לומר, סעוד לא קרה כדבר הזה, שמדינה הנמצאת במלחמה נותנת את עצמה, את הכלים ואת המכשירים שלה, ביד מרחבים ממש, לכיטוי ולהסתה. אינני מדבר על היהודים, זו בעיה אחרת, בעיה קשה מאוד, אבל, נותנים למחבלת ממש להתבטא. להשמיע שיר של הרס: "אחת, שתיים, שלוש, ארבע — אנחנו נחסל את קריית-ארבע". את זה השמיעו ברדיו. מה הולך פה? זו חלם שהיא סדרים אחת גדולה. אינני מבין את החשק הזה להישחק. אינני מבין איך נותנים את כלי התקשורת האלה ביד מחבלים ממש.

כירוע, הנשיא רייגן שלח מברק לממשלת ישראל ואמר מה שאמר, פנה במה שפנה. בזה פתחו את מהדורת החדשות בטלוויזיה. נדמה לי שזו פעם ראשונה שאחרי סיום מהדורת חדשות חזרו פעם נוספת על ידיעה — עשו הפסקה, יצרו רושם כאילו קיבלו ידיעה חדשה כי רצו להזכיר את מה שרייגן אמר, וחזרו על זה פעם נוספת.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

זה באמת עניין "קל ערך".

השר י' הורביץ:

לא קל ערך, אדוני. אבל הטלוויזיה והרדיו, כעיקר הטלוויזיה, הפכו להיות מכשיר אנטי-לאומי המכרסם במורל הלאומי. אני אומר זאת בעברית פשוטה מאוד.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אתה אומר דברים חריפים.

השר י' הורביץ:

חריפים ביותר. אני יודע שדברי חריפים, ואני אומר אותם בכל הרצינות. זה לא עניין של אחריות או חוסר אחריות — אני אומר זאת בכל הרצינות. כלי התקשורת הממלכתיים שלנו, אינני מדבר על העיתונות, הפכו להיות מכשיר להריסת המורל הלאומי.

אלעזר גרנות (מפ"ם):

אמרתי את זה גם בזמן מלחמת לבנון.

השר י' הורביץ:

אלעזר גרנות, אתה אחד מחברי הכנסת שאני מעריך ומחבב מאוד מאוד, וכואב לי מאוד לראות למה הגעת.

כששמעתי שאתה הולך להזדהות ולעודד את הדמוקרטים בשרפרעם, נחרדתי מן המחשבה למה הגעת, למה הגענו כולנו.

יהושע מצא (הליכוד):

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

השר י' הורביץ:

אחרי שאמרתי מה שאמרתי למפלגת העבודה — — —

יהושע מצא (הליכוד):

היו"ר ד' בן-מאיר:

חבר הכנסת מצא, אני קורא אותך לסדר.

השר י' הורביץ:

חבר הכנסת מצא, אתה מפריע לי.

הרי כולנו שייכים לשבטים, והשבט יכול לומר דבר כזה שלא הייתי חולם עליו, להסכים למדינה פלשתינית. להסכים לאש"ף. אני חבר השבט, אני עם השבט, לא חשוב. אנחנו מחולקים לשבטים. משהו יקום ויגיד: אתה תעזוב את השבט? איש לא יעזוב את השבט, כל אחד ימשיך הלאה. לאן? השד יורע לאן. הולכים. בנוגע ליהודים, אנחנו מכירים את המכה שלנו.

אני רוצה להגיד לערכים כמה מלים. אמרו כאן: ואולי צריך לומר זאת שוב באופן הברור ביותר: כל השנים, בכל המלחמות, עשו הערכים את החשבון. ידעו להת מלחמות עם מדינות ערב לעבור ונשארו בשקט ואזרחים כמדינת ישראל. יש לי הרושם שמהו העבר אותם הפעם על דעתם, ושמא, בסיכוי של אחוז אחד ממאה — ואני מפרסם שזה חשעה ממאה — הם עברו את הגבול. ואם חלילה יחברו, הלוואי שלא, אני מקווה שלא, אבל אם יחברו שלא נוכל להיות ביחד — אנחנו נישאר כאן.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה. חברי הכנסת, תם הדיון. אני אומין עכשיו את נציגי הסיעות לקרוא את הצעות הסיכום. ראשונה — הצעת הסיכום של סיעות הליכוד, המערך, חזית דתית לאומית, ש"ס, אגודת ישראל ואומץ. בבקשה, חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (המערך):

אדוני היושב-ראש, בשם סיעות הליכוד, המערך, חזית דתית לאומית, ש"ס, אגודת ישראל ואומץ אני מביא את הצעת הסיכום הבאה: הכנסת רושמת לפניה את הודעת שר הביטחון יצחק רבין שנמסרה לכנסת היום. ב' בטבת התשמ"ח, 23 בדצמבר 1987.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה. אני מזמין את חבר הכנסת רן כהן לקרוא את הצעת הסיכום של סיעות מפ"ם ור"צ.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש סליחה על ההתפרצות שלי בעניין של הטרור הימני נגד התקשורת.

היו"ר ד' בן-מאיר:

לא, אל תבקש עכשיו שום סליחה, תקרא את מה שיש בהצעת הסיכום. אם אתה רוצה למסור הודעה אישית, תגיש אותה בכתב.

7. חידוש תנופת ההתיישבות בכל חלקי ארץ-ישראל.

היו"ר ד' בן-מאיר:

חורה. אני מוזמין את נציג סיעת חד"ש, חבר הכנסת ביטון, לקרוא את הצעת הסיכום של סיעת חד"ש.

צירלי ביטון (החיות הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני הושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להביא לבית את הצעת סיעת חד"ש לסיכום הדיון על הודעת שר הביטחון יצחק רבין מיום 23 בדצמבר 1947:

1. הכנסת דוחה את הודעת שר הביטחון יצחק רבין על האירועים בשטחים הכבושים. הודעתו כי הוא יקשיב את אגרוף הכרול ויוקוט צעדים מכאיבים, ירכה גירויים ומאסרים, יסגור מוסדות חינוך וגם יחיר יריות בהמון, צעדים אלה ואחרים, התולים את הכול בכוח הצבאי ובמעשי הדיכוי נגד העם הערבי הפלשתיני, אין הם מבשרים אלא דם ודמעות והמשך הטרגדיה לשני העמים.

2. הכנסת קובעת, שהאירועים בשטחים הכבושים, שדוברי הממשל הצבאי והממשלה קוראים להם "הפרות סדר", אין הם, אלא התקוממות עממית של העם הפלשתיני, שאינו משלים עם המשך הכיבוש ועם שלילת חירותו ונאבק לעצמאות לאומית ולמדינה עצמאית בנגדה וברצועת-עזה, בצדה של מדינת ישראל.

דב שילנסקי (הליכוד):

למה לא היית בשפרעם, חבר הכנסת צירלי ביטון?

היו"ר ד' בן-מאיר:

אלה הצעות סיכום, ואני מבקש שלא להפריע בזמן הקריאה, אני אוציא כל מי שיפרע, עכשיו קוראים הודעות מן הכתב.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני לא שואל.

צירלי ביטון (החיות הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

3. הכנסת קובעת, שניסיון כל העמים הוכיח, שאיראפשר לאורך ימים לשלול בכוח הצבא ובאמצעי דיכוי, אכזריים ככל שיהיו, מכל עם שחורא, גם לא מהעם הפלשתיני, את זכותו להגדרה עצמית ולמנוע את הקמת מדינתו העצמאית בצדה של מדינת ישראל. יסודותיה של החלטת האו"ם מ-29 בנובמבר 1947, שלפיה קמה מדינת ישראל, הם עדיין שרירים וקיימים ומהווים את הבסיס לפתרון, והוא: שתי מדינות לשני העמים.

4. הכנסת קוראת לממשלה לקבל את היד המושטת לשלום, שיצאה מוועידת הפסגה הערבית האחרונה, שהתכנסה בעמאן, כשהמדינות הערביות ואש"ף קוראים ליישוב הסכסוך הישראלי-הערבי על בסיס נסיגת ישראל מהשטחים הכבושים, שנכבשו ביוני 1967, מימוש זכותו של העם הערבי הפלשתיני להגדרה עצמית, הקמת מדינתו בנגדה וברצועה והבטחת עצמאותם וכיטחונם של כל מדינות ועמי האזור כאמצעות ועידה בין-לאומית בחסות האו"ם וכהשתתפות כל הצדדים המעורבים, לרבות ישראל ואש"ף.

5. הכנסת מגנה את מסע ההסתה והאיומים המתנהל עתה נגד האוכלוסייה הערבית תוך סילוף זדוני של מטרות יום השביתה הכללית של האוכלוסייה הערבית בישראל, הוא "יום השלום".

האוכלוסייה הערבית שבתה בצדק ובזכותה כאוכלוסייה שוות-זכויות במדינת ישראל, כדי להביע את מחאתה האנושית

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מתכבד לקרוא את הצעת הסיכום מטעם סיעות מפ"ם ור"צ לסיכום הדיון הזה:

1. הכנסת קוראת לממשלה ליזום לאלתר תוכנית מדינית המבוססת על משא-ומתן בין ישראל לירדן ונציגים מוסמכים של העם הערבי הפלשתיני, במסגרתה של ועידת שלום בין-לאומית.

2. הכנסת קוראת לשר הביטחון להפחית את המחח והאלימות בשטחים, תוך הימנעות מיצירת מוקדי חיכוך מיותרים עם האוכלוסייה במקום.

3. הכנסת מדגישה את זכותם של אזרחי ישראל הערבים להביע ככל אורח את עמדתם ביחס להתפתחויות בשטחים.

4. הכנסת מגנה כל גילוי של הפרת סדר והתפרעות, ורושמת לעצמה בסיפוק את הסתייגות הנמרצת של מנהיגי הציבור הערבי בישראל מהמתפרעים ב"יום השלום".

5. הכנסת מאמינה כי הדרך לדו-קיום בין יהודים לבין ערבים בישראל היא דרך השוויון, ההבנה והסובלנות.

6. הכנסת מכיעה את צערה העמוק על אובדן חי' אדם באירועים החמורים של השבועיים האחרונים.

7. הכנסת מקווה כי למרות המבצנים הקשים שעומדים בהם חיילינו בשל מדיניות הממשלה ישכיל צה"ל מצדו לעשות כל מאמץ כדי להימנע משימוש כושק חם.

8. הכנסת קוראת לממשלה לתת כמלוא הדחיפות בידו החיילים אמצעים מתאימים שיחסכו שימוש כושק חם.

האם יש הצעה יותר טובה מזו, אדוני?

היו"ר ד' בן-מאיר:

חורה. אני מוזמין את חברת הכנסת גאולה כהן לקרוא את הצעת הסיכום של סיעת התחיה.

גאולה כהן (התחיה):

אדוני הושב-ראש, אני מתכבדת להביא את הצעת הסיכום של סיעת התחיה.

בעקבות הודעת שר הביטחון בכנסת וכדי להבטיח ביטחון מלא ברחבי ארץ-ישראל פונה הכנסת לממשלה לכצע את הדברים הבאים:

1. גירוש מסיתים ומייד אבנים, גם אם הדבר דורש שינוי בחקיקה.

2. עונש מוות למחבלים.

3. הסרת אזרחות ישראלית מאזרחי ישראל שיימצאו אשמים בהפרת אמונים, בפעילות חתרנית, בהסתה ובהמרדה נגד מדינת ישראל, ובכלל זה כמובן חברי הכנסת.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני מבקש — — —

גאולה כהן (התחיה):

4. סגירת המכללות המשמשות מדגרה לפעילות הטרור.

5. סגירת העיתונים והמעדונים למיניהם כמזרח-ירושלים, המלבים את השנאה ומביאים את דבר אש"ף לציבור הערבי הרחב.

6. הקפאת כל התוכניות לוועידה בין-לאומית ותוכניות לויתורים טריטוריאליים, כגון פירוז עזה ומתן אוטונומיה.

— הודעת הממשלה בנושא: האירועים בירושלים, ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה והשלכותיהם; מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת: הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת —

4. אנו מאמינים כי הדרך לדו-קיום בין יהודים לערבים במדינת ישראל היא על-ידי הליכה בדרך של שוויון זכויות והגברת ההבנה בין שני העמים.

5. הכנסת מביעה את צערה על אובדן חי' אדם במהומות בשטחים.

6. הכנסת מביעה הערכה לחיילי צה"ל, העומדים במבחנים קשים בימים אלה, ותובעת כי יינתנו בידיהם אמצעים להגן על עצמם ולפזר הפגנות והתפרעויות ללא שימוש בנשק חם ובאש חיה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה. אנחנו עוברים להצבעה. תחילה נצביע את הצעת הסיכום של סיעת שינוי. מי בעד הצעת הסיכום של סיעת שינוי? מי נגד?

ה צ ב ע

הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר הכנסת א' רובינשטיין לא נתקבלה.

הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר הכנסת צ' ביטון לא נתקבלה.

הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חברת הכנסת ג' כהן לא נתקבלה.

הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר הכנסת ר' כהן לא נתקבלה.

הצעת הסיכום שהובאה על-ידי חבר הכנסת ש' רייס נתקבלה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

כזה חם הריון בנושא זה.

המוצקת נגד מעשי הדיכוי האכזריים בשטחים הכבושים ולהעלות את תביעתה לשלום צודק בין ישראל ובין העם הפלשטיני והמדינות הערביות.

הכנסת דוחה את ההתקפה הגזענית על האוכלוסייה הערבית, המתכוונת להחמיר את מדיניות האפליה הלאומית ואף להעמיד בסימן שאלה את זכותם כאזרחי המדינה להביע את דעתם ולהשתתף בחיים הפוליטיים בישראל.

6. הכנסת דוחה את האיומים על האוכלוסייה הערבית כטרגדיה פלשטינית, משמע — גירוש שני ממולדתה: אלה הם איומים גזעניים, וכל דמוקרטי בעל מצפון ושומר שלום חייב לשם סכר בפני מימוש מזימה מרושעת זאת.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה. אני מזמין את נציג סיעת שינוי, חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, לקרוא הצעת סיכום מטעם סיעת שינוי.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת סיכום מטעם סיעת שינוי:

1. הכנסת קוראת לממשלה לחזם לאלתר תוכנית מדינית המבוססת על משא-ומתן עם משלחת ירדנית-פלשטינית לאהר פתחה של ועידת שלום בין-לאומית.

2. הכנסת קוראת לשו' הכיטותן לפעול, כעת וכעונה אחת, עם השבת הסדר על כנו, להורדת המתח והאלימות בשטחים, על-ידי הימנעות מציירת מוקדי חיכוך מיותרים עם אוכלוסיית השטחים, על-ידי שימוש באמצעים לא-קטלניים לפיזור ההפגנות ועל-ידי הימנעות משימוש בנשק חם.

3. הכנסת מרגישה, שזכותם של אזרחי ישראל הערבים, כמו של כל אזרחי ישראל, להביע את עמדתם ביחס להתפתחויות בשטחים, אך אנו מגנים כל הפרת סדר והתפרעויות ורודמים כסיפוק את הסתייגותם של אלה מראשי הציבור הערבי ממפירי הסדר והמתפרעים בכמה יישובים ערביים.

היו"ר ד' בן-מאיר:

הודעות לסגנית מוזכר הכנסת.

סגנית מוזכר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה שניה וקריאה שלישית — הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 32), התשמ"ח — 1987, שהחזירה ועדת הפנים ואיכות הסביבה: הצעת חוק התכנון והבנייה (תיקון מס' 25), התשמ"ח — 1987, שהחזירה ועדת הפנים ואיכות הסביבה; והצעת חוק לתיקון פקודת האגודות השיתופיות (מס' 4), התשמ"ח — 1987, שהחזירה ועדת הכלכלה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת מיכאל איתן להודיע הודעה מטעם ועדת הכנסת.

מיכאל איתן (כשם ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד למסור לכנסת את ההודעה הבאה: הכנסת החליטה כישיבתה מיום

ו. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

כן הונחו מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושאים האלה: שימוש בפצצות גז מדמיע על-ידי משטרת ירושלים נגד ציבור שהסב ליד שולחנו של האדמו"ר מפיטסבורג; והתנהגותה של משטרת ישראל כלפי המפגינים למען השבת בירושלים.

כן הונחה החלטת ועדת הכספים המאשרת הוראות בצו תעריף המכס והפטורים ומס קנייה על טובין (תיקון מס' 42), התשמ"ח — 1987. תודה.

היו"ר ד' בן-מאיר:

תודה לסגנית מוזכר הכנסת.

ז. הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

י"ח בכסליו התשמ"ח, 9 בדצמבר 1987, להעביר לוועדה משותפת לוועדת הכספים ולוועדת העבודה והרווחה הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת יעקב ז'אק אמיר, בנושא: פיטורי עובדים בנגב. ועדת הכנסת החליטה כישיבתה היום, שהועדה הנ"ל תורכב משישה חברים, שלושה מכל ועדה, בראשות חבר ועדת הכספים.

חוברת י'. ישיבה שפ"ב, ב' בטבת התשמ"ח (23 בדצמבר 1987)
— חילופי גברי בוועדות הכנסת: הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 22) —

ח. חילופי גברי בוועדות הכנסת

היו"ר ד' בן-מאיר: בוועדות, מטעם סיעת חד"ש: בוועדת הכלכלה — ייכנס חבר הכנסת צירלי ביטון במקום חבר הכנסת מאיר וילנר.
היו"ר ד' בן-מאיר: מיכאל איתן (בשם ועדת הכנסת):
הנני מבקש את אישורה של הכנסת לחילופי גברי ההודעות.
תודה. אני מודיע בזאת, שהכנסת מאשרת את שתי ההודעות.

ט. הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 22), התשמ"ח — 1987 (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' בן-מאיר: אנחנו עוברים לסעיף האחרון בסדר-היום. אני מזמין את חבר הכנסת אוריאל לין להציג את חוק העונשין (תיקון מס' 22), התשמ"ח — 1987.
אוריאל לין (בשם ועדת הכלכלה):
אדוני היושב-ראש — — —
דן תיכון (הליכוד): תדחה את ההצבעה.
אוריאל לין (בשם ועדת הכלכלה): אני מוכן לדחות את ההצבעה בשבועיים, אבל הדבר תלוי ביושב-ראש.
דן תיכון (הליכוד): אדוני היושב-ראש, למה אתה מקשה? אפשר לדחות את ההצבעה.
שרה דורון (הליכוד): תדחה את ההצבעה.
היו"ר ד' בן-מאיר: אני לא מקשה, הנושא מצוי על סדר-היום. מי שמציע — יכול לדחות. הוא לא הציע. יושב-ראש הוועדה איננו פה כדי לבקש את הדחייה.
היו"ר ד' בן-מאיר: אני מצטרף, אתה לא יכול להתנגד. חברי הכנסת, בזאת תם הדיון בסדר-היום. הישיבה הבאה — ביום שני הבא בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 16:42.
הישיבה ננעלה בשעה 16:42.

נספחות

א. סדרהיום לשיבות ש"פ — שפ"ב

- א. שאלחות בעל-פה.
ב. שאלחות וחשובות.
ג. הצעת חוק פיצויי פטורים (תיקון מס' 13).
התשמ"ח — 1987 (קריאה ראשונה).
ד. הרפואה המשפחתית כמנוף לחיסול משבר הרפואה —
הצעת חבר הכנסת ד' בן-מאיר.
ה. הצעת חוק הפיקוח על המטבע (תיקון מס' 2).
התשמ"ח — 1987 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
ו. הצעת חוק לתיקון פקודת זכות יוצרים (מס' 5).
התשמ"ח — 1987 (קריאה ראשונה).
ז. הצעת חוק רשות שדות התעופה (תיקון מס' 3).
התשמ"ח — 1987 (קריאה ראשונה).
ח. הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 33).
התשמ"ח — 1987 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
ט. הצעת חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 18).
התשמ"ח — 1987 (קריאה ראשונה).
י. הצעות לסדרהיום.
יא. הצעת חוק היטלים מיוחדים. התשמ"ח — 1987 (קריאה ראשונה).
יב. מצבה הדמוגרפית של יהדות העולם — הצעת חבר הכנסת א' ולדמן.
יג. הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 14).
התשמ"ח — 1987 (קריאה ראשונה).
יד. הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 15) (קריאה ראשונה).
טו. הצעת חוק רשות השידור (תיקון מס' 7).
התשמ"ח — 1987 (קריאה ראשונה).
טז. הצעת חוק לשכת עורכי-הדין (תיקון מס' 15).
התשמ"ח — 1986 (קריאה ראשונה).
יז. הצעת חוק הנויקים האזרחיים (אחריות המדינה) (תיקון מס' 3).
התשמ"ח — 1985 (קריאה ראשונה).
יח. המשמעות האנושית היהודית והישראלית של פסק-הדין במשפט בארכי — הצעת חבר הכנסת ש' רייס.
יט. פטורי מורים והשיכושים בעקבותם במערכת החינוך —
הצעות חברי הכנסת מ' פלד, ד' דינו, ד' מגן וד' איתן.
כ. עיצומים והשבתות במערכת החינוך — הצעת חבר הכנסת ד' איתן.
כא. הצעת חוק היטל על נסיעה לחוץ-לארץ (תיקון מס' 3).
התשמ"ח — 1986 (קריאה ראשונה).
כב. הצעת חוק חגורות בטיחות ברכב. התשמ"ח — 1986 (קריאה ראשונה).
- כג. הצעת חוק רישום קבלנים לעבודות הנדסה בנאיות.
התשמ"ח — 1986 (קריאה ראשונה).
כד. הצעת חוק המכר (דירות) (תיקון מס' 2).
התשמ"ח — 1985 (קריאה ראשונה).
כה. הצעת חוק פנקס הבוחרים (הוראות שעה).
התשמ"ח — 1985 (קריאה ראשונה).
כו. הצעת חוק לתיקון פקודת זכויות החשמל.
התשמ"ח — 1985 (קריאה ראשונה).
כז. עידוד שירות קבע של קצינים זוטרים בצבא — הצעת חבר הכנסת י' שריד.
כח. הודעת ראש הממשלה בדבר הסדרים חדשים לניהול חיי התושבים בשטחים — הצעות חברי הכנסת ז' עטשי, ש' אלוני, א' גרנות, ב' בן-אליעזר, מ' איתן וג' כהן.
כט. נאום חוסיין ומשמעויותיו — הצעות חברי הכנסת אמ' לין, ר' כהן, י' צבן, מ' מיעארי וי' נאמן.
ל. הקמת מנזר הכרמליטים באושביץ — הצעות חברי הכנסת ד' שילנסקי וח' גרוסמן.
לא. העלאת מחירי הדלק לתעשייה — הצעת חבר הכנסת א' גרנות.
לב. הצהרת ישראל בעצרת האו"ם על הפסקת אש בלבנון ועל נסיגה הדרגתית מדרום-לבנון — הצעת חבר הכנסת א' גרנות.
לג. הפסקת זרם המים לעיר אוס-אל-פתח — הצעת חבר הכנסת ת' טובי.
לד. בקשה מארצות-הברית לבטל מעמד של פליטים ליהודים היוצאים מברית-המועצות — הצעות חברי הכנסת א' גרנות וש' בן-שלמה.
לה. מאזן הגירה שלילי בגליל — הצעת חבר הכנסת א' נחמיאס.
לו. התבטאויות של הרב פרדס בעיתון "כותרת ראשית" — הצעת חברת הכנסת ש' אלוני.
לז. לימודי מדעים מדויקים בבתי-הספר — הצעות חברי הכנסת י' צבן וי' ארצי.
לח. שינויים כאמנה בין הסוכנות היהודית לממשלת ישראל — הצעת חבר הכנסת ח' רמון.
לט. לקראת כינוס הקונגרס הציוני — הסוכנות היהודית, עתידה ומטרותיה — הצעת חבר הכנסת מ' שטרית.
מ. ועדת הפסגה הבין-ערבית כעמאן, תוצאותיה והשלכותיה — הצעות חברי הכנסת ש' דינין, י' צבן, ת' טובי וי' שריד.
מא. עשוד לביקורו של אנור סאדאת — הצעות חברי הכנסת א' הראל, א' ורדיגר, מ' איתן וי' נאמן.
מב. כ"ט בנובמבר — 40 שנה — הצעת חבר הכנסת ד' מגן.

- מג. הודעת הממשלה בנושא: האירועים בירושלים, ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה והשלכותיהם.
- מד. הצעת סיעת תנועת "כך" להביע אי-אמון לממשלה בשל התעלמותה מהסכנה של ערכי ישראל במדינת היהודים.
- מה. הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 22), התשמ"ח — 1987 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- מו. החלטה בדבר הארכת תוקפן של תקנות 8 עד 10 לתקנות שעת-חירום (יציאה לחוץ-לארץ), התשמ"ח — 1948.

ב. הצעת חוק מס עיזבון (ביטול) (תיקון), התשמ"ח — 1987

1. תיקון סעיף 1 בסעיף 1 לחוק מס עיזבון (ביטול), התשמ"א — 1981 (להלן — החוק העיקרי), אחרי "1949" יבוא "(להלן — חוק מס עיזבון)".
2. תיקון סעיף 4 בסעיף 4 לחוק העיקרי, בסופו יבוא "החל ביום י"א בטבת התשמ"ח (1 בינואר 1988) תהיה תחולתו גם לגבי עיזבון של מי שנפטר לפני היום האמור, ובלי לגרוע מכלליות האמור יחולו הוראות אלה:
 - (1) סכום ששולם לפי חוק מס עיזבון בחסר או ביתר, לא ייגבה ולא יוחזר;
 - (2) זכות או חיוב לפי חוק מס עיזבון — בטלים;
3. תיקון חוק תיאומים בשל אינפלציה בסעיף 32(ג) לחוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה — 1985², במקום "1986" יבוא "עד 1987".
- (3) דין-וחשבון שהוגש לפי חוק מס עיזבון ולא נעשתה לפיו, לפני יום י"א בטבת התשמ"ח (1 בינואר 1988), שומה סופית שאין עליה עוד זכות השנה או ערעור, יראוהו כאילו לא הוגש;
- (4) הערת אזהרה שנרשמה בפנקס המתנהל בלשכת ירושם מקרקעין בשל חוב מס עיזבון — תימחק;
- (5) השנה או ערעור לפי חוק מס עיזבון — לא יידונו עוד.

¹ ס"ח התשמ"א, עמ' 160.
² ס"ח התשמ"ה, עמ' 172; התשמ"ז, עמ' 98.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 2

חבר הכנסת א' ויינשטיין מציע:

בפסקאות (1), (2) ו-(3), אחרי "חוק מס עיזבון" יבוא "התש"ט — 1949".

לסעיף 1

חבר הכנסת א' ויינשטיין מציע:

הסעיף יימחק.

ג. החלטה בדבר הארכת תוקפן של תקנות 8 עד 10 לתקנות שעת-חירום

(יציאה לחוץ-לארץ), התשמ"ח — 1948

בהתאם לסעיף 5 לחוק לתיקון תקנות שעת-חירום (יציאה לחוץ-לארץ), התשמ"ח — 1961, מאשרת הכנסת את החלטת שר הביטחון להאריך את תוקפן של תקנות 8 עד 10 לתקנות שעת-חירום (יציאה לחוץ-לארץ), התשמ"ח — 1948 עד יום כ"ג בטבת התשמ"ט (31 בדצמבר 1988).

ד. הצעת חוק רישוי עסקים (תיקון), התשמ"ז — 1987

(הצעת חבר הכנסת י' ארצי)

1. תיקון סעיף 16

- בסעיף 16 לחוק רישוי עסקים, התשמ"ח — 1968 (להלן — החוק העיקרי), בסופו יבוא:
- "(3) לצוות כי לא ינהל אדם בחצרים נשוא האישום עסק טעון רישוי ללא רשיון כדון, ושלא יעביר לאחר את הבעלות או החזקה בעסק, אלא אם בידי אותו אדם רשיון כדון לניהול עסק זה."
2. תיקון סעיף 27 בסעיף 27(ג) לחוק העיקרי, במקום "נתפסו חפצים מפסידים של רוכל" יבוא: "נתפסו חפצים של רוכל וסבורה רשות הרישוי שאין לאחסן חפצים אלא מחמת מצבם, גודלם או מיעוט ערכם."

¹ ס"ח התשמ"ח, עמ' 203.

דברי הסבר

עסק בחצרים מסוימים — לאסור בכלל ניהול עסק טעון רישוי באותם חצרים, אלא אם לאותו עסק רשיון לכך כדון.

לסעיף 2:

התיקון בא לשחרר את רשות הרישוי מהצורך להסמין, לעתים לתקופה ארוכה, עד סיום ההליכים המשפטיים, חפצי רוכל, כאשר מצבם של החפצים וגודלם או מיעוט ערכם אינו מצדיק זאת. מוצע להסמין את רשות הרישוי למכור חפצים כאלה, והתמורה שתחשב תימסר כמקום החפצים, ותוחזר לרוכל — אם בית-המשפט יצווה על כך.

לסעיף 1:

סמכות בית-המשפט בנותנו צו לסגירת עסק, לפי המצב החוקי הקיים, מוגבלת לצו שניתן לתת לנאשם, ואין כיום סמכות לבית-משפט לאסור את הפעלת העסק בכלל באותם חצרים ששימשו יסוד לאישוש. מאחר שרבים המקרים שבהם בעלי עסק עוקפים את חובת סגירת עסקים על-פי צו סגירה שיפוטי על-ידי העברת הבעלות או החזקה בעסק, מוצע להסמין את בית-המשפט שהרשע אדם בעבירה של ניהול

ה. מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא: חגיגות "סילבסטר" בבת-המלון ועמדת הרבנות

- מתוך הכרה בזכותו של כל אדם בישראל לחגוג את מועדיו על-פי אמונתו ודתו, קובעת הוועדה:
 - בתי-המלון בירושלים רשאים לקיים חגיגות השנה החדשה לאורחי המלון הרוצים בכך.
 - הוועדה פונה לבעלי בתי-המלון בירושלים שלא לתת פרוסום פומבי לחגיגות השנה החדשה ולהימנע מלהשתמש בשם "סילבסטר".
- הוועדה רשמה לפני הודעת נציגי הרבנות בירושלים והתאחדות בתי-המלון בישראל, כי קיים שיתוף פעולה מלא בין הצדדים, והיא מביעה תקווה כי ההבנה ושיתוף הפעולה יימשכו גם בעתיד.

הכנסת החליטה בישיבתה מיום כ"ט כסליו התשמ"ז (31 בדצמבר 1986) להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בנושא האמור מאת חברי הכנסת ש' אלוני, מ' וירשובסקי, א' ורדיגר ומ' פרוש.

ועדת הכנסת החליטה בישיבתה ביום ד' בטבת התשמ"ז, 5 בינואר 1987, להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הוועדה קיימה שתי ישיבות לדיון בנושא בהשתתפות נציגים מהרבנות הראשית, הרבנות בירושלים והתאחדות בתי-המלון בישראל, ובסיומו קיבלה את המסקנות שלהלן:

1. מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא: שימוש בפצצות גז מרמיע על-ידי משטרת ירושלים

נגד ציבור שהסב ליד שולחנו של האדמו"ר מפייטסבורג

- ובמסוכים לשולחנו, וכי הפגיעה הייתה עקיפה ונבעה מזריקת רימוני גז מרמיע לעבר צעירים שהתפרעו במקום, סמוך לאולם שבו נערך שולחנו של האדמו"ר.
- הוועדה מביעה צער עמוק על הפגיעה ועל ההפרעה שנגרמה לאדמו"ר מפייטסבורג ולקהל חסידיו שהסבו לשולחנו בליל "שבת חזון".
- הוועדה פונה למשטרה להימנע משימוש בגז מרמיע נגד חרדים, ובמקביל רושמת הוועדה לפנייה את הודעת נציגי המשטרה, כי המשטרה מקפידה שלא ייעשה שימוש בגז מרמיע שלא לצורך, והוא מופעל רק בפקודת קצין בדרגה בכירה ועל-ידי שוטרים המאומנים לכך. כן רשמה לפנייה כי הגז אינו פוגע בכריאות האדם.
- הוועדה רשמה לפנייה, כי המשטרה תקפיד ככל האפשר שלא להסיע חרדים בשבת הנעצרים על דקע השתתפות בהפגנות אלימות.

הכנסת החליטה בישיבתה ביום כ"ט באב התשמ"ז, 24 באוגוסט 1987, להעביר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה לדיון ולהספק מסקנות את ההצעה האמורה מאת חבר הכנסת אברהם ורדיגר.

ההצעה לסדר-היום דרשה מהמשטרה לחקור את המאורע שהיה נושא הדיון, אך כמהלך הדיון בוועדה הרחיב המציע את המסגרת ותבע מהמשטרה להימנע משימוש בגז מרמיע נגד חרדים המפגינים למען השבת, ולא להסיע בשבת חרדים הנעצרים בחשד של ידיו אכזבים והשלכת בקבוקים.

הוועדה דנה בנושא האמור כמהלך ישיבה אחת, ושמעה רברים מפי מפקד המחוז הדרומי של המשטרה ניצב רחמים קומפורט ומפקד מרחב ירושלים תת-ניצב יוסף יהודאי.

בעקבות הדיון קיבלה הוועדה את המסקנות שלהלן:

- הוועדה רשמה לפנייה את גרסתם של נציגי המשטרה, כי המשטרה לא נתכוונה כלל לפגוע באדמו"ר מפייטסבורג

2. מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא: התנהגותה של משטרת ישראל

כלפי המפגינים למען השבת בירושלים

- הוועדה רשמה לפנייה את גרסת המשטרה, כי המקרה של התות מים צבעוניים, באזור חסידי סדיגורה באחד מימי השבת נבע מתקלה טכנית במערכת המכשיר האלקטרוני להתות מים.
- הוועדה מסתפקת בהתנצלותה של המשטרה על המקרה המצער האמור.

הכנסת החליטה בישיבתה מיום כ' באלול התשמ"ז, 14 בספטמבר 1987, להעביר את הנושא האמור מאת חבר הכנסת א"י שפירא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה לדיון ולהספק מסקנות.

הוועדה קיימה ישיבה אחת לדיון בנושא האמור, בהש"ת תחפות נציגי המשטרה, ובסיומו קיבלה את המסקנות שלהלן: